Arhim. Epifanie Teodoropulos

CELE DOUĂ EXTREME
Ecumenismul şi Stilismul

(Reeditare de articole şi epistole)

Traducere din limba greacă de
Ieroschim. Ştefan Nuțescu şi Adrian Tănăsescu-Vlas
Editura Evanghelismos, Bucureşti, 2006

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2006

Scanare: Apologeticum
Corectura: Apologeticum
Digitalizare pdf : Apologeticum

Traducere din limba greacă după originalul:
«ΤΑ ΔΥΟ ΑΚΡΑ» του ῾Αρχιμ. ῾Επιφανίου Ι. Θεοδοροπουλου, 2000
ISBN 973-7812-21-2

„Fii cu luare aminte la calea picioarelor tale şi toate cărările tale să fie bine chibzuite. Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga, ţine piciorul tău departe de rău."
(Pilde 4, 26-27)

http://apologeticum.net
http://www.angelfire.com/space2/carti/
apologeticum2003@yahoo.com

PROLOG

Textele prezentei cărți s-au editat în primul tom al cărții mele „Articole - Studii - Epistole” (Atena 1981). Tomul este aproape epuizat şi de aceea va trebui să fie reeditat. Deoarece în ediția a doua s-ar fi adăugat şi alte texte, tomul acesta, deja voluminos, ar fi devenit şi mai voluminos. Mai mult, unele persoane cereau numai textele cele „antiecumeniste”, sau pe cele „antistiliste”, deoarece se interesau numai de acestea, şi eram nevoit să le ofer tot tomul. Aceste două motive m-au determinat să scot textele acestea din tomul amintit mai sus şi să le editez în fascicole de sine stătătoare.

De altfel, lucrul acesta a fost propus nevredniciei mele de mulți prieteni şi frați în Hristos şi mai ales de clerici care doreau să aibă pentru nevoile lor pastorale un volum lesne de folosit privitor la aceste două subiecte.

Mulțumesc călduros şi din adâncul sufletului tuturor celor care s-au ostenit pentru *prezenta* editare, la fel şi prietenului şi prea iubitului frate A.D.A. şi iubitului meu ucenic în Hristos I.K.G. Domnul Dumnezeu să pomenească osteneala şi dragostea lor.

Nădăjduiesc că prezenta ediție va putea folosi multe suflete şi astfel se va slăvi numele Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Cel binecuvântat în veci...

S-a scris în Atena în luna iunie a anului mântuirii 1985.

E.I.T.

A.

DESPRE „ECUMENISM”

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE TOATĂ PREA CINSTITA IERARHIE

Prea Fericite,
Prea Sfinţiţilor,

Este cunoscut faptul că revista aceasta, precum şi întreaga Asociaţie „Trei Ierarhi” reprezintă în Biserică poziţii tradiţionaliste. Aşadar, cum era şi de aşteptat, a luat poziţie în repetate rânduri împotriva trimiterii de reprezentanţi ortodocşi şi mai ales clerici, la Consiliul „Mondial” cu numele, dar pan-protestant cu lucrul, al „Bisericilor”. Am luat poziţie deoarece credem că nici un bine nu va urma din această participare, ci mai degrabă vătămare pentru Biserica noastră. Nu ne-a fost cu putinţă să înţelegem care a fost motivul serios al acestei participări. Nu cumva pregătirea terenului şi *crearea* premizelor, fie acestea cât de mici, pentru o viitoare unire? Dar o astfel de justificare ar fi ridicolă.

Cum este cu putinţă să existe chiar şi o slabă nădejde de unire, atunci când Protestantismul nu reuşeşte propria sa unire, fiind secţionat în nu mai puţin de două sute de confesiuni? Cum este cu putinţă să existe chiar şi cea mai mică nădejde de unire, atunci când numărul acestor confesiuni nu numai că nu se micşorează pe timp ce trece, ci, dimpotrivă, creşte şi se înmulţeşte? Dacă cândva va sufla în nenorocitul Protestantism duhul unirii, atunci firesc ar fi ca unirea să se arate şi să se săvârşească **mai întâi** în sânurile lui şi după *aceea* să caute extinderi. Aşadar, dacă vom vedea vreodată Protestantismul unit în cuget şi constituit într-o singură confesiune, atunci va avea o îndreptăţire toată lucrarea noastră îndreptată spre unire. Deoarece această unire făcută în sânurile lui va constitui o dovadă necontestată a sincerităţii intenţiilor lui de unire cu celelalte confesiuni creştine. Dar până atunci se impune un singur răspuns la dorinţele şi declaraţiile de unire (chipurile) ale Protestantismului celui cu mii de capete: „Doctore, vindecă-te pe tine însuţi!” Ce este mai mult decât aceasta este de la cel viclean...

Nu cumva participarea se face pentru a-i... lumina(!?) pe protestanţi cu privire la învăţătura Bisericii noastre? Dar protestanţii cunosc învăţătura aceasta poate mai bine decât reprezentanţii noştri... Operele multor scriitori ai Protestantismului sunt convingătoare în acest sens. Nu lipseşte cunoaşterea învăţăturii ortodoxe, ci lipseşte recunoaşterea acesteia ca fiind singura învăţătură cu adevărat apostolică.

În fine, nu cumva participarea urmăreşte asigurarea importurilor de *brânză* din Olanda? Dar în privinţa asta mai bine să păstrăm tăcerea.

Aşadar, Prea Sfinţiţilor Părinţi, nu există nici un motiv să participăm. Cu toate acestea observăm cu durere desele trimiteri de reprezentanţi. Pentru aceasta, ne rugăm lui Dumnezeu să lumineze pe păstorii noştri ca ei să pună capăt acestei situaţii. Cu toate acestea, niciodată nu ne-ar fi trecut prin gând că Consiliul n-a fost, în zdrobitoarea sa majoritate, un fierbinte mărturisitor şi sprijinitor al adevărurilor creştine de temelie, dintre care cel mai mare este învierea Domnului.

Dintr-o oarecare publicaţie recentă a Mitropolitului Irineu al Samosului („Biserica Ortodoxă de Răsărit în faţa Mişcării Ecumenice Creştine”) ne-am înştiinţat însă de lucruri **mai mult decât uluitoare**. Adică ne-am înştiinţat că la Consfătuirea de la Amsterdam propunerea reprezentanţilor noştri de a se adăuga la baza dogmatică a „Consiliului Mondial” credinţa şi în Dumnezeu-Tatăl a fost respinsă. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi la Consfătuirea de la Evanston cu propunerea ca subiectul principal „Domnul cel răstignit, nădejdea lumii” să fie completat cu cuvintele **„şi înviat”.** (Nu are importantă dacă au fost respinse din motivul X sau din motivul Y, deoarece Credinţa nu ia în seamă intenţiile). Iar după aceasta reprezentanţii noştri

au fost în stare să mai rămână acolo şi n-au luat-o la fugă care încotro, scuturându-şi până şi praful de pe încăltămintele lor!!! Este cu putinţă, Prea Sfinţiţilor Părinţi, ca închipuirea Voastră să-l conceapă pe Apostolul Pavel, propovăduitorul cu suflare de foc al învierii, ca membru al Consiliului după o astfel de hotărâre? Şi totuşi! Biserica Apostolului Pavel a fost în stare să rămână membră a acestui Consiliu al deşertăciunii, care, umplând de hotărâri apostate dreptele sale, socotea să ascundă Învierea Domnului!

Prea Sfinţiţilor Părinţi,

Ştiţi mai bine decât oricine că Creştinismul este religia cea mai legată de persoană. Creştinismul stă sau cade prin persoana întemeietorului său. Iar întemeietorul său stă sau cade prin faptul învierii. Dacă Hristos a înviat, atunci într-adevăr este Fiul lui Dumnezeu şi tot ceea ce a spus este adevăr. Dacă Hristos a înviat, atunci într-adevăr diavolii au căzut şi lumea s-a slobozit. Dacă Hristos a înviat, atunci cerurile să se bucure şi pământul să se veselească. Dacă Hristos a înviat, atunci cu toţii am trecut de la moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, cântând cântare de biruinţă... Dar dacă Hristos n-a înviat, atunci n-a fost nimic şi ne-am înşelat în chip înfricoşător. Dacă Hristos n-a înviat, atunci nimeni nu înviază. Dacă Hristos n-a înviat, atunci propovăduirea este deşartă, deşartă este şi credinţa. Dacă Hristos n-a înviat, atunci suntem mai nenorociţi şi mai de plâns decât toţi oamenii...

Prea Sfinţiţilor Părinţi,

Paharul răbdării unei părţi deloc mici a credincioşilor mireni şi a preoţilor evlavioşi e gata să se verse, îngăduinţa faţă de atâtea şi atâtea cedări şi compromisuri se epuizează din zi în zi. Nu mai aruncaţi în mâhnire, în zbucium şi suspin plinătatea (Bisericii - n.t.), care compară poziţia noastră plină de compromisuri cu statornicia neînduplecată a Bisericii Romano-Catolice. Rupeţi orice legătură cu tăgăduitorii Faptului mântuirii lumii. Voi, reprezentanţii Bisericii celei una şi singură adevărată, nu mai mâhniţi pe Domnul, împreună şezând şi discutând cu aceia la acelaşi nivel. Rupeţi orice legătură cu cei ce au lepădat credinţa în înviere. Şi propovăduiţi *urbi et orbi* că *„cel ce răstălmăceşte cuvintele Domnului după poftele sale şi spune că nu este nici înviere, nici Judecată, unul ca acesta este primul născut al Satanei”*[1]. Şi cu cei întâi născuţi ai Satanei bineînţeles Biserica Ortodoxă nu trebuie să aibă legături.

Cu adânc respect,

„SFINŢII TREI IERARHI”, aprilie 1958

[1] Sfântul Policarp, *Epistola către Filipeni*, 7,1.

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE PREA FERICITUL PATRIARH ECUMENIC

Prea Fericite,

De câţiva ani plinătatea chinuită de durere a Bisericii Ortodoxe, plinătatea care crede în mod conştient, se află înaintea unor acrobaţii primejdioase făcute în domeniul credinţei ale întâiului Episcop al Ortodoxiei. Aşa stând lucrurile, ca să trecem cu vederea altfel de acrobaţii, comportamentul Prea Fericirii Voastre şi al unor reprezentanţi ai Prea Fericirii Voastre faţă de Papa şi papism aruncă în mâhnire nespusă dar şi într-o înfricoşătoare încercare sufletească pe fiii cei cu adevărat ortodocşi ai Bisericii.

Corespondaţi cu Papa în toată regula bisericească, ca şi cum am trăi în secolul al V-lea după Hristos. Vă supuneţi la călătorii lungi şi chinuitoare ca să vă întâlniţi. Schimbaţi cu el strângeri la piept cordiale şi sărutări frăţeşti, îl numiţi pe el „Primul episcop al Creştinătăţii", iar pe Prea Fericirea Voastră înşivă „al doilea". Propovăduiţi *urbi et orbi* că „nici o deosebire nu desparte cele două Biserici". Vă rugaţi împreună cu reprezentanţii lui şi vă comportaţi faţă de el aproape la fel ca şi cu episcopii ortodocşi, înlăturaţi afurisenii de veacuri, care, chiar dacă admitem că au fost aruncate sub imperiul iritării iniţiale produse de anumite evenimente de moment şi ca reacţie la acele evenimente, nu exprimă în mai mică măsură cugetarea sobornicească a Ortodoxiei celei fără de prihană şi purtătoare de Dumnezeu şi nu constituie decât simpla punere în aplicare, deşi cu întârziere, a dispoziţiilor Dreptului Canonic al Bisericii, care impun alungarea din Staulul cel făcut de Dumnezeu a oilor „a căror boală e de nevindecat şi spre moarte", adică a ereticilor şi stricătorilor credinţei.

Prea Fericite,

Care din aceste două lucruri s-au întâmplat: Papa a venit la Ortodoxie sau Prea Fericirea Voastră la papism? Dacă s-a întâmplat primul, vestifi-l ca să-l prăznuim cu bucurie mare cu toţii şi să dănţuim împreună. Dacă s-a întâmplat al doilea, spuneţi-ne-o cu sinceritate şi direct ca să ne încredinţăm că împreună cu Roma cea veche a căzut şi cea Nouă sub erezie. Dacă nu s-a întâmplat nici una din acestea, ci şi Prea Fericirea Voastră şi Papa aţi rămas fiecare între hotarele sale, atunci cum se explică acţiunile pe care Prea Fericirea Voastră se îndărătniceşte să le întreprindă? Cum este cu putinţă ca ereticul Papa să fie primul episcop al Creştinătăţii, iar Prea Fericirea Voastră al doilea? Când i-a numărat Biserica noastră pe episcopii ortodocşi împreună cu episcopii eretici? Vorbiţi limba scumpătăţii dogmatice şi canonice sau cea abilă a făţărniciei diplomatice? Sunteţi episcop sau diplomat? Cum este cu putinţă să se ridice pedepsele canonice ale Bisericii atunci când obiectul acestora *(erezia)* nu numai că continuă să existe, ci se măreşte, se întinde în voie şi se îngâmfă? Şi dacă n-ar fi existat afurisiri împotriva papistaşilor pentru schimbările pe care au cutezat să le săvârşească în Credinţă, ar fi trebuit ca astăzi să fie vestite prin hotărâre de obşte a Bisericilor Ortodoxe, ascultătoare poruncilor răspicate şi limpezi ale Sfintelor Canoane. Aşadar, cum sunt ridicate şi de ce?

Prea Fericite,

Se zvoneşte că acţionaţi aşa cum acţionaţi, ca întovărăşindu-vă cu Vaticanul cel lumeşte atotputernic să vă opuneţi urletelor turceşti prin strălucirea şi puterea dată de alianţa

cu el şi că procedaţi astfel pentru a sprijini Tronul cetăţii de scaun a împăraţilor de altădată, care este ameninţat şi se clatină în chip jalnic.[2] Dacă acesta este adevărul, vă rătăciţi şi în deşert vă osteniţi. Avem ca aliat pe Dumnezeu, Prea Fericite, da sau nu? Dacă da, atunci *„unul va goni mii şi doi vor muta zeci de mii”[3];* atunci *„şi valuri dacă se vor scula, şi mări”[4],* mânia fiarelor turceşti va fi mai neputincioasă decât *pânza* de păianjen; atunci *„vor înflori şi se vor bucura cele pustii ale Iordanului”[5],* iar *„şchiopul va sări ca cerbul şi limpede va fi limba gângavilor”[6];* atunci... o, atunci *„înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi, căci cu noi este Dumnezeu“[7]!...* De nu, atunci pentru ce *„ne-am nădăjduit spre boieri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire”[8]?* Atunci, Prea Fericite, deja ni se potrivesc cuvintele prorocului: *„Vai celor ce se pogoară în Egipt pentru ajutor; celor ce se nădăjduiesc în cai şi în căruţe pentru că sunt multe, şi de călăreţi mulţime multă, şi n-au nădăjduit în Sfântul lui Israil, nici n-au căutat pe Domnul. Iar El înţelepţeşte a adus asupra lor rele şi cuvântul Lui nu va fi în zadar şi se va scula asupra oamenilor răi şi asupra nădejdii lor celei deşarte, spre om egiptean şi nu spre Dumnezeu, spre trupuri de cai în care nu este ajutor; iar Domnul va pune mâna Sa peste ei şi vor osteni cei ce ajută şi toţi vor pieri de sabie.”[9]*

Prea Fericite,

Mai bine să se dezrădăcineze istoricul Scaun al Constantinopolului şi să se răsădească în vreo insulă pustie a mării sau chiar să se înece în adâncurile Bosforului decât să se întreprindă chiar şi cea mai mică abatere de la linia de aur a Părinţilor, ce strigă într-un glas: *„Nu este loc de pogorământ în cele ale credinţei”.* Cele şapte sfeşnice ale Apocalipsei s-au stins de mult timp din pricina păcatelor noastre. Cele şapte Biserici Apostoleşti, Biserici care au avut cinstea cea înaltă de a primi Scrisorile din cer prin mijlocirea Văzătorului de cele cereşti şi insuflatului de Dumnezeu din Patmos, au lipsit de pe faţa pământului. Iar acolo unde altădată se săvârşea Jertfa cea înfricoşătoare şi se înălţa Cântarea întreit sfântă, astăzi, poate, cântă *„corbii de noapte”[10]* sau *„dănţuiesc onocentaurii”[11].* Şi totuşi. Mireasa Domnului n-a murit. Biserica lui Hristos n-a pierit. Continuă, rănită şi însângerată ca şi întemeietorul ei, însă pururea vie şi nebiruită, călătoria sa prin veacuri, luminând, încălzind, născând întru viaţă şi mântuind. Aşadar, ea nu va muri chiar de se va muta sau va muri Scaunul ecumenic. Nici un ortodox nu doreşte strămutarea sau moartea Scaunului ecumenic. Să nu fie! Dar, pe de altă parte, nici unul nu va jertfi pentru el o iotă sau o cirtă din Credinţa ortodoxă.

Luptaţi-vă pentru el din răsputeri. Nu numai că aveţi dreptul, ci sunteţi obligat să-l sprijiniţi, Prea Fericite, pe cât vă stă în putere. Să jertfiţi pentru el orice: bani, moşii, cinstiri, slave, odoare de preţ, diaconi, preoţi, episcopi, chiar şi pe patriarhul Atenagora. Însă numai una să ţineţi, una să păziţi, una să apăraţi, una să nu jertfiţi: **Credinţa ortodoxă!** Scaunul ecumenic are preţ şi folos numai şi numai când împrăştie peste tot pământul lumina cea dulce şi neînserată a Ortodoxiei. Farurile sunt folositoare pentru a lumina celor ce umblă pe mare, ca să se păzească de stânci. Dar când lumina lor se stinge, atunci devin nu numai nefolositoare, ci şi primejdioase, fiindcă se prefac în stânci chiar ele.

[2] Astfel de justificări se aud din nou astăzi după patru decenii. Noul Papă eretic Benedict XVI cheamă Ortodoxia la unitate chipurile pentru a lupta împotriva secularizării, când de fapt Vaticanul şi ecumenismul susţin secularizarea prin faptul că susţin noua ordine mondială anticreştină. (Nota Apologeticum).

[3] Deut. 32, 30.

[4] Cuvântul dinainte de plecarea în surghiun.

[5] Is. 35, 2.

[6] Is. 35, 6.

[7] Is. 8, 9.

[8] Ps. 145, 2.

[9] Is. 31, 1-3.

[10] Ps. 101, 7.

[11] Is. 31, 21-22.

Prea Fericite,

Aţi înaintat deja mult. Picioarele Prea Fericirii Voastre au atins apele Rubiconului[12]. Răbdarea multor mii de suflete evlavioase, clerici şi mireni, se epuizează văzând cu ochii. Pentru dragostea Domnului, întoarceţi-vă! Nu vă apucaţi să creaţi în Biserică schisme şi erezii. Vă ispitiţi să uniţi cele despărţite şi ceea ce veţi reuşi este numai să rupeţi cele unite şi să creaţi crăpături în terenul tare şi compact de până astăzi. Veniţi-vă întru sine! Reveniţi-vă! Dar vai! Aţi lăsat multă cale în urmă. Deja *„spre seară este şi s-a plecat ziua...”*[13] Cum veţi vedea hăurile căscate ce vor întretăia în scurtă vreme cărarea pe care mergeţi? Dar fie, fie ca Cela ce oarecând a făcut *„să stea soarele la Gavaon şi luna în valea Ailon”*[14] să repete minunea şi să prelungească încă o dată lungimea zilei, să mai întărească lumina ei şi să vă deschidă ochii ca să vedeţi, să înţelegeţi şi să vă întoarceţi. Amin.

Cu cel mai adânc respect,

„TREI IERARHI”, decembrie 1965

---

[12] Râu care alcătuia graniţa dintre Italia şi Galia Cisalpină. Trecându-l, Cezar a început războiul civil cu Pompei: o atare acţiune nu era îngăduită de legea romană unui general aflat în fruntea armatei sale fără un ordin expres al senatului (n. red. rom.).
[13] Lc. 24, 29.
[14] Isus Navi 10, 12.

IUBIRE ŞI ADEVĂR
(Epistolă către Patriarhul ecumenic)

„Sub deviza iubirii fără condiţii şi fără limite”

(Mesajul patriarhal rostit la Naşterea Domnului - 1968)

Prea Fericitului Patriarh ecumenic Atenagora,

Constantinopol

Prea Fericite Părinte,

„Mic sunt între fraţii mei şi mai tânăr în casa tatălui meu”[15], după cuvântul Psalmistului. De aceea, cu sfială m-am hotărât să mă adresez Prea Fericirii Voastre, primul, potrivit judecăţii ce-o ştie Domnul, dintre episcopii Bisericii Ortodoxe. Fiţi încredinţat că fac aceasta nu spre afirmare şi paradă, ci numai pentru liniştirea conştiinţei mele, care, cu o silă nesuferită, îmi impune să pun în lucrare spusa lui David: *„Grăit-am mărturiile Tale înaintea împăraţilor şi nu m-am ruşinat.”*[16]

Bineînţeles, nu ştiu dacă glasul meu cel slab va ajunge până la urechile Prea Fericirii Voastre, dat fiind că sunete puternice *„de trâmbiţe, strune şi organe, de psaltire, alăută şi chimvale şi tot felul de instrumente muzicale”*[17] se aud împrejurul Prea Fericirii Voastre şi înăbuşă orice glas mai slab.

În tot cazul, este bine să ştiţi că cei ce se ţin cu tărie de predaniile părinteşti, clerici şi mireni, nu numai că vor face notă discordantă în concertul de mai sus, pe care îl dirijează, precum nu s-ar fi cuvenit, degetul Prea Fericirii Voastre, ci nici chipului de aur al blestematului „ecumenism”, pe care 1-aţi pus în câmpul Deira, nu se vor închina, de s-ar şi încinge cuptorul de şapte ori *„cu câlţi, cu vreascuri şi cu smoală”*[18], de s-ar şi pregăti groapa leilor.

Prea Fericite,

Pretextul pentru trimiterea prezentei mi-a fost dat recent de epistola unei alese obşti monahale din Sfântul Munte, prin care îşi exprima neputinţa de a continua să vă pomenească la slujbe şi a cerut părerea smereniei mele în privinţa aceasta. Dar măcar de ar fi numai această epistolă! Aproape zilnic sunt asediat prin apeluri personale şi epistole de mulţi clerici care spun că au ajuns la capătul răbdării. Zilnic stăm şi primim neliniştea mulţimilor de suflete evlavioase. Zilnic ne nevoim să alungăm din multe conştiinţe sminteli grele provenite din declaraţiile sau acţiunile Prea Fericirii Voastre, în fine, zilnic suntem ocărâţi - prin viu grai şi în scris - de oameni ajunşi la capătul răbdării, ce ne numesc „fricoşi” şi „trădători” fiindcă vă suferim.

---

[15] Ps. 151, 1.
[16] Ps. 118, 46.
[17] Dan. 3, 5.
[18] Dan. 3, 46.

Prea Fericite,

Atât Prea Fericirea Voastră cât şi cei care vă urmează cântaţi pe toate glasurile troparul „Iubirii”. Iubire, iubire, iubire! „Iubire fără condiţii şi fără limite”. În numele acestei iubiri, în numele acelei iubiri, în numele celeilalte iubiri... Lucru curios! Dacă inima Prea Fericirii Voastre revarsă atâta iubire şi din ea izvorăsc râuri îmbelşugate ce ajung până la marginile Apusului şi se fac mare unde, în tihnă şi cu plăcere, înoată mulţimea de eretici, cum nu dăruiţi câteva picături de iubire şi sărmanilor ortodocşi? Acelor ortodocşi care se smintesc văzând pe patriarhul ortodox al Constantinopolului că - în numele iubirii! - nesocoteşte Sfinte Canoane, că răstoarnă tradiţii de veacuri, că dărâmă ziduri de apărare, că mută hotare pe care le-au aşezat Prea Sfinţi Părinţi ai Bisericii. Pentru aceştia au secat izvoarele iubirii Prea Fericirii Voastre? Pentru aceştia nu există nici o fărâmă de afecţiune? Nici măcar o urmă de milostivire sau îndurare? Aşadar, iubire pentru eretici, iar pentru ortodocşi nepăsare şi dispreţ! În cele din urmă, încotro îndreptaţi Biserica, Prea Fericite?

Dar oare îi iubiţi cu adevărat pe eretici? Ascultaţi, Prea Fericite, un adevăr paradoxal: NU! Noi îi iubim cu adevărat şi sincer pe eretici, noi cei „înguşti la minte” şi „fanatici”, iar nu Prea Fericirea Voastră şi cei dimpreună cu Prea Fericirea Voastră. Iubirea Prea Fericirii Voastre nu este curată, ci părută şi măsluită; nu este pogorâtă de Sus, ci pământească, sufletească, diavolească... Cine iubeşte fără făţărnicie pe cel bolnav? Cel ce-i spune: „Eşti cât se poate de sănătos, mănâncă ce vrei”, pricinuindu-i astfel boală mai grea şi moarte mai grabnică, sau cel care-i arată că e bolnav şi-i interzice alimentele vătămătoare? Noi, care dăm în vileag rătăcirile ereticilor şi propovăduim că urmează o cale foarte greşită, poate că vom pricinui în ei criză de conştiinţă şi dorinţă de căutare a adevărului. Prea Fericirea Voastră şi cei dimpreună cu Prea Fericirea Voastră, propovăduind că „nimic nu ne desparte” de eretici etc., îi amorţiţi şi-i adormiţi şi închideţi înaintea lor calea adevărului. Astfel, în situaţia aceasta se potriveşte cuvântul prorocesc: *„Poporul meu, cei ce vă fericesc pe voi vă înşeală”*[19]. Şi *„că nu vorbele goale arată cele ce sunt de fapt”.* Pe care eterodox l-aţi adus la Ortodoxie Prea Fericirea Voastră şi alaiul de episcopi mieroşi şi nevertebraţi al Prea Fericirii Voastre? Pe nici unul, Prea Fericite! Nici unul, cu toate călătoriile, congresele, ospetele, darurile şi zâmbetele. Doar nişte ortodocşi „fanatici” s-au făcut pricină de atragere a ereticilor la adevărul Ortodoxiei.

Aţi înţeles oare, Prea Fericite, unde puteţi conduce cu lozinca Prea Fericirii Voastre: „Iubire fără condiţii şi fără limite”, dacă se va izbuti să se pună în lucrare peste tot? Iată câteva exemple:

a) Judecătorii vor elibera pe toţi, vinovaţi şi nevinovaţi deopotrivă. Închisoarea este posibil să se interpreteze ca o manifestare de iubire numai dacă iubirea are „condiţii şi limite”. Atunci când iubesc „fără condiţii şi limite”, cum voi închide pe cel căruia nu-i face plăcere închisoarea şi o suferă cu greu?

b) Dascălii vor trece clasa şi pe cei mai nepăsători dintre elevi. Ce fel de iubire „fără condiţii şi limite” am atunci când condamn la pierzare într-un an întreg atâţia şi atâţia tineri?

c) Părinţii nu vor refuza fiilor lor nici lucrurile cele mai vătămătoare.

d) Relaţiile sexuale înainte de căsătorie vor ajunge lege a Bisericii. Ce fel de iubire „fără condiţii şi fără limite” am atunci când interzic unei perechi tinere să purceadă la „întregirea” dragostei lor înainte de a se binecuvânta unirea lor de către Biserică? De ce să-i osândesc pe ei la o aşteptare greu de îndurat, adeseori de mulţi ani, atunci când condiţiile nu îngăduie săvârşirea grabnică a căsătoriei?

e) Prea Fericirea Voastră însuşi nu veţi putea pedepsi nici un cleric, chiar dacă a căzut în cele mai grele încălcări. Şi cu toate acestea, nu numai că, cu câtva timp mai înainte, aţi osândit şi caterisit şi izgonit din Sfântul Munte un întreg grup de ieromonahi (nu cunosc pe nici unul dintre ei şi, prin urmare, nu scriu acestea spre apărarea lor), ci se aude că pregătiţi şi alte pedepse de moarte (caterisiri adică) împotriva unor clerici din America, care s-au

[19] Is. 3, 12.

rupt (pe drept sau pe nedrept, nu ştiu) de împărtăşirea cu Prea Fericirea Voastră. Dar atunci unde mai este dragostea Prea Fericirii Voastre cea „fără condiţii şi fără limite"? O, în ce haos religios şi social ar fi putut duce aplicarea lozincii: „Iubire fără condiţii şi fără limite"!

Prea Fericite,

O pildă mişcătoare de purtare faţă de cei ce n-au înţeles adevărul ne-a lăsat Domnul nostru Iisus Hristos. Deschideţi la capitolul 6 din Evanghelia de la Ioan. Veţi vedea acolo lucruri uimitoare: Domnul învaţă adevărurile mai presus de fire ale Tainei Sfintei Euharistii. Nişte ascultători groşi la minte, nu pot să le înţeleagă şi se depărtează plini de nemulţumire. Ce face atunci Iubirea întrupată, Dumnezeu-Omul? Nu cumva aleargă să-i ajungă din urmă pe cei ce au plecat şi să le dea „explicaţii" cu privire la cele spuse de către El? Încearcă să afle o formulare în stare să-i facă pe aceia să primească cele spuse? Nu! Dar ce face? Înfricoşător lucru! El, Care a plecat cerurile şi S-a pogorât; El, Care l-a iubit pe om - pe fiecare om - până la moarte, şi încă moarte pe cruce; El, Care pentru oaia cea pierdută a fost bucuros să coboare în prăpăstiile adânci şi să urce pe vârfurile cele greu de ajuns ale munţilor; El, Care a fost în stare să se smerească până la a spăla picioarele de rob, refuză să mai discute cu ei. Nu acceptă nici un compromis în adevărul Credinţei, nu face nici o cedare. Ci, aspru şi neînduplecat, se întoarce către cei doisprezece, cei prea iubiţi ai Săi, pe care *„i-a ales din lume"*[20] şi pe care *„i-a iubit până în sfârşit"*[21] şi-i întreabă: „Nu vreţi să plecaţi şi voi?" Oglindiţi-vă, Prea Fericite, în această oglindă cerească a purtării Domnului faţă de cei ce nu au fost de acord cu adevărul... Măsuraţi-vă cu această măsură dumnezeiască... Cântăriţi-vă pe acest cântar nemuritor... Câtă lipsă veţi afla!... Da! Veţi afla o lipsă înfricoşătoare şi o mână tainică va scrie şi pentru Prea Fericirea Voastră, *„pe tencuiala peretelui casei"*[22] Prea Fericirii Voastre, ceea ce s-a scris pentru Baltazar, împăratul Babilonului: *„Mani, tekel, fares"*[23]. Afară numai de veţi afla Prea Fericirea Voastră la Domnul lipsă de iubire...

Vreţi şi altă oglindă, altă măsură, alt cântar? Iată: Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel. Limbaj foarte aspru, mustrare foarte dură. Nici o cedare, nici un compromis. *„Dacă vă tăiaţi împrejur, Hristos nu vă va ajuta la nimic"*[24]. *„Mă tem de voi să nu mă fi ostenit în zadar la voi"*[25]. Cine a spus aceasta? Pavel, gura lui Hristos, cel ce i-a iubit pe toţi şi s-a jertfit pentru toţi, cel ce se ruga să fie *„anatema de la Hristos"*[26] pentru ceilalţi! Dar care a fost subiectul neînţelegerii cu galatenii? Tăierea împrejur. Adică o lege cu valabilitate vremelnică, dar totuşi rânduită de Dumnezeu, iar nu născocire a dracilor ca infailibilităţile şi primatele papale. Aşadar, pentru această tăiere împrejur Pavel nu şovăie să tune: *„Dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema. Precum v-am spus mai înainte şi acum vă spun iarăşi: Dacă vă propovăduieşte cineva altceva decât aţi primit - să fie anatema!"*[27] Şi acesta era lipsit de iubire? Ce păcat că nu trăieşte astăzi ca să ia lecţie de iubire de la unii episcopi contemporani de-ai Prea Fericirii Voastre. Iată ce a scris unul dintre aceştia cu câtva timp mai înainte: „Toate Sfintele Canoane care îi îngrădesc pe credincioşi într-o izolare şi păzire de ceilalţi necreştini şi neortodocşi au nevoie de o anume reformare. Biserica nu poate evita amestecul ei cu lumea, dacă într-adevăr vrea să o câştige. Dintre acestea, cu desăvârşire inaplicabil pentru epoca noastră, ca lipsit de iubire, este Canonul 45 al Sfinţilor Apostoli (care interzice rugăciunea împreună cu ereticii)... Mult mai desuet încă este Canonul 56 al Sfinţilor Apostoli, care interzice chiar intrarea în casa

[20] In. 15, 19.
[21] In. 13, 1.
[22] Dan. 5, 5.
[23] Dan. 5, 25.
[24] Gal. 5, 2.
[25] Gal. 4, 11.
[26] Rom. 9, 5.
[27] Gal. 1, 8.

de rugăciune a eterodocşilor sau în sinagoga iudeilor"[28]. Dar nefericitul nu ştie două lucruri:

a) Că aceste Canoane nu constituie decât în mod simplu ecoul purtării amintite a Domnului faţă de cei ce nu se pleacă adevărului, ecoul textului pomenit mai sus al Sfântului Apostol Pavel (Gal. l, 8), precum şi al celui al Sfântului Ioan, ucenicul iubirii prin excelentă: *„Dacă cineva vine la voi şi nu aduce învăţătura aceasta, să nu-l primiţi în casă şi să nu-i ziceţi: Bun venit!"*[29] Aşadar, atunci când episcopul de care ne este vorba reformează Sfintele Canoane, să nu uite să... reformeze şi izvorul acestora: **Evanghelia**. Altfel lucrarea lui va rămâne neterminată.

b) Dacă sus pomenitele Canoane sunt lipsite de iubire, atunci, foarte simplu, este lipsită de iubire şi Biserica, care nu numai că a validat şi a adoptat în mod oficial şi valabil aceste canoane, ci le-a şi aplicat şi s-a condus după ele veacuri întregi. Dacă Biserica este lipsită de iubire, atunci, foarte simplu, ar fi fost demult părăsită de Duhul Sfânt, Care este izvorul iubirii. Dacă Biserica a fost părăsită de Duhul Sfânt, atunci a minţit Mântuitorul - milostiv fii mie, Doamne! - Care a adeverit că Mângâietorul va rămâne în Biserică în veac şi o va povătui la tot adevărul[30]. Iată unde duc afirmaţiile faimoşilor episcopi ai Patriarhiei! Mai multe şi mai rele decât cele de mai sus a trâmbiţat şi Iacov al Americii, precum şi *oarecare* alţii. Troparul „modernismului" şi „progresului", cântat pe toate vocile de multe guri, aproape că ne-a spart timpanele. „Creştinismul să se modernizeze", iată „cerinţa timpului", după *părerea* „spiritelor elevate"!

Biserica să se „modernizeze"? Dar pentru ce? Cele nedesăvârşite *evoluează,* cele vremelnice se actualizează, cele pieritoare se schimbă. Ca Dogmă şi ca Har, ca Credinţă şi ca viaţă de sfinţenie, Biserica este ceva mai presus de timp. Cum va evolua ceea ce este desăvârşit? Cum se va moderniza ceea ce este atemporal? Cum se va schimba ceea ce este nepieritor? Dar care este motivul „modernizării"? Hristos *„ieri şi azi şi în veci - este acelaşi"*[31]. Şi diavolul este acelaşi astăzi ca şi cu mii de ani înainte. Şi păcatul este acelaşi. Şi virtutea este aceeaşi. Şi omul acelaşi, sinteză tragică între măreţie şi ticăloşie. Ce să se schimbe? Numai una: Mijloacele. Nimic altceva. Mai demult cei răi ucideau cu ciomagul sau cu cuţitul, astăzi este cu putinţă să fie omorâte popoare întregi prin maşini perfecţionate, însă esenţa faptului este aceeaşi. Ucideri am avut şi atunci, ucideri avem şi astăzi. Există virtute sau răutate necunoscute celor din vechime, care să fie invenţie a secolului XX? Nimeni nu este împotriva folosirii şi în lumea Bisericii a mijloacelor tehnice moderne (de pildă radioul sau televiziunea) pentru răspândirea Evangheliei. Dar a aceleiaşi Evanghelii, a Evangheliei lui Hristos Celui răstignit, nu a alteia!

Dacă al Prea Fericirii Voastre Iacov al Americii este de *părere* că „nu este cu putinţă să ne mai păcălim pe noi înşine şi să spunem că Creştinismul, aşa cum l-am înţeles noi, este într-adevăr potrivit pentru poporul nostru", că „avem nevoie de un Creştinism nou (!!!) bazat în întregime pe percepţii (!!!) şi condiţii noi" şi că „nu mai este cu putinţă să transmitem generaţiilor viitoare Religia aşa cum am aflat-o noi"[32], este mai bine să părăsească Biserica cât mai repede şi să formeze oricâte „noi Creştinisme" - sau mai degrabă iacovisme - vrea. Fie că vorbeşte prin gură, fie prin hârtie şi cerneală, fie prin sânge, fie prin lacrimi, fie prin mijloace tipografice, fie prin radio, fie prin televiziune, fie prin sateliţi artificiali, fie prin orice alt mijloc, Biserica Ortodoxă va avea ca propovăduire a sa până la sfârşitul veacului asta şi numai asta: pe *„Hristos cel răstignit: pentru iudei sminteală; pentru elini nebunie. Dar pentru cei chemaţi şi iudei şi elini pe Hristos, puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu."*[33] Şi *„câţi vor umbla după dreptarul acesta, - pace şi milă asupra lor şi asupra Israilului lui Dumnezeu"*[34].

---

[28] Revista *„Ekklisia" (Biserica),* 15.07.1967, p. 400.
[29] II In. 10.
[30] In. 14, 26; 16, 13.
[31] Evrei 13, 8.
[32] iarul *„Estia" (Vatra),* 5.10.1967.
[33] I Cor. l, 23-24.
[34] Gal. 6, 16.

Dar de ce să ne mirăm de asemenea declarații!... Oamenii aceştia adeveresc zicala „cum le e felul aşa şi vorba”. *„Din prisosința inimii vorbeşte gura”...* Atare spuse sunt o urmare firească. Oameni ce iubesc plăcerile şi răsfățul. Oameni ce trag la cele mai luxoase hoteluri, în care locuiesc Cresuşii[35] lumii acesteia, oameni ce mănâncă la mese împodobite cu flori şi cu acompaniament muzical, oameni ce tipăresc reviste luxoase în care, printre altele, se scrie şi ce... se va servi la dineurile „Congreselor clerico-mireneşti” pe care le conduc. Este firesc ca astfel de oameni să vrea creştinisme „noi”. Creştinismul pescarilor. Evanghelia sărăciei, Predica nebuniei Crucii, Biserica nevoinței, a lacrimilor şi a muceniciei fără îndoială că nu-s „croite pe măsura lor”. Dar *„dacă iubeau bogăția* (şi împărățiile lumeşti), *pentru ce uceniceau pe lângă Cel ce învăța despre sărăcie* (şi împărăția Cerurilor)?”... Ce caută aceştia lângă Iisus?

Prea Fericite,

Din nefericire, la declarații inadmisibile din punct de vedere teologic se avântă nu numai episcopii Patriarhiei, ci şi Prea Fericirea Voastră înşivă. Vă aduceți aminte de vechile fraze ale Prea Fericirii Voastre în care spuneați că unite, toate Bisericile existente astăzi vor „reîntemeia (!!!) Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească, care să coexiste în Răsărit şi în Apus”?[36] Dar ce „să se reîntemeieze”? Desigur, nu ceea ce există, ci ceea ce a dispărut; nu ceea ce funcționează, ci ceea ce a încetat. Nu ceea ce trăieşte, ci ceea ce s-a desființat. A lipsit aşadar *„Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească”* şi trebuie reîntemeiată? Dar atunci spunem minciuni mărturisind în fiecare zi în Simbolul Credinței existența *„Bisericii celei Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească”?* Atunci cum rămâne cu cuvintele Domnului care spun că pe Biserică *„nici porțile iadului nu o vor birui”*[37]*?* Departe cu hula! *„Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească”* nu are nevoie de reîntemeiere, deoarece niciodată n-a fost desființată, niciodată n-a lipsit, niciodată n-a încetat să existe. S-a înființat la Cincizecime şi de atunci există şi trăieşte şi se mişcă neîncetat, luminând, încălzind, hrănind, sfințind, înăltând la ceruri. Prin harul lui Dumnezeu, aparținem acestei Biserici şi în ea suntem datori să-i chemăm pe toți.

Prea Fericite,

Prea Fericirea Voastră ați luat startul de mult, în timp ce papismul a rămas neclintit pe aceleaşi poziții. Unde ați văzut fie şi cele mai mici dovezi de părăsire a rătăcirilor papale, mai ales a primatului sau infailibilității? Nu numai în vremurile mai vechi, dar şi în cea din urmă, când „Dialogul iubirii”, împins la culme prin Prea Fericirea Voastră, şi „duhul ecumenist” au luat chip de *„suflare ce vine repede”*- dar nu cerească - *„şi zguduie Casa”* unde suntem adunați[38], adică Biserica Ortodoxă a lui Hristos, papismul n-a trecut cu vederea nici o ocazie să repete şi să accentueze ceea ce constituie fundamentul său. În faza a treia a lucrărilor Conciliului Vatican II, Papa Paul VI a propovăduit: „noi, Papa, care concentrez în persoana mea (!!!) şi în sfânta mea demnitate toată Biserica, proclam Ecumenic acest Sinod”[39]. În 5 ianuarie 1963, predecesorul acestuia, Ioan, a trâmbițat printr-o Bulă specială:

„a) Sinodul de la Vatican - şi orice sinod - datorează existența sa Papei; b) Hotărârile Sinodului sunt valabile numai prin confirmarea papală; c) Biserica Romano-Catolică rămâne pe vechea ei linie şi nu pretinde nici o reformare. (Să audă acestea Iacov al Americii, cel ce propovăduieşte că avem nevoie de un «creştinism nou»!) Există o singură turmă - lumea - şi

---

[35] Cresus = ultimul rege al Lidiei (460-547 î.H.), vestit pentru bogăția sa.
[36] Arhim. Spiridon Bilalis, *„Orthodoxia kai Papismos” (Ortodoxia şi papismul),* vol. 1, p. 42.
[37] Mt. 16, 18.
[38] Fapte 2, 2.
[39] Arhim. Spiridon Bilalis, op. cit., p. 335.

un singur păstor – Papa"[40]!!! Acelaşi Papă, în enciclica sa „AETERNA DEI SAPIENTIA", şi-a exprimat convingerea că Conciliul Vatican II „va atrage privirile nenumăraţilor ucenici ai lui Hristos şi-i va atrage să se adune în jurul «Păstorului Celui mare al oilor», Care a încredinţat păzirea permanentă a Turmei Sale lui Petru şi urmaşilor lui"! Adresându-se şefilor „Acţiunii Catolice", a spus: „Vom arăta Biserica în toată măreţia ei şi vom spune tuturor celor care sunt despărţiţi de noi: «Fraţilor, aceasta este Biserica lui Hristos, adică Biserica Catolică. Apropiaţi-vă! Apropiaţi-vă! Aceasta este calea întoarcerii. Reveniţi ca să reluaţi locurile pe care le-au ocupat strămoşii voştri»"[41] Acest sinod Vatican II, care a fost recunoscut de unii neghiobi de-ai noştri ca fiind foarte „liberal", a propovăduit fără şovăire: „Sfântul Sinod adoptă şi prezintă din nou, spre a fi crezută cu neclintire de toţi credincioşii, doctrina instituirii, continuităţii, sensului şi caracterului primatului sfânt al Pontifului roman..."[42] Şi iarăşi: Papa este „Vicarul lui Hristos şi păstorul întregii Biserici", „în cadrul Bisericii are stăpânire deplină, supremă şi universală, pe care o poate exercita întotdeauna în mod liber..." Papa „deţine, prin drept divin, stăpânirea supremă şi universală în privinţa responsabilităţii pentru suflete... Constituie garanţia binelui comun al Bisericii Universale şi a binelui fiecărei Biserici şi deţine primatul stăpânirii permanente peste toate Bisericile". Toţi credincioşii „sunt datori să arate ascultare religioasă a voinţei şi mintii lor numai şi numai faţă de autoritatea învătătorească a Pontifului roman, chiar **şi atunci când acesta nu vorbeşte *ex cathedra*"[43]*!!!*** Adică, în loc de retragere avem progres spre cele mai rele!... Cu adevărat, *„adânc pe adânc cheamă"*[44]... Sinodul acesta n-a lăsat nici o îndoială (şi aici este de lăudat, deoarece s-a arătat consecvent) asupra faptului că papismul este considerat „Biserica cea una, sfântă, sobornicească şi apostolească". Iată ce spune el în ale lui *„Hotărâri privitoare la ecumenism"*: Celelalte Biserici

> „nu se bucură de acea unitate pe care Iisus Hristos a vrut s-o dăruiască din belşug tuturor acelora pe care i-a renăscut şi i-a adus la viaţă într-un singur trup şi întru înnoirea vieţii, precum mărturisesc Sfânta Scriptură şi venerabila Tradiţie a Bisericii. Într-adevăr, numai prin Biserica Catolică a lui Hristos, care este organul general al mântuirii, este cu putinţă să se realizeze deplinătatea mijloacelor de mântuire. Deoarece numai Adunării Apostolilor, în care Petru era cel mai mare, i-au fost încredinţate, după credinţa noastră, toate bunătăţile noului Testament, încât să se alcătuiască pe pământ Trupul lui Hristos, în care trebuie să se încorporeze pe deplin toţi aceia care, într-un fel sau altul, aparţin deja poporului lui Dumnezeu".

Faimosul Augustin Bea[45] a predicat fără ezitare şi cu sinceritate vrednică de laudă:

> „În practică ar fi o dragoste rău înţeleasă dacă cineva ar vrea să aprindă în fraţii despărţiţi speranţa că, chipurile, Biserica Romano-Catolică ar pretinde de la ei doar recunoaşterea „Dogmelor esenţiale" şi ar crede că aceasta ar părăsi, chipurile, pretenţia primirii de către ei a hotărârilor dogmatice ale Sinodului Tridentin sau că va arăta înţelegere pentru revizuirea dogmei despre primatul sau infailibilitatea Papei. Tot ceea ce Biserica a vestit odată ca principiu de credinţă, a vestit sub povăţuirea Duhului Sfânt, ca pe un adevăr

[40] Ibidem p. 322.

[41] I. Karmiris, *„H Ekklisia tis Romis kata ton Grigorion ton Nazianzinon... " (Biserica Romei după Sfântul Grigorie de Nazianz...),* p. 17.

[42] Arhim. Spiridon Bilalis, op. cit., p. 323.

[43] Ibidem, p. 325-326.

[44] Ps. 41, 9.

[45] Filo-evreu. "James Combs se îndoiete de sinceritatea unora convertiţi la crestinism; intenţia lor este mai degraba să distrugă crestinismul din interior, scrie el. Un exemplu tipic este Cardinalul Augustine Bea (pe numele adevarat Beheim), a cărui contribuţie la triumful iudaismului asupra catolicismului prin declaraţia de la Vatican II că Evangheliile sunt mincinoase întrucât evreii nu l-au crucificat pe Hristos, a fost salutată ca atare în *The Jewish Sentinel* din Chicago, la 26 noiembrie 1964. Cardinalul Bea nu a lucrat singur; revista *Look* din 25 ianuarie 1966 (p. 19) îi acordă creditul cuvenit lui Jules Isaac ca organizator al decretului votat la Vatican II." (citat după *Cine atacă Biserica catolică*, p. 39, ediţia electronică Apologeticum).

descoperit de Dumnezeu, asupra căruia sub nici un chip ea (Biserica) nu are dreptul să acţioneze altfel. Domnul a încredinţat ei (Bisericii) păstrarea şi dezvoltarea ermineutică a adevărului Revelaţiei, dar nu i-a dat stăpânirea de a schimba ceva în adevărurile acestea”[46].

Este cu putinţă să nu plângi atunci când cu aceste propovăduiri ale papistaşilor, cu aceste rătăciri extreme, dar pe deplin consecvente, compari declaraţiile unor întâistătători ai Ortodoxiei, care în loc să accentueze fără şovăială adevărul Credinţei noastre şi unicitatea lui compun texte nenorocite, fără vână, laşe, lipsite de curaj, de-a dreptul trădătoare?

Prea Fericite,

De mult timp v-aţi dovedit adept al acestui sincretism mai mult decât sinistru. Oare aţi priceput ce înseamnă în profunzimea sa blestematul ecumenism? V-aţi adâncit în duhul acestei creaţii pocite? Sub blestematul ecumenism nu se ascunde în mod simplu o erezie. Se ascunde însăşi lepădarea caracterului revelat al Credinţei creştine, în privinţa aceasta ecumenismul este mai rău decât orice *erezie. Erezia* lui Arie, care cobora Cuvântul Cel de o fiinţă cu Tatăl la rangul de făptură, precum şi celelalte erezii, pălesc în faţa monstrului care este ecumenismul. Şi aceasta deoarece tuturor ereziilor creştine, chiar şi celor mai hulitoare, nici nu le trecuse prin gând să se îndoiască de unicitatea şi exclusivitatea creştinismului ca adevăr revelat. Pentru toate ereziile creştinismul a avut monopolul adevărului şi al mântuirii, în timp ce pentru ecumenism toate religiile au elemente de adevăr şi elemente de înşelare, iar Creştinismul nu constituie decât o religie între celelalte - poate cea mai nobilă, dar, în tot cazul, nu singura *adevărată.*[47]

Victimă a acestui ecumenism sinistru, nenorocitul Iacov[48] al Americii a avut sinceritatea vrednică de laudă să nu-şi ascundă cugetele sale lăuntrice: „Mişcarea ecumenică, deşi este de provenienţă creştină, trebuie să devină mişcare a tuturor religiilor (!!!), a uneia spre cealaltă, aşa cum se face dialogul, dacă este *adevărat că toate* religiile slujesc pe Dumnezeu şi pe om. Nu există decât un Dumnezeu...”[49] Adică, nici mai mult nici mai puţin, prin „Mesajul” de mai sus de la al 19-lea Congres clerico-mirenesc din Atena, la două mii de ani după ce a strălucit în Betleem lumina dumnezeiască a Adevărului şi s-a revărsat până la marginile pământului. Arhiepiscopul „ortodox” readuce sincretismul şi „Theoxenia”[50] vechilor religii misterice!

De la Hristos şi până azi au apărut multe şi felurite erezii. Dar care erezie creştină, care eretic a susţinut vreodată că „toate religiile slujesc lui Dumnezeu şi pe om”? Ortodocşii şi ereticii credeau şi propovăduiau că numai o religie „slujeşte lui Dumnezeu şi pe om”, religia cea adevărată, religia lui Hristos, iar toate celelalte nu slujesc lui Dumnezeu, ci diavolului, deoarece înşeală şi mint şi ţin pe om departe de lumina şi de adevărul mântuitor. Până şi iehoviştii, care au întrecut orice măsură prin lipsa de evlavie şi hulele lor, n-au ajuns nici măcar aproape de grozăvia ecumenismului. Mulţi monştri a născut iadul în vremurile noastre, dar de mărimea ecumenismului nu este niciunul!

Prea Fericite,

În Pastorala Prea Fericirii Voastre la Sărbătoarea Piaşterii Domnului din anul 1968 scrieţi că „astăzi bântuie o criză mondială fără precedent. Şi în ea această mare Arcă a celor 2000 ani, Biserica, ce cuprinde civilizaţia Răsăritului şi pe cea a Apusului, este înviforată în chip primejdios...” Precum se vede, Prea Fericirea Voastră priviţi Biserica ca pe un aşezământ

---

[46] I. Karmiris, *„Conciliul Romano-Catolic general Vatican II...”,* p. 34.
[47] Inspiraţia aceasta a ecumenismului este de origine masonică. (Nota Apologeticum).
[48] Dovedit a fi fost mason.
[49] Ziarul *„Orthodoxos Tipos” (Presa ortodoxă),* august-septembrie 1968.
[50] Sărbătoare păgână în cinstea tuturor zeilor - vezi *Lexiconul antic* al lui Isihie din Alexandria, *sub voce* (n. red. rom.).

de tip lumesc!... Însă Biserica nu cuprinde în ea civilizaţii, nici nu este cuprinsă de civilizaţii. Biserica cuprinde în ea adevărul din Cer şi harul lui Hristos, care sfinţeşte şi mântuieşte. Este învifortă, desigur, este înviforată, dar - şi aceasta este măreţia ei - „nu suferă sfărâmare de corabie...”[51]

În recentul mesaj al Prea Fericirii Voastre, rostit cu prilejul împlinirii a douăzeci de ani de la urcarea Prea Fericirii Voastre pe Tronul ecumenic, scrieţi că „pentru ultimul pas (ajungerea la un Sfânt Potir comun) se cere rugăciune, realism şi curaj pentru doborârea ultimelor stăvilare. Toate acestea le împărtăşim din toată inima nu numai noi, ci întreaga plinătate a Bisericii...” Prea Fericite, trebuie să vă deşteptaţi!... Adevărata plinătate a Bisericii, nu cea care crede de formă, abia vă mai îndură. Nu vă faceţi iluzii, nu vă lăsaţi prins de halucinaţii, nici plinătatea Bisericii, nici Păstorii ei nu sunt de acord cu Prea Fericirea Voastră. Nu ştiu ce se întâmplă în celelalte Biserici locale, dar cât priveşte Biserica Greciei, despre care ne este vorba, sunt în stare să spun că mă îndoiesc dacă există mai mult de şase-şapte episcopi care vă urmează. Ceilalţi privesc cu durere la acţiunile Prea Fericirii Voastre, dar nu se manifestă, cel puţin public, răbdând „până la o vreme”. Episcopii Bisericii Greciei, Prea Fericirea Voastră, cu foarte mici excepţii, tac şi suportă acrobaţiile şi trădările Prea Fericirii Voastre în domeniul Credinţei ortodoxe nu pentru că au primit lozinca „Iubire fără condiţii şi fără limite”, ci numai deoarece se îngrijesc de pacea Bisericii şi se gândesc cu frică la evoluţiile şi consecinţele unor schisme. Dacă veţi mai înainta, dacă veţi merge spre „unire”, atunci veţi vedea ce poziţie va lua Biserica Greciei faţă de Prea Fericirea Voastră. Nu trageţi concluzii despre intenţiile Bisericii Greciei din oarecare manifestări politicoase, dar exagerate, faţă de întâistătătorul Ortodoxiei. Repet, dacă mergeţi mai departe, atunci veţi vedea cine vă va urma. Cu Prea Fericirea Voastră vor rămâne cercurile lumeşti, cei care consideră religia o instituţie socială bună şi folositoare, nu partea conştientă a Bisericii Ortodoxe. I-aţi întrebat pe cei ce vă laudă şi vă aplaudă în Europa şi în America, ziarişti, industriaşi, comercianţi, producători de filme, armatori etc., dintre care pe mulţi i-aţi făcut - ca şi cum nu aţi avea alte preocupări mai serioase -„Mari Deputaţi”, „Mari Ieromnimoni”, „Mari Referendari” şi „Mari Kanstriţi”[52] (se vede că „duhul vremii” numai despărţirea creştinilor n-o suportă, în timp ce pe toate celelalte le îngăduie!...), i-aţi întrebat, aşadar, pe aceştia: „Credeţi în Dumnezeirea lui Iisus Hristos? Îl primiţi ca Mântuitor şi Slobozitor? Aşteptaţi învierea morţilor? Aveţi privirea sufletului îndreptată spre cer? Mergeţi regulat la Biserică? Vă rugaţi? Vă mărturisiţi? Vă împărtăşiţi cu Prea Curatele Taine? Postiţi vreodată? Vă ţineţi departe de păcatele trupeşti?” Dacă veţi pune astfel de întrebări companiei Prea Fericirii Voastre, veţi pricinui multă mâhnire oamenilor ce s-au adunat şi care se agită cu frenezie împrejurul Prea Fericirii Voastre, oameni al căror dumnezeu este pântecele şi casa de bani.

Prea Fericite,

Acum şaptesprezece ani (31.01.1952) aţi trimis pretutindeni o Enciclică strălucită. Prin ea cereaţi ca acei clerici ai Bisericii Ortodoxe care participă în străinătate la Consfătuirile „Mişcării Ecumenice” „să fie cât se poate de reţinuţi în adunările cultice la care participă împreună cu eterodocşii, deoarece acestea **sunt împotriva Sfintelor Canoane şi tocesc sensibilitatea mărturisitoare a ortodocşilor**, şi să urmărească a săvârşi, dacă e cu putinţă, slujbe şi ceremonii pur ortodoxe, pentru a arăta astfel strălucirea şi măreţia cultului ortodox înaintea grupărilor eterodoxe”. Prea Fericite, cine v-a schimbat aşa de profund? Cine v-a deocheat atunci, încât astăzi aţi ajuns de nerecunoscut? Ce v-a fermecat, făcându-vă să nu vă plecaţi adevărului şi să nu urmaţi lui, ci să puneţi pe el cel mai mic preţ posibil?

---

[51] Sfântul Ioan Gură de Aur, *„Omilia despre Eutropie”.*

[52] Demnităţi ale Patriarhiei Ecumenice, al cărei sistem de ranguri era organizat în pentade (grupuri de câte cinci) care constituiau o scară ierarhică strictă. În cea mai mare parte, realităţile pe care le reflectau cândva au dispărut de mult, ele rămânând numai ca titluri onorifice (n. red. rom.).

Prea Fericite,

Sfârşesc prin a repeta sfârşitul unui apel, pe care vi l-am adresat mai demult din coloanele unui distins periodic religios: „Aţi înaintat deja mult. Picioarele Prea Fericirii Voastre au atins apele Rubiconului. Răbdarea multor mii de suflete evlavioase, clerici şi mireni, se epuizează văzând cu ochii. Pentru dragostea Domnului, întoarceti-vă! Nu voiţi să creaţi în Biserică schisme şi erezii. Vă ispitiţi să uniţi cele despărţite şi ceea ce veţi reuşi este numai să rupeţi cele unite şi să creaţi crăpături în terenul tare şi compact de până astăzi. Veniţi-vă întru sine! Reveniţi-vă! Dar vai! Aţi lăsat multă cale în urmă. Deja *„spre seară este şi s-a plecat ziua...”* Cum veţi vedea hăurile căscate ce vor întretăia în scurtă vreme cărarea pe care mergeţi? Dar fie, fie ca Cela ce oarecând a făcut *„să stea soarele la Gavaon şi luna în valea Ailon” să* repete minunea şi să prelungească încă o dată lungimea zilei, să mai întărească lumina ei şi să vă deschidă ochii ca să vedeţi, să înţelegeţi şi să vă întoarceţi. Amin”.

S-a scris în Atena în anul mântuirii 1969 la 26 septembrie, ziua în care se prăznuieşte pomenirea Sfântului Ioan Teologul, ucenicul iubirii prin excelentă, dar şi propovăduitorul Adevărului celui nescris împrejur.

Cu închinăciune şi cu cel mai adânc respect,

„PRESA ORTODOXĂ”, 10 octombrie 1969

ÎMPREUNĂ-PRĂZNUIREA PAŞTELUI

Iubită *„Enoria”*[53],

Exact acum patru ani, la hotărârea Sfântului Sinod, s-a întrunit o Comisie pentru a cerceta problema calendarului, a trece la observaţii asupra raportului alcătuit şi a-i da formularea definitivă, cu scopul ca acest raport, aprobat de cei în drept, să constituie Textul oficial al Bisericii Greciei pentru plănuitul Mare Sinod al Bisericii Ortodoxe. (După cum se ştie, Bisericii Greciei i s-a încredinţat tratarea a două subiecte: „Problema calendarului” şi „Impedimentele la căsătorie”). Preşedinte al Comisiei a fost Prea Sfinţitul Iacov al Mitilinei, membri Prea Sfinţitul Hrisostom al Messinei, părintele Meletie Kalamaras, astronomii Dimitrie Katis şi Hr. Papagheorghiu, scriitorul acestor rânduri şi încă câţiva. (Cu toate că nu sunt pentru convocarea Marelui Sinod sub condiţiile preconizate, totuşi am luat parte în Comisie, crezând că aveam de spus ceva „mai bun decât tăcerea”).

Formulându-mi observaţiile, n-am trecut cu vederea să spun câteva lucruri şi despre prăznuirea Paştelui împreună cu eterodocşii. Deoarece până la urmă problema a fost redeschisă de buze oficiale (mă refer la Pastorala de Paşti a Patriarhului ecumenic), au devenit de actualitate cele spuse de mine atunci. Să mi se îngăduie aşadar să public în ziarul *„Enoria”* observaţiile pe care le-am făcut pe marginea acestui subiect.

„...În fine, se pune întrebarea: ce va conţine cu exactitate şi ce va recomanda Raportul Bisericii Greceşti? În linii generale, cred că următoarele: va conţine o parte istorică, în care se va vorbi despre calendare în general, iar în mod special despre cel iulian şi gregorian, precum şi despre situaţia actuală a Bisericilor Ortodoxe din punct de vedere calendaristic... Va conţine şi o parte practică, în care vor exista propuneri concrete. Acestea vor fi următoarele:

a) Trebuie înlăturată dezbinarea calendaristică a membrilor Bisericii Ortodoxe prin primirea de către toate Bisericile locale a unui singur calendar. Dacă preferinţa celor mai mulţi se va întoarce spre calendarul iulian, atunci toate Bisericile pe calendarul nou trebuie să revină la acela. Dacă se va întoarce spre calendarul iulian îndreptat, atunci toate Bisericile cu calendarul vechi trebuie să purceadă la îndreptarea calendarului lor. Dacă numai două - trei Biserici resping îndreptarea, aducând motive suficiente, atunci trebuie să cedeze majoritatea şi, pentru uniformitatea cultului, în toate Bisericile trebuie să se aplice calendarul iulian. Dacă cumva este propus un al treilea calendar, cum ar fi proaspăt zămislitul „Calendar universal”, atunci Biserica Greciei va refuza discuţia, spunând: „Mai întâi să se alcătuiască acest calendar şi după aceea vom discuta despre el. Astăzi vom judeca şi hotărî despre cele două calendare: iulian vechi şi iulian îndreptat.”

b) Biserica Greciei respinge cu hotărâre consacrarea unei oarecare duminici din aprilie sau din altă lună pentru sărbătorirea Paştelui, însă primeşte şi doreşte îndreptarea calculului greşit al echinocţiului de primăvară, ca şi a calculului greşit al lunii pline, dat fiind că astfel va înceta abaterea de la hotărârea Sinodului I ecumenic şi prăznuirea Paştelui va fi conformă cu hotărârea acelui Sfânt Sinod. Deoarece greşeala are în spatele ei secole întregi, ea a devenit „tradiţie” şi mulţi se vor sminti atunci când va fi îndreptată, nepricepând că scopul ei este nu călcarea, ci ţinerea mai cu scumpătate a hotărârii Sinodului I ecumenic cu privire la Sfintele Paşti, de aceea nu suntem de acord cu îndreptarea ei imediată. Propunem însă ca toate Bisericile Ortodoxe să ia asupră-şi nevoinţa îndelungată de a-i lumina pe credincioşi. Când - evident după mai mulţi zeci de ani - în plinătatea Bisericii se va instala conştiinţa necesităţii îndreptării, numai atunci va exista posibilitatea părăsirii calculelor greşite.

Încheind, aş dori să arăt cu smerenie că chiar dacă Biserica Greciei va fi de acord (ceea ce nu doresc) cu imediata îndreptare a calculului echinocţiului şi a lunii pline, va evita

[53] Ziar religios din Grecia.

cu desăvârşire să lege îndreptarea de săvârşirea prăznuirii împreună cu eterodocşii. Dacă se va afla în fața propunerilor de sărbătorire a Paştelui sau a oricărei alte sărbători împreună cu eterodocşii[54], Biserica Greciei este datoare să evite chiar şi discuția despre acest subiect. Această discuție trebuie să se excludă cu toată puterea şi cu orice preț, deoarece ar constitui răsturnarea din temelie a Dogmaticii Ortodoxe şi a Eclesiologiei însăşi. Ori credem că suntem Biserica cea una, sfântă, sobornicească şi apostolească, ori nu credem. Biserica Ortodoxă, convinsă că ea singură este Trupul lui Hristos, stâlpul şi întărirea Adevărului, Vistieria Harului, Laboratorul Mântuirii, se interesează cu multă grijă de întoarcerea la ea a celor rătăciți, dar se dezinteresează cu desăvârşire de discuțiile celor din afară, de vreme ce aceia au rămas în înşelare. Sinodul I ecumenic a vrut să decreteze o Sărbătoare comună, dar pentru membrii Bisericii, nu pentru cei aflați în afara ei. N-a discutat nici cu gnosticii, nici cu marcioniții, nici cu maniheii, nici cu montaniştii, nici cu donatiştii ca să afle o bază de înțelegere asupra sărbătoririi comune. Iar mai târziu, când s-au rupt din Trupul Bisericii arienii, nestorienii, monofiziții, iconoclaştii etc., etc., Biserica n-a cugetat nicicând să ajungă la o înțelegere cu aceia asupra decretării sărbătoririi comune, fie ea a Paştelui sau a oricărei alte sărbători. Biserica îşi aranjează problemele având în vedere numai şi numai interesul mădularelor sale, iar nu dorințele celor ce se află în afara sa. Dacă sărbătorile ereticilor coincid cu cele ale Bisericii, să coincidă. Dacă nu coincid, să nu coincidă. Biserica nu se sfătuieşte de la egal la egal cu ereticii. Desigur, stă de vorbă cu ei, dar numai ca să le arate calea întoarcerii. A se întruni ortodocşii în „Simpozioane ecumenice" sau în alt tip de conferințe cu adunătura cea pestriță a ereticilor şi să se sfătuiască cu ei despre fixarea sărbătorilor comune, rămânând însă şi unii şi alții (ortodocşii şi ereticii) între propriile hotare dogmatice, acesta este un fapt necunoscut şi de neconceput în istoria Bisericii, mirosind a sinistrul sincretism religios ce duce la consacrarea coexistentei armonioase şi netulburate a adevărului cu înşelarea, a luminii cu întunericul, ce se poate explica numai ca „semn al vremurilor".

Acestea le-am spus atunci, acestea le repet şi astăzi.

Cu multă cinste şi dragoste în Domnul Iisus Hristos,

„ENORIA", nr. 549, 10 mai 1974

[54] În urmă cu trei ani (2003) o ştire publicată în presa internațională nota că Consiliul Europei se arăta interesat, "din motive economice" , de serbarea Paştelui de către toți creştinii la aceeaşi dată. (Nota Apologeticum).

HOTĂRÂREA ŞI DOCUMENTUL

A ieşit o hotărâre foarte lăudabilă a Sfântului Sinod, prin care de acum înainte nu se mai îngăduie participarea clericilor ortodocşi la Congresele pan-protestante, unde sunt reprezentaţi până şi tăgăduitori ai Dogmei Treimii. Simţim nevoia să încuviinţăm din tot sufletul hotărârea aceasta. Ne rugăm ca ea să se întregească, interzicând şi teologilor laici participarea la aceste congrese. Biserica noastră este singura adevărată şi infailibilă, singura ce păstrează întreagă şi nefalsificată vistieria sfântă a Creştinismului apostolic, şi nu are nimic de aşteptat de la miile de cioburi sparte ale nenorocitului protestantism.[55]

Dar cu multă mâhnire am auzit că patru profesori ai Facultăţii de Teologie de la Atena au depus Sfântului Sinod un protest scris împotriva hotărârii luate, care a fost respins totuşi ca inadmisibil din pricina manierei necuviincioase şi lipsite de evlavie în care a fost alcătuit, însă faptul că profesorii aceştia n-au fost de acord cu hotărârea întru tot dreaptă a Sfântului Sinod dovedeşte că şi-au tocit simţământul ortodox. Ne pare rău, ne pare rău în mod sincer.

„SFINŢII TREI IERARHI”, mai 1957

ZIUA MONDIALĂ A RUGĂCIUNII

De câţiva ani s-a consacrat şi în tara noastră „Ziua mondială a rugăciunii studenţilor”. Din punct de vedere ortodox credem că o astfel de sărbătoare este de lepădat şi inadmisibilă. Mai întâi nu provine din sânurile şi din iniţiativa Bisericii noastre Ortodoxe. Din punct de vedere dogmatic are provenienţă străină. În al doilea rând, duce la rugăciunea ortodocşilor împreună cu ereticii, lucru interzis cu desăvârşire şi clar de Sfintele Canoane. În al treilea rând, defilările zgomotoase care au loc cu acest prilej sunt departe de duhul Evangheliei, care condamnă astfel de rugăciuni pompoase şi fariseice, şi cere ca ele să se facă cu sinceritate şi smerenie. În a patrulea rând, Biserica noastră are deja o sărbătoare consacrată pentru elevi şi studenţi: Sărbătoarea „Sfinţilor Trei Ierarhi”, însemnătatea rugăciunii să se accentueze în acea zi şi să se recomande cu căldură şi cu insistentă studenţilor să se roage întotdeauna. Nu este nici un motiv ca să fie eliminată această sărbătoare de provenienţă ortodoxă în favoarea sărbătorilor cu scop suspect apărute de curând. Aceasta este părerea şi convingerea noastră şi acestea sunt motivele pentru care considerăm că rugăciunea mai sus-amintită este bună de lepădat, precum am spus la început.

„SFINŢII TREI IERARHI”, aprilie 1954

[55] Din păcate hotărârea a fost revocată după câţiva ani, în 1961, când Bisericile Ortodoxe au fost admise ca membre în Consiliul Ecumenic al Bisericilor. (Nota Apologeticum).

ABERAȚII PATRIARHALE

Domnule Director,

În ziarul de după amiază s-au publicat declarațiile recente ale patriarhului Atenagora. Aceste declarații, judecate teologic, ar fi suficiente pentru a desființa un student de anul întâi de la Teologie. Dar cu privire la patriarh ce să spunem? Că este cu desăvârşire neteolog sau că s-a alipit definitiv la erezie? Primul lucru este cumplit, al doilea mai rău...

Auziți, rogu-vă, şi vă minunați de declarațiile unui Patriarh ortodox!

> „Dar avem şi multe diferențe, ni se spune. Care? «Filioque»? El a existat din secolul VII şi Bisericile nu s-au despărțit. Primatul şi infailibilitatea? **Ce ne interesează?** Fiecare Biserică va ține propriile ei obiceiuri. Dacă Biserica Catolică le vrea pe acelea, să şi le țină... De altfel, toți ne considerăm pe noi înşine fără greşeală, în munca noastră, în gândirea noastră, în toate. Femeia te întreabă câtă sare să pună în mâncare? Desigur că nu. Are infailibilitatea ei. S-o aibă şi Papa dacă o vrea. Noi nu cerem s-o avem".

Oare primatul şi infailibilitatea sunt „obiceiuri", sau învățături dogmatice? În care text oficial sau neoficial al papismului a citit Patriarhul asta? Pentru papism primatul şi infailibilitatea sunt dogme de credință, condiții de mântuire, adevăruri descoperite din cer, învățături ale Sfântului Duh, legi întemeiate pe dreptul divin. Să-i facă Patriarhul Papei o declarație în care primatul şi infailibilitatea să fie caracterizate ca nişte „obiceiuri" locale (!!!) şi după aceea să propovăduiască în aceeaşi zi unirea! (Nu mai vorbesc de celelalte rătăciri ale papismului, deoarece odată prăbuşite acestea două, infailibilitatea şi satanicul primat, se vor prăbuşi toate).[56]

Până atunci însă, Patriarhul să nu vorbească aşa cum vorbeşte, deoarece se dă în vileag fie ca nepregătit teologic (de altfel, oare n-a spus el însuşi că „diploma de Teologie care am luat-o cândva, am pierdut-o"?), fie ca propovăduitor al unor poziții eretice.

În sfârşit, dacă soția ziaristului care a luat interviul şi-ar pune „infailibilitatea" în practică şi ar arunca o cantitate mai mare de sare în mâncare, ce se va întâmpla? Soțul ei va primi să mănânce o astfel de mâncare, sau o va arunca, poate cu mânie, la găleata de resturi? Aşadar şi bucatele mesei duhovniceşti ale Papei, fiind foarte sărate, vor fi aruncate la gunoi de cei care au simțul gustului duhovnicesc sănătos.

Cu multă stimă,

„PRESA ORTODOXĂ", 20 martie 1970

[56] Pentru amănunte privind ereziile şi rătăcirile adoptate de romano-catolici recomandăm a se consulta următoarele lucrări: Vladimir Guittee, *Papalitatea eretică*, Idem, *Papalitatea schismatică* şi Preasfințitul Photios, Arhimandrit Philarete, Părintele Patric, *Noul catehim catolic contra credinței Sfinților Părinți*, Editura Deisis, Sibiu, 1994. Toate cele trei lucrări indicate pot fi descărcate de pe siteul Biblioteca teologică digitală la adresa http://apologeticum.net

DECLARAȚII ANTIORTODOXE

Atena, 3 aprilie 1970

Domnule Director,

Patriarhul ecumenic nu scapă nici de pe patul de suferință (de această suferință a lui tuturor ne pare rău) ocazia să continue predicile sale filoeretice. Într-adevăr, în ziarul de azi dimineață s-au publicat noi declarații ale lui care spun că „Filioque", fiind o diferență mică şi neînsemnată, nu este piedică pentru unire. „Cât despre Filioque, nu cred să fie un impediment", a declarat el cuvânt cu cuvânt. Dar cu câteva zile mai înainte Patriarhul, uitând lozinca „Iubire față de toți fără condiții şi fără limite", a amenințat că „va scoate din Trupul Ortodoxiei Biserica Rusă din America", dacă ea urmăreşte să fie întâia „față de celelalte Biserici Ortodoxe ale Americii de Nord şi Sud"[57].

Desigur este dreaptă amenințarea Patriarhului, dar ne întrebăm: cum de erezia „Filioque" nu este impediment pentru unirea ortodocşilor cu papistaşii, iar... dorința de întâietate este motiv de afurisire a ruşilor din America şi de dezbinare a ortodocşilor? Patriarhul nu cedează în fața dorinței de întâietate, dar cedează în fața lui „Filioque"? Ce ne vor mai auzi urechile?...

Deoarece Prea Fericitul îi numeşte „fățarnici" pe ortodocşii tradiționalişti pentru faptul că deşi se roagă pentru unire evită să facă vreun pas spre ea, şi îi îndeamnă „să facă propuneri pentru o rezolvare concretă şi nu să se exprime cu neclaritate", trebuie să ne aducem aminte că temelia de neclintit „pentru rezolvarea concretă" a fost înfățişată de Sinodul din Constantinopol din 1895: „Pentru înfăptuirea evlavioasei dorințe de unire a Bisericilor trebuie să se hotărnicească un principiu şi o temelie de obşte. Un astfel de principiu şi o astfel de temelie obştească şi fără de primejdie nu poate fi alta decât învățătura Evangheliei şi a celor şapte Sinoade ecumenice... Tot ce s-a adăugat ori s-a scos în anii ce au urmat... trebuie să fie îndreptat". Biserica de Răsărit, continuă Sinodul, este dispusă să purceadă la această îndreptare. Însă este vădit că ea (Biserica Ortodoxă) nici adăugiri, nici omisiuni n-a făcut, ci fără măsluire „ține dogmele predate din vechime", în timp ce Apusul „le-a strâmbat prin felurimea învățăturilor celor noi". Pentru aceasta. Sinodul trage concluzia că „drumul cel mai firesc spre unire este întoarcerea Bisericii Apusene la vechiul statut dogmatic şi administrativ". Aceasta şi numai aceasta este temelia unirii!

Cu multă cinstire,

„PRESA ORTODOXA", 10 aprilie 1970

[57] *„Estia (Vatra)",* 31 martie 1970.

„DIALOGUL" ÎNCEPUT ŞI PRIMEJDIILE REZULTATE DIN EL

S-a rezolvat... în mod reuşit legendarul „Dialog al iubirii" cu papistaşii şi, în sfârşit, am păşit în „Dialogul teologic"! Dar ce înseamnă „Dialogul iubirii" şi ce înseamnă „Dialogul teologic"? Este posibil să se despartă acestea două, adică iubirea şi teologia, care constituie adevărul? Este cu putinţă să existe Dialog al iubirii fără adevăr sau Dialog al adevărului fără iubire? Dumnezeu este şi iubire[58] şi adevăr[59]. Aşadar, dacă iubirea şi adevărul sunt unite în mod nedespărţit în Dumnezeu, ca o consecinţă firească şi necesitate inevitabilă sunt unite în mod nedespărţit şi în ucenicii Lui. *„Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii"[60],* a spus Domnul, înnoind porunca desăvârşitei *„dragoste faţă de aproapele* (orice om)"[61], a adăugat şi despre adevăr: *„Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu* şi, *prin urmare, devine ucenicul Meu"[62].* Aşadar cum despărţim iubirea de adevăr? Un singur Dialog este posibil să existe: sau „Dialogul iubirii în adevăr", sau „Dialogul adevărului în iubire". Din punct de vedere creştin nu este cu putinţă să se conceapă nici iubire fără adevăr, nici adevăr fără iubire. Când iubeşti fără să te intereseze adevărul, nu iubeşti cu adevărat. Această „iubire" poate fi politeţe, diplomaţie, ataşament sentimental şi orice altceva vrei, însă iubire, iubirea lui Hristos nu este. Iar atunci când deţii adevărul şi nu iubeşti, nu trăieşti în adevăr. Este cu putinţă să ai cunoştinţe înalte despre adevăr, este cu putinţă să crezi în cutare sau în cutare dogmă dreaptă, dar în felul acesta nu te deosebeşti cu nimic de diavoli. Căci *„şi diavolii cred şi se cutremură"[63],* dar nu se mântuiesc! Adevăratul credincios, care urmează Domnului în toate, îi iubeşte pe toţi, şi pe neortodocşi şi pe cei de alte religii şi pe atei şi pe hulitorii şi prigonitorii Lui. Tocmai pentru că îi iubeşte pe aceştia are *„mâhnire multă şi neîncetată durere în inimă"[64],* deoarece toţi aceştia sunt departe de adevărul mântuitor. „Creştinul" fără dragoste este *„aramă sunătoare şi chimval răsunător"[65].*

* * *

La ce ne referim spunând „Dialogul iubirii în adevăr", sau „Dialogul adevărului în iubire"? Nu cumva la cercetarea făcută cu dragoste, pentru aflarea adevărului? Sensul acesta al „Dialogului" poate să existe numai dacă hotărăsc să discute doi atei sau agnostici. Dar când discută un ortodox credincios cu oricine altcineva, sensul acesta al discuţiei este exclus cu desăvârşire, noi, ortodocşii, nu căutăm adevărul; el nu este un obiect de cercetare: **pur şi simplu se oferă**. Şi se oferă deoarece există. Şi există deoarece s-a transmis prin predanie şi se păstrează. Aşadar, pentru ortodocşi dialogul adevărului în iubire (sau al iubirii în adevăr) înseamnă asta: discut cu unul de altă părere, din dragoste faţă de el, ca să-i demonstrez unde greşeşte în cele privitoare la adevăr şi cum să fie povăţuit la el. Desigur, „Dialogul" nu înseamnă conferinţă sau predică. Va vorbi şi partea cealaltă. Va face obiecţii, contestaţii, nu va fi de acord. Dar scopul ortodoxului va fi totdeauna acelaşi şi neschimbat: depunerea fără compromisuri şi cedări a mărturiei sale despre adevăr şi stăruinţa neşovăitoare în el. Dacă

[58] I Ioan 4, 8.
[59] In. 14, 6.
[60] In. 13, 35.
[61] Mt. 22, 39.
[62] In. 18, 37.
[63] Iac. 2, 19.
[64] Rom. 9, 2.
[65] I Cor. 13, 1.

există înțelegere în adevăr, bine; dacă adevărul nu este primit, pleacă cu părere de rău, murmurând „mai bun este un război vrednic de laudă decât o pace care desparte de Dumnezeu”...

* * *

Aşadar, suntem pentru „Dialogul” cu papistaşii? Şi da şi nu! Da, dacă urmează să se discute sub condițiile de mai sus. Şi de mii de ori nu, dacă prin „Dialog” înțelegem **căutarea** (=cercetarea) **adevărului**, adică pornim de la premiza că nimeni nu deține adevărul absolut şi întreg, ci pretutindeni există firimituri de adevăr şi părticele de înşelare şi dacă, prin urmare, vom lucra ca, prin adunarea tuturor fragmentelor de adevăr de pretutindeni, să alcătuim tot trupul lui (adevărului) şi astfel să statornicim înțelegerea... Nici un ortodox - ortodox cu adevărat şi nu cu numele - nu poate să încuviințeze un asemenea „Dialog”, pentru că de la bun început primeşte şi propovăduieşte că Duhul Sfânt a fost întotdeauna în Biserică (una a înființat Hristos şi nu mai multe) şi o povățuieşte pe ea *„la tot adevărul”*[66]. Oare „Dialogul” ce se face acum are baze drepte şi premize sănătoase? Răspundem fără ocolişuri: **Câtuşi de puțin!** Nu a pornit bine şi nici nu va evolua bine. Intențiile lui sunt lumeşti şi nu bisericeşti, omeneşti şi nu Dumnezeiesc-omeneşti. „Dacă toți se adună în comunități economice, alianțe şi coaliții, de ce noi, creştinii, să fim mai prejos?” - s-au gândit protagoniştii „Dialogului”. „Uniți vom fi mai tari şi astfel vom fi luați în considerare...” Pe parcursul „Dialogului” s-au semnalat o mulțime de acțiuni anticanonice. Ce bine poate ieşi vreodată din încălcarea Sfintelor Canoane? *„Au doară se culeg struguri din spini sau smochine din mărăcini?”*[67] Dar despre mulți dintre cei care conduc, din partea ortodoxă, „Dialogul”, ce să spunem atunci? Este mai bine să tăcem... Desigur, Dumnezeu a dat mlădițe toiagului uscat al lui Aaron, rod pântecelui sterp şi a izvorât apă din piatră seacă, dar aceasta nu înseamnă că orice toiag uscat înfloreşte, sau orice pântece sterp rodeşte, sau orice piatră izvorăşte apă. Credem fără şovăială în spusa *„precum pornirea apei aşa inima împăratului este în mâna lui Dumnezeu; ori încotro va vrea să o plece, într-acolo o pleacă”*[68], dar nu ştim în care caz concret Dumnezeu va hotărî să intervină şi să răstoarne cursul lucrurilor, întorcând prin prea puternica Sa Dreaptă cugetările feluriților conducători din *„calea lor vicleană”* şi plecându-le *„încotro va vrea s-o plece”*... „Adică”, va putea întreba cineva, „în prezent este exclusă o minune?” Nu este exclusă, dar nici nu este obligatorie... Numai o singură minune se va săvârşi cu siguranță matematică: în ciuda oricărei greşeli, în ciuda oricărei alunecări, în ciuda oricărei neatenții şi a oricărei acțiuni nechibzuite, chiar în ciuda oricărei prostii şi în ciuda trădării, Ortodoxia va supraviețui, pentru că Cel care a prorocit indestructibilitatea ei[69] este Hristos, iar Hristos nu se înşeală şi nu spune minciuni!...

* * *

Dar să nu ne preocupăm mult de cele teoretice fiindcă... autobuzul a plecat deja. „Dialogul” a început. Să fim „realişti”. Să trecem la fapte. Să punem degetul pe rană...

S-a făcut marea greşeală (şi poate va ajunge „de moarte”...) că primul subiect al „Dialogului” a fost pus cel despre Taine. Să spunem că este o capcană? Nu ştim. Dumnezeu ştie... Noi ne temem cu frică mare şi suntem mereu în zbucium mult. Motivul? Este un fapt cunoscut că papistaşii nu neagă că în cele mai multe puncte noi, ortodocşii, ne aflăm mai aproape decât ei de „Praxis”-ul Tainelor aşa cum era în Biserica primară. Pe lângă acestea, există la ei suveranitatea papală, care pe toate le poate lega şi dezlega; care „dezrădăcinează şi sapă şi surpă şi iarăşi zideşte şi sădeşte”, şi nu îndrăzneşte nimeni să se împotrivească ei,

[66] In. 16, 13.
[67] Mt. 7, 16.
[68] Pilde 21, 1.
[69] Mt. 16, 18.

deoarece prin ea vorbeşte... Dumnezeu! Aşadar ce îi va împiedica pe aceştia să avanseze la nişte cedări mici şi neînsemnate în comparaţie cu imensitatea consecinţelor, cel puţin din punctul de vedere al impresiilor? Închipuiti-vă ce răsunet va avea un gest spectaculos şi fără precedent al Papei, care ar accepta şi ar legifera pentru Biserica lui „Rânduiala" Tainelor identică cu cea a Bisericii Ortodoxe! Botezul să se săvârşească prin afundare, iar nu prin stropire. Mirungerea să se acorde imediat după Botez, iar nu după un număr de ani. Sfânta Liturghie să se săvârşească cu epicleză, iar Sfânta Împărtăşanie să se ofere credincioşilor întregită (Trup şi Sânge). Să se scoată azima şi să se introducă pâinea dospită. Rugăciunea de iertare de la Spovedanie se va schimba din „eu te iert..." în „Dumnezeu să te ierte pe tine...", iar cea a Botezului din „eu te *botez"* în „se *botează* robul lui Dumnezeu". **Desigur, toate se pot adopta!** (Acestea sunt cele mai semnificative. Am putea adăuga şi multe altele, ca de pildă posibilitatea hirotoniei diaconilor şi preoţilor căsătoriţi, dar ajung cele amintite mai sus). Atunci..., atunci noi unde ne vom plasa? Sau mai degrabă unde ne vom ascunde? *„Glas de trâmbiţă, de flaut, de alăută, de harpă, de psaltire, de cimpoi şi de tot felul de instrumente muzicale"* se va înălţa până la stele; se vor naşte *„glasuri de trâmbiţă înaintând tare foarte"*[70]. Atât papistaşii cât şi „ortodocşii" unionişti, îngâmfaţi, înnebuniţi şi chiuind de bucurie, vor prezenta aceste conformări la Tradiţie, simple şi complet inofensive pentru Papism, ca o „jertfă" mare şi importantă făcută de dragul unirii. Atunci vor invita cu stăruinţă multă, supărătoare, şi partea noastră (ceea ce unioniştii noştri vor face şi cu multă obrăznicie) să purceadă şi ea la „cedări" şi „jertfă" de dragul unirii. Ce vom face atunci? Îi vom lămuri că gestul acesta, oricât de spectaculos şi impresionant ar fi, oricâtă orbire ar pricinui celor ce nu văd profunzimea lucrurilor, nu constituie de fapt nici o cedare esenţială şi că rătăcirile papismului, chiar şi cele legate de învăţătura despre Taine rămân întregi? Căci una este săvârşirea Tainelor şi altceva învăţătura dogmatică despre ele. Oare uniţii nu au Tipicul ortodox de săvârşire a Tainelor? Şi ce folos au din asemănarea exterioară, dacă cred că harul ce se transmite prin ele este creat? Diferenţa dogmatică este esenţială. Dar cine să audă, de vreme ce glasurile „trâmbiţelor ce răsună cu tărie", transmise în chip asurzitor de televizor, de radio, de ziare, de reviste, de cărţi, de la tribunele sălilor de conferinţe, vor îneca orice dezaprobare?... Vom fi atunci fanaticii, încrâncenaţii, oamenii urii, moluştele lipite de forme, cei care nu doresc unirea etc., etc. Iar papistaşii vor fi oamenii iubirii, spiritele luminate, cei ce au înţeles semnele vremurilor, ucenicii cei adevăraţi ai lui Iisus etc. Şi chiar dacă s-ar opri până aici lucrurile, răul nu va fi mic, deoarece reprezentanţii noştri, prin singură participarea lor la un „Dialog teologic" neteologic, vor da ocazia papistaşilor să purceadă la sus-zisele gesturi de efect, impresionând astfel foarte uşor şi pricinuind îndată o confuzie înfricoşătoare şi o furtună mare. Dar oare lucrurile se vor opri acolo, sau vom ajunge la situaţii şi mai rele? *„Aici este judecata"*[71] reprezentanţilor noştri: Nu cumva atunci, ca să nu pară ei „depăşiţi de situaţie" şi fiind surprinşi de furtunoasa dezaprobare generală a lumii *„care zace în cel viclean"*[72] şi ameţiţi de vârtejul „evoluţiilor neaşteptate", vor înainta şi ei un pas? Adică, vor fi de acord cu împărtăşirea reciprocă a Tainelor? „Cazuri" în care au fost oferite papistaşilor şi altor neortodocşi Tainele s-au semnalat fără îndoială de multe ori până astăzi (chiar şi în secolul XIX). Lucrul acesta însă, oricât de grav ar fi - şi este într-adevăr foarte grav - nu încetează să constituie o încălcare oarecum izolată a legii bisericeşti de către unii preoţi ori episcopi sau chiar de către Sinoade alcătuite din puţini membri ai unor Biserici locale. Dar eventuala „înţelegere" a reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe cu papistaşii, aşa cum se vede că înaintăm spre aceasta, va fi o crimă împotriva Bisericii, şi încă una „monstruoasă" potrivit terminologiei lumeşti. Ce se va întâmpla dacă vor îndrăzni să facă această „înţelegere" dezastruoasă?

Mai întâi: Papismul va triumfa, cel puţin la vedere. Este îndoielnic dacă va mai avea dispoziţie de dialog după aceea. Ştie că dacă vreodată va reuşi să înfăptuiască împărtăşirea

---

[70] Dan. 3, 5, 7; Ieş. 19, 19.
[71] Vezi In. 3, 19.
[72] I In. 5, 19.

reciprocă a Tainelor, va putea cu multă uşurinţă să-i absoarbă puţin câte puţin pe ortodocşi, deoarece nu duce lipsă de inteligenţă. Atunci „unirea” se va produce automat şi *de facto.* Aşadar, de ce să mai purceadă la alte discuţii? Va afla mii de moduri ca „Dialogul” să scadă în intensitate şi să degenereze. Poate de aceea se spune de către ei (de către papistaşi) că „Dialogul” va fi de lungă durată... Trebuie să înţelegem bine că papismul este interesat mai ales de două lucruri: PRIMATUL şi INFAILIBILITATEA. Aici are cea mai mare sensibilitate. Aici „îl doare” mult. Pentru toate celelalte (poate şi pentru mult vestitul Filioque) va arăta multă îngăduinţă şi mult pogorământ...

În al doilea rând: Biserica Ortodoxă va fi încercată cumplit, fie vom despărţi în „unionişti” şi „antiunionişti”. Să nu creadă reprezentanţii părţii noastre că o astfel de „înţelegere” este de ajuns pentru a încătuşa Biserica Ortodoxă. Vor gusta deznădejde amară... Îi va aştepta şi pe ei soarta celor ce au semnat unirea mincinoasă de la Ferrara-Florenţa[73]. Să arunce o privire în istorie. Să nu-şi spună *„în inima lor”* că altele erau atunci vremurile, altele condiţiile, altele situaţiile. Desigur, acelea erau altele, dar Dumnezeu este acelaşi. Dumnezeu nu va îngădui să piară moştenirea Sa. Dumnezeu „nu prin meşteşugiri biruie furtuna, ci cu singură porunca Sa stinge viforul”[74]. *„Trimite înaintea noastră viespi”*[75] şi prin ele împrăştie oştiri de mii de oameni[76]. Dacă reprezentanţii părţii noastre nu doresc să arunce Biserica într-un vârtej primejdios, să ia aminte bine. Primejdia este mare. Răspunderile pe care şi le-au asumat sunt nu numai istorice, nu numai uriaşe, ci cu adevărat zdrobitoare. Sau vor ţine „mărturisirea cea bună” până la sfârşit şi vor fi proslăviţi, sau vor ceda în problemele Credinţei şi se vor prăbuşi în adânc. Neuitat să răsune în urechile lor cuvintele insuflate de Dumnezeu ale lui Mardoheu către Estera, cuvinte prin care îi cerea să îşi primejduiască şi ea viaţa ca să apere pe Israil: *„Dacă tu vei tăcea în vremea aceasta, atunci izbăvirea şi slobozenia vor veni pentru iudei din altă parte, dar tu şi casa tatălui tău veţi pieri. Şi cine ştie dacă tu n-ai ajuns la vrednicia de împărăteasă tocmai pentru vremurile acestea?”*[77]

Desigur, acestea nu sunt zise pentru acei reprezentanţi care deja au dat dovadă că cred în ecumenism, nu în Ortodoxie, şi de la care, omeneşte, nici un bine nu este de aşteptat, ci se potrivesc celorlalţi. Să nu uite aceştia nici măcar pentru o clipă că adevărul credinţei este mai presus de orice scop lumesc, căci „în cele ale credinţei nu încape pogorământ”. Dar departe de ei să fie orice frică, orice laşitate, orice dispoziţie de a plăcea oamenilor în jertfa pentru adevăr. Duhul Sfânt strigă: *„Nu te teme de ocara oamenilor şi de batjocura lor să nu te înfricoşezi.”*[78]

* * *

Aşadar să suspendăm „Dialogul cel început sub bune” (mai bine zis nefaste) „auspicii”? Da, dacă este vorba să continue sub prezentele condiţii teologice putrede şi în desăvârşită nepăsare faţă de poruncile Sfintelor Canoane. Nu, dacă este vorba să se desfăşoare într-un mod ireproşabil dogmatic şi canonic - şi atunci, pe lângă altele, va trebui din început să-l îndrumăm acolo unde trebuie: nu la periferie, ci în centru, nu la extreme, ci în inima papismului. **În Primat şi în Infailibilitate!** Dacă aici se va întrezări o mică înclinaţie spre cedare, dacă se va depista dispoziţie de îndreptare, dacă se va manifesta voinţă de lepădare a acestor două înşelări, atunci cu picior vesel şi cu inimă săltătoare vom merge mai departe şi vom discuta şi celelalte subiecte, ultimul fiind subiectul Tainei Sfintei Euharistii, care, în mod complet neteologic, s-a pus primul în tematica „Dialogului”. Fără îndoială nu s-a pus la

[73] Pentru amănunte privind sinodul unionist de la Ferrara-Florenţa a se vedea lucrarea Ivan M. Ostrumov, *Istoria sinodului de la Ferrara – Florenţa*, Editura Scara, Bucure;ti, 2002 sau ediţia electronică Apologeticum, disponibilă pe siteul Biblioteca teologică digitală, la http://apologeticum.net
[74] Sfântul Ioan Gură de Aur, a 7-a epistolă către Olimpiada.
[75] Ieşire 25, 28; Deut. 7, 20.
[76] Cf. Ieşire 23, 28
[77] Estera 4, 14.
[78] Isaia 51, 7.

întâmplare. Numai cei naivi nu disting ce intenție a sugerat propunerea acestui subiect. Sunt străvezii ca pânza de păianjen intențiile fixării ordinii subiectelor spre discuție. Scopul este foarte uşor de distins: să ne înțelegem în cele despre Sfânta Euharistie ca să ajungem cât se poate de repede la acelaşi Potir şi după aceea vom avea timp să discutăm... până la sfârşitul veacurilor despre celelalte diferențe dintre noi. Dar în viața de multe veacuri ale Bisericii Sfânta Euharistie n-a fost niciodată un mijloc de realizare a unirii, ci întotdeauna a constituit pecetea şi încununarea unirii în credință deja realizate, niciodată Sfânta Euharistie n-a constituit începutul drumului spre unire, ci totdeauna sfârşitul şi capătul fericit al lui. Unirea nu începe de la Sfântul Potir, ci se termină şi se întregeşte în el. Vițelul cel îngrăşat n-a fost junghiat ca să pricinuiască întoarcerea fiului risipitor în casa părintească, ci ca să se prăznuiască întoarcerea deja făcută. Nu zidim de la acoperiş, ci de la temelie... Dacă teologii noştri vor să experimenteze contrariul, un singur lucru vor reuşi: acoperişul pe care se străduiesc să-l construiască fără temelie se va prăbuşi cu sunet mare, strivindu-i şi pe ei...

* * *

Să iubim unirea, unirea tuturor, să ne rugăm pentru ea, să lucrăm pentru ea. Dar atenție! Unirea - unirea întru adevăr - este bună şi sfântă, deoarece aceasta este voia Domnului, Care S-a jertfit *„ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăştiați”*[79]. Ea este bună şi sfântă, deoarece dragostea în Hristos doreşte cu ardoare intrarea tuturor în corturile cele sfinte ale adevărului şi o doare şederea lor în mlaştinile nesănătoase ale înşelării. Pentru aceasta şi numai pentru aceasta unirea este bună şi sfântă. Este dureros să vedem unirea (şi chiar să urmărim să o realizăm în grabă) ca o înmulțire matematică (!), şi astfel... să putem sta împotriva taberei mai puternice şi mai organizate a puterilor potrivnice! Unirea - cea în adevăr şi nu cea în înşelare - nu este un mijloc pentru urmărirea vreunui scop oarecare, chiar şi sfânt de ar fi el. Unirea, ca reîntoarcere a fiilor rătăciți în brațele mântuitoare ale Părintelui, este un scop în sine! Înmulțirea matematică este un rezultat firesc al unirii, este consecința ei care vine de la sine. Sub nici un motiv nu este cu putință să se aşeze ca mobil şi scop al ei.

În luptele duhovniceşti nu se socotesc numerele. *„ Unul va izgoni mii şi doi zeci de mii”*. Căci *„Dumnezeu este Cel ce se luptă”*. Regele Siriei voind să-l omoare pe Prorocul Elisei, ca astfel să învingă pe Israil, a trimis în cetatea Dotan unde se afla el *„cai şi care şi mulțime de oştire care au venit noaptea şi au împresurat cetatea. Iar dimineața slujitorul omului lui Dumnezeu sculându-se şi ieşind a văzut oştirea împrejurul cetății, şi caii şi carele; şi a zis slujitorul său către el: “Vai, stăpânul meu! Ce să facem?» El însă i-a zis: «Nu te teme, pentru că cei ce sunt cu noi sunt mai numeroşi decât cei ce sunt cu ei.» Şi s-a rugat Elisei şi a zis: «Doamne, deschide-i ochii ca să vadă!» Şi a deschis Domnul ochii slujitorului şi acesta a văzut că* ***tot muntele era plin de cai şi care de foc împrejurul lui Elisei****”*[80]

* * *

Sfârşitul cuvântului: Dacă papistaşii se vor întoarce la sfânta credință a Bisericii şi a Sinoadelor ecumenice, îi vom primi cu brațele deschise şi inimă veselă. Şi aceasta nu pentru creşterea puterii lumeşti a creştinilor (să încetăm odată a ne mai tot supune celei de a treia ispitiri a lui Hristos!), ci pentru împlinirea dorinței Domnului, care este şi dorința tuturor ucenicilor adevărați ai Lui, adică pentru umplerea Casei Părinteşti. Dar dacă îşi păstrează înşelările lor şi continuă să rămână alipiți de născocirile drăceşti ale primatelor şi infailibilităților, să lase Ortodoxia să rămână aşa cum este: săracă şi însângerată şi smerită din punct de vedere lumesc. Destul îi este ei vistieria nejefuită a adevărului. *„Dar adevărul este şi mai mare şi mai puternic decât toate. Tot pământul cheamă adevărul şi cerul pe el îl*

---

[79] In. 11, 52.

[80] IV Împ. 6, 14-17.

binecuvântează, şi toate lucrurile se clatină şi se cutremură, şi nimic la el nu este strâmb... Iar adevărul rămâne şi este tare în veac şi trăieşte şi domneşte în veacul veacului... Aceasta este tăria, împărăția, stăpânirea şi mărirea tuturor veacurilor. Binecuvântat să fie Dumnezeul adevărului"[81].

„PRESA ORTODOXĂ", 17 octombrie 1980

[81] III Esdra 4, 35 ş.u.

B.

DESPRE „STILISM”

SCRISOARE DESCHISĂ
CĂTRE FRAȚII CARE ȚIN CALENDARUL VECHI

Părinților şi fraților,

Revista aceasta, precum bine ştiți cu toții, dintru început a privit cu simpatie şi cu dragoste sinceră gruparea adepților calendarului vechi, adică pe dumneavoastră. Ea a fost întotdeauna un apărător călduros al drepturilor dumneavoastră la libertate şi un acuzator nemilos al abuzurilor Bisericii oficiale, care în mod repetat a uitat duhul creştinesc şi, concepându-se pe sine în mod greşit ca pe un stat polițienesc, a întreprins împotriva voastră prigoane dureroase şi în acelaşi timp sălbatice. De multe ori am stigmatizat cele făcute şi împreună cu Marele Atanasie am declarat că *„adevărul nu se vesteşte cu sabia sau cu arcul nici cu ostaşi, ci prin înduplecare şi sfătuire”*[82]. Aşadar în numele acestei simpatii şi a acestei dragoste a noastre frățeşti, vă rugăm să ascultați astăzi toate cele ce le voi spune mai jos:

Dumnezeu Cel îndelung răbdător a îngăduit ca în trecut Biserica Greciei să schimbe calendarul care era valabil atunci, fără să se consulte cu celelalte Biserici Ortodoxe. Şi astfel, Ortodoxia s-a împărțit din punct de vedere calendaristic. Reformarea calendarului, scria renumitul Andrufos, „neîntreprinzându-se cum trebuia de către autoritatea comună a Bisericilor, a pricinuit foarte durerosul fenomen al despărțirii, adică acea zi în care unii prăznuiesc, iar alții nu, şi a devenit izvor al smintelii şi al despărțirii credincioşilor”[83].

Această despărțire calendaristică ar fi putut pricinui şi despărtire canonică a Bisericii Ortodoxe Soborniceşti. Deoarece toate Bisericile Ortodoxe care au rămas cu calendarul vechi ar fi putut, dacă ar fi vrut, să întrerupă orice împărtăşire cu Biserica Greciei şi să o declare schismatică pentru schimbarea îndrăzneață făcută în mod **unilateral**. **DAR ACEASTA NU S-A ÎNTÂMPLAT**. Celelalte Biserici au tăcut văzând ceea ce s-a săvârşit şi au continuat împărtăşirea cu Biserica Greciei. Din punct de vedere al continuității, Biserica Greciei a rămas, în ciuda schimbării complet neghioabe şi nefolositoare, o parte[84] sănătoasă din punct de vedere canonic a Bisericii Ortodoxe de pretutindeni.

Schisma, iubiți frați nu este creată de eventualele abateri de la linia exactă a Sfintelor Canoane, ci de întreruperea împărtăşirii şi legăturii cu celelalte Biserici ortodoxe şi afurisirea de către ele. Dacă încălcările canoanelor (fiind rele, desigur, şi nedorite) creează automat schisma, atunci... „cine este nepătat de murdărie?” Oare dumneavoastră, fraților, n-ați călcat niciodată vreun Canon?... Există hotărâri sinodale împotriva calendarului nou? Sunteți de acord?[85]

Oare nu există o hotărâre a unui Sinod ecumenic (VI, canonul 101) care a osândit

[82] Migne P.G., 25, 732.
[83] *„Simbolica”,* p. 418.
[84] Cuvântul nu este foarte potrivit, deoarece în mod dogmatic Biserica „de pretutindeni” (sobornicească) se află nu numai în fiecare Biserică autocefală locală, ci şi în fiecare episcopie, însă se foloseşte din lipsa altui cuvânt mai potrivit, ca să explice faptul că o Biserică locală este unită dogmatic şi canonic cu celelalte Biserici (ortodoxe) locale şi nu este separată de ele.
[85] Spun acestea, presupunând că argumentele celor ce țin calendarul vechi sunt bune. În realitate nu există hotărâri sinodale împotriva **calendarului iulian îndreptat,** pe care l-a primit Biserica Greciei. Hotărârile sinodale existente osândesc **calendarul gregorian,** care nu a luat în seamă hotărârea Sinodului întâi ecumenic despre Paşti şi a stabilit Pascalia în mod greşit. Calendarul iulian cel îndreptat însă a lăsat Pascalia complet **neatinsă.** În afară de această diferență esențială dintre cele două calendare, gregorian si iulian îndreptat, există şi o altă diferență curat cronologică. Calendarul iulian îndreptat are la patru secole 100 ani bisecți (când luna februarie are 29 zile), în timp ce cel gregorian are **numai** 97 ani bisecți. Aceasta înseamnă că după o trecere de 1600 ani de acum, noi vom **avea iarăşi o diferență de 13 zile** față de calendarul gregorian. Aşadar, una este calendarul gregorian împotriva *căruia* există hotărâri sinodale şi altceva calendarul iulian îndreptat, care a intrat în Biserica Greciei şi care n-a fixat Pascalia în nici un fel.

folosirea linguriței sau a altui obiect în timpul Sfintei Împărtăşiri şi a hotărât, sub pedeapsa afurisirii, ca credincioşii să se împărtăşească în acelaşi fel ca preoții astăzi, adică primind Trupul Domnului în mână şi Sângele Lui din potir? După acestea Biserica, fără să convoace un alt sinod ecumenic pentru schimbarea hotărârii de mai sus, a pus această schimbare în practică. Pentru aceasta se află în schismă, sau încă mai trăieşte având puterea să schimbe, chiar şi prin practica tacită, hotărârea ei mai veche, ce avea caracter temporar şi nu atingea adevărurile dogmatice neclintite şi neschimbate?

Dar nici diferentele referitoare la sărbătorile din cursul anului şi, în general la cele ale cultului (deşi sunt rele şi nedorite) nu au creat în mod automat schisma. Dintru început Biserica lui Hristos (mai bine zis, unele biserici locale) au avut diferențe şi particularități în domeniul sărbătorilor anuale şi, în general, în domeniul cultului. Ascultați unele din aceste diferențe ce existau în Biserica veche, în Biserica Sfinților Părinți: a) Nu numai înainte de Sinodul întâi ecumenic existau diferențe referitoare la sărbătoarea Pastelul între Bisericile Ortodoxe (cea a Asiei Mici sărbătorea Pastele întotdeauna la 14 Nisan, în orice zi ar fi căzut, nu numai duminica, iar celelalte sărbătoreau Pastele întotdeauna duminica după 14 Nisan), **dar şi după Sinodul întâi ecumenic au existat diferente referitoare la sărbătorirea Paştelui**, deşi acest Sinod a stabilit categoric cele privitoare la sărbătorire. Uneori se sărbătorea Pastele atât în Răsărit cât şi în Apus în aceeaşi zi, alteori se sărbătorea într-o zi în Răsărit şi în alta în Apus. **A trebuit să treacă mai mult de două secole de la Sinodul I ecumenic până când a dispărut deosebirea, şi sărbătorirea Paştelui a început să se săvârşească în aceeaşi zi**[86]. Şi cu toate acestea, Bisericile Răsăritului şi Apusului erau unite canonic. Deşi exista deosebire în data prăznuirii, exista însă împărtăşire canonică, b) Biserica Ortodoxă a Spaniei săvârşea încă din vechime Botezul printr-o singură afundare şi nu prin trei, vrând să arate prin aceasta unitatea Sfintei Treimi şi egalitatea Persoanelor Ei, împotriva arienilor din Spania, care prin cele trei afundări voiau să arate despărțirea Sfintei Treimi şi neegalitatea Persoanelor Ei[87]. Dar lucrul acesta, cu toată gravitatea sa, n-a pricinuit despărțire canonică între Biserica aceasta şi celelalte, ci Biserica Spaniei a fost recunoscută de celelalte şi şi-a menținut împărtăşirea cu ele, în ciuda acestei curiozități serioase a ei. c) Biserica Răsăriteană şi cea Africană dădeau Sfânta împărtăşanie pruncilor botezați, în timp ce cea Apuseană nu avea practica aceasta[88]. Şi totuşi, împărtăşirea canonică între aceste Biserici s-a păstrat nevătămată, d) Apusul sărbătorea Praznicul Naşterii Domnului la 25 decembrie, pe când în Răsărit până în vremea Sfântului Ioan Gură de Aur această sărbătoare se prăznuia împreună cu Botezul Domnului, la 6 ianuarie[89], e) În vechime, Răsăritul sărbătorea pe Sfinții Apostoli la 28 decembrie, în timp ce Apusul îi sărbătorea la 29 iunie[90]. f) Bisericile Constantinopolului, Traciei, Asiei mici şi Siriei aveau şapte săptămâni de post înainte de Paşti, în timp ce toate celelalte Biserici aveau numai şase, după cum relatează istoricii bisericeşti Socrate şi Sozomen[91]. Dar de ajuns cu acestea. Aşadar, totdeauna au existat diferențe şi particularități în Biserica lui Hriştos, dar cu toate acestea împărtăşirea canonică între părțile ei era nezdruncinată.

Şi astăzi, fraților, împărtăşirea canonică pe care o au între ele Bisericile Ortodoxe se păstrează (slavă lui Dumnezeu) neatinsă şi neclintită, în ciuda diferentelor serioase existente în privința prăznuirilor. Frățiile Voastre (este dureros a o spune, dar este necesar) vă aflați în afara acestei împărtăşiri canonice. Nu uitați că Bisericile care păstrează Calendarul vechi au legături canonice nu cu Dumneavoastră, ci cu Biserica Greciei, care ține calendarul nou. Aceasta înseamnă una din două: ori Biserica Greciei nu este rău slăvitoare şi schismatică, ori toată Biserica Ortodoxă de pretutindeni este schismatică şi este sub înşelăciune, deoarece are

[86] V. Stefanidu, *„Istoria Bisericească”,* pp. 285-286.
[87] Ibidem, p. 281.
[88] Ibidem, p. 281.
[89] Ibidem, p. 287-288.
[90] Ibidem, p. 289.
[91] Ibidem, p. 291-292.

împărtăşire cu o Biserică schismatică şi rău slăvitoare (după spusa „cel ce se împărtăşeşte cu cel neîmpărtăşit neîmpărtăşit este”). Soluție de mijloc nu există. Vreți oare să susțineți că s-a înşelat toată Biserica în afară de voi, cei din Grecia care țineți calendarul vechi? Vreți să pretindeți că pe toată planeta noastră nimeni în afară de voi nu păstrează adevărul şi Ortodoxia? Dacă da, atunci trebuie să vă arătați consecvenți față de voi înşivă. Adică trebuie să nu scrieți că atâtea şi atâtea milioane de ortodocşi urmează, ca şi voi, calendarul vechi şi se află în siguranță dogmatică şi scumpătate canonică. Ci, dimpotrivă, trebuie să spuneți şi să scrieți că, în afară de voi, toți ortodocşii din toată lumea sunt, fără excepție, rău slăvitori şi schismatici, deoarece aceştia au schimbat calendarul vechi, iar aceia recunosc pe cei care au făcut schimbarea şi se împărtăşesc cu ei. Nu mai vorbiți de Ierusalim, nu invocați Antiohia, nu arătați Rusia, nu citați Serbia, nu vă referiți la Sfântul Munte, deoarece şi Ierusalimul şi Antiohia şi Rusia şi Serbia şi Sfântul Munte Athos împreună-liturghisesc cu Biserica Greciei schimbând cu ea Scrisori de pace şi praznicale, considerând cu desăvârşire valabile Tainele ei şi pomenind-o în Diptice. Aşadar, Bisericile acestea se află în schismă şi în rea slăvire, pentru că recunosc pe schismatici şi pe rău slăvitori şi se împărtăşesc cu ei...

Dar dacă gândiți că Biserica Ortodoxă Universală nu este nici rău slăvitoare, nici schismatică, atunci trebuie să gândiți că şi Biserica Greciei, care are pace şi împărtăşire cu ea, este o Biserică sănătoasă din punct de vedere canonic. Atunci... **Atunci trebuie să vă restabiliți legăturile canonice cu ea**, ca astfel să vă aflați cât se poate de repede în împărtăşire canonică cu Biserica Ortodoxă de pretutindeni. Dar poate ne veți întreba: „Ne cereți aşadar, să părăsim calendarul vechi şi să-l urmăm pe cel nou?” Nu, fraților, nu cerem aceasta. Ar fi fost un lucru nesăbuit să cerem aşa ceva, de vreme ce Biserica Ortodoxă de pretutindeni primeşte şi recunoaşte Biserica Greciei, deşi ea are un alt calendar. Aşadar, precum Biserica de pretutindeni îngăduie, fără impunere de pedepse canonice, unei diviziuni a ei (Biserica Greciei) să urmeze propriul calendar, în acelaşi mod şi Biserica Greciei este datoare să îngăduie unei diviziuni a ei să urmeze calendarul vechi, cu atât mai mult cu cât pe acesta îl țin multe din Bisericile locale. Şi, din fericire, Biserica a declarat că îngăduie acest lucru.

Aşadar, nu cerem să părăsiți calendarul vechi, ci cerem şi recomandăm, sau mai degrabă rugăm şi implorăm, mişcați de adâncă durere de suflet pentru despărțirea Bisericii, să primiți pomenirea episcopilor Bisericii Greciei. Şi atunci:

Va fi unită canonic Biserica Greciei, existând deosebire numai în data prăznuirii sărbătorilor (în timp ce astăzi există şi deosebire în data prăznuirii sărbătorilor, şi despărțire canonică).

Va fi unită canonic întreaga Biserică Ortodoxă, din moment ce gruparea celor ce țin calendarul vechi, care astăzi este independentă, se va încadra în Biserica Greciei şi prin ea în Biserica de pretutindeni.

Veți fi considerați mădulare canonice şi întru totul egale în drepturi ale Bisericii.

Va fi cu putință ca mulți adepți ai calendarului nou, ce poate că iubesc calendarul cel vechi în care s-au născut şi s-au botezat, să prăznuiască după calendarul vechi fără teamă că s-ar afla în răzvrătire anticanonică.

Prin unirea şi colaborarea strânsă cu noi (indiferent de particularitățile calendaristice) se va întări şi se va arăta nebiruită gruparea, ce există şi astăzi, a ortodocşilor sinceri, iubitori de tradiție.

> Vom putea, nestingheriți de disputele şi ciocnirile lăuntrice provenite din prăznuirile sărbătorilor la date diferite, să înfruntăm în virtutea unirii ravagiile pricinuite de înşelările şi ereziile din țara noastră, ca şi țicneala occidentală a unor ortodocşi care îşi dau importantă, când vom putea propovădui sfânta şi paşnica revoluție a cărei lozincă va fi: să învie în Biserică duhul Sfinților Părinti, duhul nevoinței şi al relei pătimiri de bunăvoie, duhul curăției şi sfințirii lăuntrice, duhul sărăciei şi simplității, duhul lepădării de lume şi petrecerii cereşti! Atunci se vor risipi vrăjmaşii Lui şi vor fugi de la fața Lui toți cei ce-l urăsc pe El...

Părinților şi fraților,

Vă rog, împăcați-vă cu Biserica Greciei şi, prin ea, cu Biserica de pretutindeni. Lărgiți-vă, încăpeți-ne. Iată, Sfintele Paşti bat la uşă! Ce jale pentru vrăjmaşul, începătorul răutății, şi ce bucurie pentru Domnul de obşte şi Slobozitorul şi Stăpânul se va face dacă vom fi uniți canonic! Atunci vom prăznui împreună cu inimă săltătoare şi cu picior vesel, îmbrățişându-ne unul pe altul cu nespusă bucurie.

Cu multă stimă şi dragoste în Domnul,

„TREI IERARHI”, martie 1959.

POMENIREA PATRIARHULUI ATENAGORA
(tratat epistolar)

Atena 19 iunie 1969

Cuviosului monah Nicodim
din obştea Ierom. Efrem

Provata - Sfântul Munte Athos

Prea iubite în Domnul Părinte Nicodime,
Bucură-te şi întăreşte-te în harul Mântuitorului Hristos.

Ieri am primit lunga ta scrisoare şi potrivit datoriei dragostei încep să răspund pe larg la ea în ciuda multelor mele preocupări.

La începutul scrisorii Sfinţiei Tale te îndreptăţeşti pentru tăcerea de până azi, pe care o atribui nu uitării, nici nepăsării, ci regulilor monahale, şi-,i exprimi mulţumirea şi recunoştinţa pentru tot folosul duhovnicesc pe care l-ai primit de la mine atât timp cât ai fost în lume. În continuare, descriind pe larg, în culori sumbre, peripeţiile din ultima vreme ale Ortodoxiei şi exprimându-ţi zbuciumul pentru mersul lucrurilor Bisericii noastre, ceri, în numele obştei sfinte în care petreci, părerea mea despre calea pe care trebuie să mergeţi.

Aşadar, ascultă, iubite părinte Nicodime: Niciodată nu m-am gândit că m-ai uitat. Cât priveşte faptul că nu ai scris, ştiu că aceasta se datorează regulilor monahale, care nu îngăduie mai ales călugărilor, şi mai ales începătorilor, legăturile cu lumea. Despre mulţumirile Sfinţiei Tale ce să spun? Niciodată nu m-am făcut vrednic de ele. N-am împlinit niciodată aşa cum trebuie porunca Domnului... De altfel, dacă am semănat ceva sau am udat, Acela a făcut să crească... Aşadar, Aceluia Se cuvine slava şi mulţumirea şi cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor.

Şi acum să venim la subiectul principal:

Îmi scrii: „Cel puţin Sfinţia Voastră, Cuvioase Părinte Epifanie, Sfinţia Voastră care sunteţi înzestrat cu... (notă: Omit exagerările dragostei tale), să nu rămâneţi nelucrător. Făceţi-vă luntre şi punte, nu neglijaţi subiectul acesta. Să nu credeţi vreodată că ar fi posibil să se schimbe latinii cei îngâmfaţi, noi ne vom schimba... şi de aceea nu este favorabilă această împărtăşire...”

Fratele meu Nicodim. Dumnezeu ştie că n-am rămas deloc nelucrător şi în acest subiect. Dacă numele meu nu apare în paginile revistelor, aceasta nu înseamnă nimic. Este cu putinţă ca cineva să se nevoiască nu numai prin arme publicistice, ci şi prin scrisori şi prin comentarii şi prin prezentări personale şi prin multe alte moduri... În orice caz, îţi trimit unul dintre articolele mele, publicat mai demult în *„Trei Ierarhi”,* ca să vezi concepţiile mele cu privire la acest subiect.

Mai jos mă întrebi dacă este drept să primiţi pomenirea arhiereilor ce ţin calendarul vechi. Gruparea lui Matei o excluzi („mateiţii nici nu intră în discuţie” scrii), şi mă întrebi despre gruparea fostului mitropolit al Florinei.

Iubite Părinte Nicodim, ascultă:

Înainte de a vă gândi pe ce episcop să pomeniţi, trebuie ca în conştiinţa Sfinţiilor Voastre fiecare să răspundeţi la întrebarea: „Cred că întreaga Biserică Ortodoxă Universală a fost înghiţită de înşelare şi numai eu şi câţiva puţini am rămas păstrând adevărul?” Dacă la întrebarea aceasta conştiinţa Sfinţiei Tale îţi va răspunde afirmativ, atunci caută un oarecare episcop ce are succesiune apostolică şi păstrează adevărul, şi supune-te lui. Iar dacă conştiinţa Sfinţiei Tale îţi va răspunde negativ, dacă-ţi va spune că părerea că *„toţi s-au abătut*

netrebnici s-au făcut; nu este cel ce face bine, nu este afară de unul (eu şi încă câţiva)" constituie mândria şi nesăbuinţa cea mai de pe urmă; dacă te va înştiinţa că întreaga armată a episcopilor şi preoţilor evlavioşi din Biserica Ortodoxă Universală care păstrează adevărul şi iubesc credinţa neschimbată, care au întărite în ei tradiţiile Părinţilor, care se amărăsc profund de acrobaţiile şi de faptele îndrăzneţe ale unor întâi-stătători ai Bisericii, dar îi suferă - folosind iconomia - pe aceştia, căutând la pacea Bisericii şi nădăjduind că faptele îndrăzneţe nu vor ajunge până la extrem, dacă astfel îţi va răspunde conştiinţa, atunci... atunci, iubite Părinte Nicodime, eşti dator să nu-ţi desparţi căile tale de ale lor.

Fratele meu, este clevetirea cea mai de pe urmă cele spuse de unii despre Biserica Greciei că „îl urmează pe Atenagora". NU! Adevărul este că Biserica Greciei, din delicateţe exagerată faţă de întâistătătorul Ortodoxiei, i-a dat prea mare atenţie lui Atenagora - desigur, un lucru rău făcut. Cu toate acestea, sub nici un chip nu este de acord cu faptele lui îndrăzneţe şi lipsite de orice scrupule. Cred că în toată Biserica Greciei nu există mai mult de şase-şapte episcopi filoatenagorei. Ceilalţi, mai mult de şaizeci de episcopi, cu neplăcere (unii mică, alţii mare şi alţii şi mai mare) privesc la acţiunile lui, dar nu se manifestă, cel puţin public, răbdând „până la o vreme". Trupul Ierarhiei Bisericii Greciei şi, în general, clerul ei cuprinde în sânurile lui stânci de Ortodoxie. Da, Părinte Nicodime! Şi aceasta o spun eu, care cunosc bine şi persoanele şi lucrurile, întreabă prin epistolă pe episcopii Bisericii Greciei dacă sunt de acelaşi cuget cu patriarhul şi vei fi înştiinţat de aceasta... Nu trebuie să subapreciem faptul că deşi manifestările de politeţe şi amabilitate se bucură de publicitate şi, numaidecât se fac cunoscute, alte acţiuni, mustrătoare şi dojenitoare, rămân necunoscute din motive de politeţe rău înţelese. Crezi că Sfântul Sinod al Bisericii Greciei a rămas totdeauna nepăsător şi pasiv faţă de patriarh sau de Iacov al Americii? Desigur, ar fi fost drept să se dea publicităţii reacţiile lui, însă de bine, de rău, se obişnuieşte de veacuri ca legăturile dintre „cei mari" să se facă cu multă delicateţe... Nu uita că chiar şi pururea pomenitul arhiepiscop Hrisostom, cel care timp de mulţi ani s-a împotrivit cu tărie lui Atenagora, nu s-a dat în lături să cânte cu căldură laude la adresa lui în timpul vizitei aceluia în Grecia. Scriind acestea, nu aprob şi nu încuviinţez aceste moduri de a proceda, ci simplu constat şi explic...

Poate voi fi întrebat: „Ai spus că episcopii care nu sunt de acord cu Atenagora îl suportă „până la o vreme". Ce înseamnă aceasta „până la o vreme? Până când vor suporta?" - Iubite, dacă credem că sunt ortodocşi (iar eu cred aceasta cu fermitate), să le lăsăm lor alegerea clipei. Ei sunt episcopi. Vremea războaielor şi a revoluţiilor nu o fixează militarii, ci ofiţerii. Iar dacă îi considerăm trădători, atunci să-i renegăm şi să hotărâm singuri şi vremea revoluţiei şi orice altă problemă. Dar dacă nu vom putea argumenta astfel de lucru fără să cădem în cursa cumplitei calomnii, atunci să-i urmăm pe aceia, răbdând şi noi „până la o vreme". Repet: Sau credem că există Biserică care are o întreagă oaste de episcopi şi preoţi credincioşi, sau credem că Biserica o constituim numai noi cu încă câţiva, în cazul al doilea, să facem ceea ce noi judecăm că trebuie din moment ce noi suntem Biserica. În primul caz suntem datori să urmăm Bisericii.

Să nu se uite că primatele Papei şi Filioque nu a apărut nici în 1054, atunci când a fost renegată Roma, nici în 1053, nici în 1052, ci cu veacuri întregi mai înainte se învăţau acestea în Apus. Şi cu toate acestea Biserica - folosind iconomia - a suportat şi pe Papa şi inovaţiile lui. Da, Părinte Nicodime! Însuşi marele Fotie nu numai că a îngăduit mult timp să-l pomenească în Diptice pe rău credinciosul papă, ci chiar a scris în anul 885 despre Papa Ioan al VIII-lea care murise cu trei ani mai înainte: „Aşadar acest Ioan al nostru, cel viteaz la minte, viteaz şi cu evlavia... Acest arhiereu binecuvântat al Romei..."[92] O, de ar fi trăit atunci oarecare SUPERzeloţi şi SUPERortodocşi contemporani! Existau de altfel şi atunci unii asemenea acestora, care nu ar fi şovăit, din pricina cuvintelor de laudă de mai sus, să arunce defăimarea de trădător în obrazul acestui bărbat sfinţit! Ar fi numit trădător pe cine? Pe acela pe care adevărul lucrurilor l-a arătat o fortăreaţă tare a Credinţei, un erou adevărat al Ortodoxiei?... Frate Nicodime, „să stăm bine, să stăm cu frică. Să luăm aminte, ca

[92] *„Despre mistagogia Sfântului Duh",* cap. 89.

mărturisirea credinței noastre sfinte întru smerenie să o aducem". Adu-ți aminte totdeauna de cuvântul Scripturii: *„Nu fi drept prea mult, nici înțelept de prisosit, ca nu cumva să-ți ieşi din minte."*[93]

Poate voi fi întrebat: „Episcopii buni şi credincioşi pun în lucrare iconomia şi-l suferă pe Patriarh. Oare noi nu putem pune în lucrare scumpătatea şi să-l renegăm?" - Iubite Părinte Nicodime, aceasta ar însemna curat protestantism! Atunci când Biserica pune în lucrare iconomia, cum este cu putință ca persoana X sau Y să pună în lucrare scumpătatea în problema aceasta fără să se considere SUPERbiserică? Este cu putință ca cineva să pună în lucrare totdeauna scumpătatea, dar numai față de el însuşi, dar niciodată pentru alții, adică acela pentru care Biserica pune în lucrare iconomia. Mă voi explica prin două-trei exemple:

Biserica, făcând iconomie, primeşte căsătoria a treia. Dar o oarecare persoană poate spune: „Mie îmi place scumpătatea. Pentru aceasta, deşi am rămas văduv de foarte tânăr, nu numai că nu voi veni la a treia căsătorie, dar nici la a doua." „Bravo!" - îi vom spune cu toții acestuia. Dar dacă acesta nu se mulțumeşte numai cu aceasta, ci merge mai departe şi spune: „Mie îmi place scumpătatea şi nu iconomia. De aceea nu recunosc ca membri ai Bisericii pe cei cu a treia căsătorie şi nici nu mă rog pentru ei." Dacă unul ca acesta va spune cele de mai sus, atunci ce se va întâmpla? Biserica va arunca imediat trăsnetul afurisirii în capul lui. Pentru ce vechii donatişti au fost lepădați de Biserică ca schismatici? Exact din pricina aceasta. Aceştia puneau în lucrare scumpătatea acolo unde Biserica punea în lucrare iconomia. De pildă Biserica primea fără botez pe cei veniți dintre eretici din moment ce au fost botezați în numele Sfintei Treimi, în timp ce donatiştii îi botezau din nou. Fapte asemănătoare practicau şi novațienii. În timp ce Biserica, îngăduitoare față de firea omenească, ierta şi păcatele grele, novațienii interziceau împărtăşirea bisericească celor ce păcătuiseră greu. Din pricina aceasta trăsnetul afurisirii a căzut foarte greu în capul aprins al acelora.

Al doilea exemplu: Sfintele Canoane hotărăsc, sub pedeapsa caterisirii, ca diaconii să fie hirotoniți după al 25-lea an al vârstei lor, iar preoții după al 30-lea an. Dreptul şi obligația tuturor membrilor Bisericii este să țină Canoanele în mod neclintit şi să nu se hirotonească mai înainte de vârsta rânduită. Eu, de pildă, am fost hirotonit diacon la douăzeci şi şase de ani şi, în ciuda presiunilor pe care episcopul care m-a hirotonit le-a făcut ca să primesc preoția după puțin timp, am rămas diacon până la împlinirea vârstei de treizeci de ani. Am procedat bine şi în chip vrednic de laudă. Dacă însă nu mă mulțumesc cu aceasta, ci mă întorc spre episcopul meu şi-i spun: „Mie nu-mi place iconomia, ci scumpătatea. De aceea voi înceta să Vă pomenesc şi Vă lepăd deoarece hirotoniți diaconi şi preoți nu după scumpătate, ci după iconomie, adică înainte de vârsta canonică." Dacă voi zice şi voi face astfel, ce se va întâmpla? Biserica mă va caterisi imediat. Şi pe bună dreptate. Nu este cu putință ca Biserica să îngăduie răzvrătire şi anarhie în sânurile ei. - „Cine eşti dumneata, domnule", îmi va spune, „care lepezi pe cei pe care eu îi recunosc? Cine eşti tu? Eşti autoritate mai înaltă decât mine? Eşti super-sinod? Eşti superbiserică? Eu judec, eu hotărăsc. Eu mânuiesc şi scumpătatea şi iconomia. Tu vei rândui ceea ce trebuie să fac eu? Desigur ai dreptul să-ți exprimi protestul pentru hotărârea X sau Y pe care am luat-o, dar nu ai nici un drept să lepezi pe cei ce îi recunosc. Eu am autoritatea şi nu tu". Acestea, iubite Părinte Nicodime, care sunt drepte şi juste, mi le-ar fi spus Biserica?

Al treilea exemplu: Să presupunem că Biserica Serbiei are mare lipsă de clerici necăsătoriți. Şi ca o consecință a acestui fapt episcopiile vacante nu se completează. Din această pricină au rămas numai şase-şapte episcopi şi aceştia bătrâni. Dar aceştia, îngrijindu-se de viitorul Bisericii lor, au hotărât, supunându-se iconomiei bisericeşti, să hirotonească întru episcopi doi-trei preoți căsătoriți dintre cei mai buni. Celelalte Biserici Ortodoxe au suportat cu greu hotărârea aceasta, însă, fiind înțelegătoare față de nevoia stringentă a Bisericii Serbiei, n-au afurisit-o, ci continuă împărtăşirea bisericească cu ea. Un oarecare cleric căsătorit din Serbia, chemat puțin după aceea să fie şi el hirotonit episcop, a refuzat

[93] Eccl. 7, 16.

aceasta, deoarece doreşte să se țină pe sine în cadrul scumpătății şi nu într-al iconomiei. Până la punctul acesta, nici un reproş. Dar dacă nu se va opri aici, ci va merge mai departe şi va întrerupe orice împărtăşire cu episcopii hirotoniți dintre cei căsătoriți, pe care nu numai Biserica Serbiei îi recunoaşte, ci şi toate celelalte Biserici Ortodoxe îi primesc, aşadar, dacă va face aceasta, ce va păți? Va fi caterisit imediat şi toată Biserica va recunoaşte caterisirea lui ca valabilă şi dreaptă.

Fratele meu, aceasta este eclesiologia ortodoxă. Celelalte, adică a se ridica persoane (clerici sau laici) şi a afurisi episcopi pe care-i primeşte Biserica Ortodoxă Universală, sunt curate protestantisme.

Aceasta desigur sub condițiile - repet din nou - că credem în existența Bisericii Ortodoxe Soborniceşti în lume. Iar dacă credem că toți sau aproape toți episcopii Bisericii au devenit trădători ticăloşi, atunci cele de mai sus se răstoarnă cu desăvârşire. Atunci Biserica vom fi noi şi tot ceea ce facem este autoritar şi valabil. *„Oricâte vom lega pe pământ vor fi legate şi în cer; şi oricâte vom dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în cer”.* - în tot cazul, departe este de mine gândul luciferic că Biserica a rămas numai în mine...

Mă întrebi dacă este drept ca obştea Sfinţiilor Voastre să treacă în Gruparea fostului mitropolit al Florinei, care pomeneşte pe arhiereii Grupării sus-zise. Fratele meu Nicodime, deoarece vrei părerea fostului tău duhovnic, ascult-o: Dumnezeu cunoaşte cât de simpatici îmi sunt frații care țin calendarul vechi. Dragostea față de ei şi simpatia mea mi-au arătat-o nu odată, nici de două ori, ci de multe ori, cu toate că ei nu pomenesc aproape deloc despre aceasta.

Dar în ciuda acestei dragoste şi simpatii, nu este cu putință să consider dreaptă din punct de vedere bisericesc înaintarea Sfinţiilor Voastre înspre acea grupare.

Cei care țin calendarul vechi, fratele meu, au lepădat nu unul sau doi episcopi, ci o întreagă Biserică locală (cea a Greciei), cu care toate Bisericile Ortodoxe n-au încetat, nici pentru o clipă să aibă legături canonice. Astfel s-au declarat pe ei înşişi SUPERbiserică... Desigur, se poate să-şi păstreze calendarul vechi, imitând atâtea alte Biserici Ortodoxe, dar sunt datori să imite celelalte Biserici Ortodoxe şi în aceasta, adică să nu lepede Biserica Greciei, ci să rămână în ea. Cei care țin calendarul vechi din prima clipă n-au încetat să folosească exemplul celorlalte Biserici Ortodoxe ca argument pentru păstrarea vechiului calendar. Bine! Dar Bisericile acestea, deşi au păstrat calendarul vechi, au avut şi au legături canonice depline cu Biserica Greciei. De ce cei care țin calendarul vechi au făcut altfel? Şi făcând aceasta, oare nu s-au pus pe ei înşişi în afara Bisericii Ortodoxe Universale? Care Biserică Ortodoxă locală din cele care țin calendarul vechi a avut vreodată legături canonice (schimburi de Scrisori de pace, împreună-liturghisiri, pomenirea în Diptice etc.) cu Gruparea celor care țin calendarul vechi din Grecia? Cea a Ierusalimului? Cea a Antiohiei? Cea a Rusiei? Cea a Serbiei? Cea a Bulgariei[94]? Nici una! Toate Bisericile au avut dintru început legături numai cu Biserica Greciei, iar pe cei care țin calendarul vechi din Grecia i-a văzut simplu ca pe nişte fii nedisciplinați ai acestei Biserici şi de aceea nici n-au avut vreodată legături oficiale cu ei, nici n-au înfierat judecățile Bisericii noastre făcute pentru răzvrătirile şi caterisirile clericilor care țin calendarul vechi.

Stiliştii au strigat şi strigă şi acum, atât în particular cât şi în memorii oficiale că subiectul calendarului trebuie prezentat unui viitor Sinod panortodox. Dar în cazul de față, iubiții stilişti nu ştiu ce spun. Dacă Biserica Greciei, în ciuda schimbării calendarului, a devenit automat (adică fără excluderea făcută de celelalte Biserici) schismatică, atunci schismatice sunt toate Bisericile ortodoxe locale, deoarece acestea au împărtăşire cu o Biserică schismatică. Stiliştii nu au împărtăşire cu Biserica Greciei tocmai ca să nu devină şi ei schismatici. Aşadar, care Sinod panortodox va rezolva problema calendaristică, din moment ce toate Bisericile ortodoxe au devenit schismatice prin împărtăşirea lor cu Biserica schismatică a Greciei? Dacă vreodată se va întruni un astfel de sinod, nu va fi panortodox, ci panschismatic... Stiliştii ar fi consecvenți față de ei înşişi dacă ar spune: Nu aşteptăm nici un

[94] Care pe atunci ținea calendarul vechi (n. red. rom.).

sinod şi nu primim nici o rezolvare de la el. Toate Bisericile au devenit schismatice (cea a Greciei prin schimbarea calendarului şi celelalte prin împărtăşirea cu ea) şi singura Biserică ortodoxă rămasă suntem noi. Numai prin noi, ca singură Biserică Ortodoxă, este cu putinţă să se ridice păcatul schismei din celelalte Biserici. Adică atunci când celelalte Biserici locale se vor pocăi pentru schismă, vor veni la noi, ca singură Biserică ortodoxă, vor cere iertare de la noi şi noi prin Hotărâre Canonică (cum s-a făcut totdeauna în istoria Bisericii) vom da iertare şi vom propovădui ridicarea schismei şi restabilirea lor ca mădulare sănătoase ale Trupului Bisericii Ortodoxe. Acestea, iubite Părinte Nicodime, le impune legea consecvenţei!

Merg mai departe: Precum ştii, preoţia stiliştilor provine de la foştii arhierei Hrisostom al Florinei şi Gherman al Dimitriadei. Aceştia însă până în 1935, adică timp de unsprezece ani întregi de la schimbarea calendarului, au fost în „schismă", adică în Biserica Greciei. Stiliştii au declarat că Tainele noastre ale celor care ţinem calendarul nou, nu sunt valabile deoarece sunt lipsite de har din pricina „schismei" şi de aceea se impune remiruirea celor proveniţi de la cei care ţin calendarul nou (vezi despre asta în Enciclica oficială a fostului mitropolit al Florinei şi a celorlalţi arhierei, din 13/26 martie 1950). Aşadar şi cei doi arhierei, menţionaţi mai sus, au fost lipsiţi de har, deoarece au fost în schismă până în 1935. Desigur, atunci când un cleric schismatic sau eretic se întoarce la Ortodoxie, de multe ori este primit fără hirotonie, printr-o hotărâre simplă a Sinodului. Da. Suntem de acord. Dar lucrul acesta se face prin Sinod. Totdeauna Sinodul este cel care hotărăşte restabilirea ereticilor şi schismaticilor. Aşadar atunci când Hrisostom şi Gherman s-au lipit de stilişti, prin care hotărâre sinodală le-au fost ridicate consecinţele schismei şi au fost primiţi ca episcopi ortodocşi canonici? Care Sinod (deoarece astfel se obişnuieşte în Biserică) i-a restabilit? Nu cumva asociaţiile laice? Prin urmare, dacă arhiereii sus-zişi au fost lipsiţi de har până în 1935, au continuat şi după 1935, atunci când s-au lipit de stilişti, să fie lipsiţi de el deoarece nu s-a făcut o restabilire a lor printr-o Hotărâre Sinodală oficială. Consecinţele ereziei şi a schismei nu se ridică automat nici prin monahi, nici prin diaconi, nici prin preoţi, nici prin asociaţii laice. Ele se ridică numai prin hotărârea Sinodului. Acestea şi numai acestea le cunoaşte Biserica ortodoxă.

Dacă un Sinod de episcopi canonici caterisеşte un episcop sau un preot şi după zece sau douăzeci ani episcopii aceştia (care au caterisit) cad în erezie, caterisirea episcopului sau a preotului cea făcută cu atâţia ani mai înainte se ridică oare de la sine şi se restabilesc iarăşi în acelaşi grad numai pentru motivul că vechii episcopi care i-au caterisit atunci au devenit eretici? Desigur că nu! Deoarece atunci când au fost caterisiţi, au fost caterisiţi de episcopi ortodocşi şi nu eretici, şi de aceea caterisirea lor este absolut valabilă şi este cu putinţă să se ridice numai de un Sinod de episcopi ortodocşi.

Adu-ţi aminte de acestea şi fii atent la cele care urmează: Să presupunem că astăzi Biserica Greciei, care are împărtăşire cu patriarhul Atenagora, a devenit eretică. Dar a devenit astăzi. Fie şi ieri. Adică acum un an, doi, trei. Însă cu cinci ani mai înainte sau cu zece nu a fost eretică. Suntem de acord? Cu cât mai mult nu a fost cu treizeci şi cinci de ani mai înainte. Aşadar atunci cu treizeci şi cinci de ani mai înainte Biserica Greciei, ortodoxă fiind, A CATERISIT pe cei doi arhierei mai sus zişi, precum şi pe toţi cei hirotoniţi de ei. Prin urmare hotărârea aceasta a ei făcută mai demult pentru noi este autentică şi valabilă. Hotărârile de astăzi ale Bisericii Greciei, fiind deja eretică (desigur vorbesc prin presupunere), nu sunt valabile şi cei caterisiţi de ea nu sunt caterisiţi. Dar sunt şi „prea sunt" caterisiţi de Biserica Greciei cei caterisiţi cu douăzeci, treizeci ani mai înainte. (Pentru stilişti nu sunt caterisiţi desigur nici aceştia, deoarece stiliştii au lepădat Biserica Greciei din 1924 ca fiind schismatică. Pentru noi însă, care până ieri sau alaltăieri recunoşteam Biserica Greciei şi aveam împărtăşire cu ea, lucrurile stau altfel. Pentru noi hotărârile ei de până atunci sunt valabile).

Aşadar, în cele din urmă Biserica Greciei a căzut în erezie. (Subliniez iarăşi că vorbesc ipotetic). Cei caterisiţi de ea cu mulţi ani înainte, precum şi hotărârile lor, nu se restabilesc automat. Este nevoie de un sinod de episcopi ortodocşi ca el să revizuiască hotărârile făcute împotriva lor sau să primească hotărârile lor şi mai ales hirotoniile altora făcute de ei. Aşadar

întreb, iubite Părinte Nicodime: Care sinod a revizuit hotărârile despre episcopii caterisiți cu mulți ani mai înainte de Biserica Greciei, sau a recunoscut hirotonia diaconilor şi preoților făcută de ei, care sunt în Gruparea stiliştilor şi nu au împărtăşire cu Biserica Greciei? Niciunul! Şi chiar dacă hirotonia în episcopi a arhiereilor de astăzi (spun de astăzi, deoarece Acachie care a murit a fost hirotonit ca diacon şi preot nu de un caterisit) a Grupării fostului mitropolit al Florinei s-ar fi făcut de episcopi canonici, ea tot nu ar fi fost valabilă, deoarece ei înşişi au fost hirotoniți diaconi şi preoți de episcopi caterisiți. Trebuia mai întâi să fie recunoscută (aplicând, ca de obicei, iconomia bisericească) de un sinod canonic de episcopi hirotonia lor în diaconi şi preoți şi după aceea să fie recomandați şi hirotoniți episcopi. Dar nefăcându-se aceasta, repet, hirotonia lor în episcopi nu este valabilă.

Dar în afară de aceasta, să cercetăm dacă hirotonia acestora în episcopi s-a făcut în mod corect şi din punctul de vedere al celorlalte condiții canonice. Adică: Să presupunem că aceştia au fost recunoscuți de un sinod canonic înainte de promovarea lor în episcopi, sau că niciunul dintre ei nu a fost hirotonit de un episcop caterisit. Dar, oare, în continuare hirotonia lor (în episcop) s-a făcut canonic? Nu, ci cu totul dimpotrivă! După cum ştii episcopii de azi ai Grupării fostului mitropolit al Florinei provin de la Acachie. Să vedem aşadar cum stau lucrurile cu hirotonia lui Acachie. Îți trimit un fascicul în fotocopie - pe care te rog să mi-l trimiți înapoi - a „actului de hirotonie” a lui Acachie care să dea Dumnezeu să se publice. Aşa cum vei vedea el conține următoarele:

SERAFIM, ARHIEPISCOP DE CHICAGO ŞI DETROIT

Adeverință

Prin prezenta adeveresc că eu, împreună cu încă un alt episcop canonic al Bisericii noastre Ruse din străinătate, am înaintat în faptă la hirotonia în episcop de Talandiak a Prea Cuviosului arhimandrit Acachie.

Hirotonia s-a săvârşit în 9/22 decembrie 1960 în oraşul Detroit în cadrul limitelor eparhiei mele şi rog să fie considerată ca legală, chiar dacă s-a făcut fără cunoştința propriului nostru Sinod arhiepiscopal.

Pentru validarea acesteia s-a pus semnătura noastră şi ştampila eparhială.

† Serafim Arhiepiscop de Chicago şi Detroit.

Din citirea acestui act va fi cu putință să se observe următoarele:

a) Nu menționează deloc cine a fost celălalt episcop cu care cel ce semnează „Serafim, arhiepiscop de Chicago şi Detroit” a procedat la săvârşirea hirotoniei. Tăcere desăvârşită. De ce? Este un lucru vădit că semnatarul a avut un motiv să-l ascundă pe celălalt episcop. Dacă ar fi fost într-adevăr episcop canonic, de ce această tăinuire? Adevărul nu se teme de lumină. Domnul a propovăduit că lumina este urâtă de *„oricine face rele”* şi numai unul ca acesta *„nu vine la lumină”*[95]

b) Spune că Acachie a fost hirotonit de doi episcopi. Dar hirotonia unui episcop de către doi episcopi este anticanonică. (Alt subiect este hirotonia aceluia din punct de vedere dogmatic). Canonul 1 apostolic spune că *„Episcopul să se hirotonească de doi sau trei episcopi”,* dar foarte de devreme Biserica a reformat Canonul eliminând primul termen („de doi”) şi l-a stabilit pe al doilea („de trei”). Şi într-adevăr Canonul 4 al Sinodului I ecumenic spune: *„Se cuvine ca episcopul să fie ales de către toți episcopii din Eparhie; iar dacă este cu neputință una ca aceasta... trebuie să se adune cel puțin TREI episcopi, dar să participe la alegeri prin scrisori şi cei care nu sunt de față, şi numai atunci să se facă hirotonia. Iar întărirea celor ce se fac revine mitropolitului în fiecare eparhie”.* Canonul 19 al Sinodului din Antiohia hotărăşte că pentru hirotonia episcopului trebuie să fie prezenți sau toți arhiereii

[95] In. 3, 20.

Bisericii locale sau, dacă aceasta nu se poate, *„se cuvine ca cei mai mulţi să fie de faţă”.* Şi continuă: *„Iar dacă s-ar face în alt chip decât cele hotărâte, hirotonia să nu poată nimic (să nu fie valabilă)”.* Prezenţa a cel puţin trei episcopi o cere şi Canonul 13 din Cartagina. Iar Canonul 58 al aceluiaşi Sinod prescrie: *„Se va respecta forma (rânduiala) cea veche ca hirotonia episcopilor să nu se facă cu mai puţin de trei episcopi.“*

c) Cel care a hirotonit nu se ruşinează să mărturisească că hirotonia s-a săvârşit fără cunoştinţa Sinodului de care aparţine. Şi cu toate acestea el mai spune că hirotonia trebuie să fie considerată „legală”!!! Dar să audă ce hotărăsc Sfintele Canoane în privinţa aceasta: Canonul 34 apostolic spune: *„Episcopii fiecărui neam se cuvine a cunoaşte pe primul (primul înseamnă Preşedintele Sinodului, adică, patriarhul, arhiepiscopul sau mitropolitul) dintre dânşii şi a-l socoti întâistătător şi nimic să nu facă fără cunoştinţa aceluia... “* Serafim însă a nesocotit atât pe preşedintele Sinodului din care face parte, cât şi pe membrii lui, de la care trebuia să ia învoire potrivit Canonului 4 al Sinodului l ecumenic. Acest canon legiferează clar: *„Iar întărirea celor care se fac revine mitropolitului din fiecare eparhie. “*

Canonul 6 al Sinodului l ecumenic spune: *„Peste tot să fie cunoscut că episcopul care s-ar face (hirotoni) fără socotinţa mitropolitului său (adică a Preşedintelui Sinodului), Sfântul Sinod a hotărât a nu fi episcop unul ca acesta.“*

Canonul 28 al Sinodului IV ecumenic porunceşte ca: *„...fiecare mitropolit din cei mai sus amintiţi, împreună cu episcopii eparhiei să hirotonească pe episcopii eparhiei după cum învaţă Sfintele Canoane.“*

Canonul 19 din Antiohia legiferează: *„Episcopul să nu se hirotonească fără sinod şi prezenţa aceluia care este în mitropolia eparhiei”,* adică a preşedintelui Sinodului. Şi continuă: *„Acesta TREBUIE SĂ FIE DE FAŢĂ NEAPĂRAT...”*

Canonul 23 al aceluiaşi sinod rânduieşte ca alegerea şi hirotonia episcopului *„să nu se facă în alt chip, decât cu Sinod şi prin cercetarea episcopilor”.*

Canonul 12 al Sinodului din Laodiceea legiferează ca episcopii *„să se aşeze în treapta bisericească cu judecata mitropoliţilor şi a episcopilor celor dimprejur”* şi nu la judecata şi hotărârea numai a doi episcopi din Sinod care acţionează pe furiş.

În sfârşit Canonul 13 din Cartagina rânduieşte că hirotonia episcopului nu este posibil să se săvârşească decât la *„porunca celui mai mare”* şi nicidecum în desăvârşita neştiinţă!!! a Preşedintelui Sinodului.

d) Precum vezi actul este semnat „Serafim, episcop de Detroit”, sau episcop de America. Dar episcopii Americii sau ai Rusiei nu au nici un drept, după Sfintele Canoane, să intervină în treburile Bisericii Greciei. Să presupunem însă că Acachie a fost hirotonit nu de doi episcopi (dintre care unul este necunoscut), ci de întreg Sinodul de care aparţine Serafim, condus de Preşedintele lui. În acest caz hirotonia lui ar fi fost canonică? Nu! Şi aceasta pentru că Sfintele Canoane interzic cu desăvârşire hirotoniile clericilor dintr-o altă eparhie, chiar şi vecină de ar fi ea. De pildă, Arhiepiscopului Atenei i se interzice sub pedeapsa caterisirii să hirotonească clerici pentru Pireu sau Niceea (afară numai dacă este rugat de episcopii locali care nu pot săvârşi taina - să zicem că pe temei de boală). Sfântului Sinod al Bisericii Greciei i se interzice să hirotonească episcop sau un alt cleric pentru Biserica Ciprului sau a Cretei, cu atât mai mult pentru Biserica Serbiei, Bulgariei etc.

Canonul 35 Apostolic legiuieşte: *„Episcopul să nu îndrăznească a face hirotonii afară de hotarele sale, în cetăţile şi satele care nu sunt supuse lui. “* Iar dacă săvârşeşte o astfel de hirotonie: *„să se caterisească şi el şi cel hirotonit”.* Canonul 2 al Sinodului II ecumenic porunceşte: *„Episcopii să nu-şi întindă stăpânirea peste bisericile din afara jurisdicţiei lor, nici să le tulbure. .. Iar episcopii nechemaţi pentru conducere să nu năvălească la hirotonie sau la oarecare ranguri bisericeşti... Sinodul fiecărei eparhii îşi va conduce afacerile bisericeşti.”*

Canonul 8 al Sinodului III ecumenic socoate *„un lucru afară de legiuirile bisericeşti şi izvodit afară de canoanele Sfinţilor Apostoli şi care îngrădeşte libertatea tuturor”,* faptul că episcopul Antiohiei hirotoneşte pe episcopii Ciprului. Canonul porunceşte desfiinţarea acestei

practici nepotrivite şi legiuieşte ca episcopii Ciprului să nu fie hirotoniţi de alţi episcopi ci de către cei ai Bisericii Ciprului. Şi legiuieşte: *„Aceasta se va păstra şi la celelalte biserici de pretutindeni”.*

Canonul 28 al Sinodului IV ecumenic rânduieşte: *„...fiecare mitropolit din cei mai sus amintiţi împreună cu episcopii eparhiei să hirotonească pe episcopii eparhiei”.*

Canonul 13 al Sinodului din Antiohia interzice oricărui episcop hirotonia în afara episcopiei sale, iar în caz contrar, porunceşte *„să fie fără tărie cele lucrate, iar el să-şi ia pedeapsa cuvenită pentru aceste nereguli, caterisit socotindu-se de acum înainte de Sfântul Sinod”.*

Canonul 22 al aceluiaşi Sinod cuprinde următoarele: *„Episcopul să nu intre în cetate străină nesupusă lui, nici în satul care nu este în partea sa, pentru hirotonia cuiva. Să nu aşeze presviteri sau diaconi în locuri supuse altui episcop, fără voia aceluia. Iar de ar îndrăzni cineva una ca aceasta, hirotonia să fie fără tărie, iar el să fie certat de Sinod”.*

Vezi aşadar, iubite părinte Nicodime, câtă mulţime de canoane au călcat fără milă? În urma acestui lucru cum este cu putinţă să mai conceapă cineva alipirea de ceata stiliştilor? Să mai spunem ceva: Dacă astăzi întreg sinodul (condus de Filaret)[96] de care ţine Serafim, care l-a hirotonit pe Acachie, va recunoaşte pe episcopii de pe stilul vechi, apare pentru stilişti o mare problemă canonică: Sinodul lui Filaret a avut legături canonice foarte strânse cu patriarhul ecumenic şi cu episcopii lui din America (Iacov etc.). Aşadar, şi episcopii lui Filaret au devenit schismatici deoarece au împărtăşire cu episcopii schismatici de pe stilul nou, după cum spun cei de pe stilul vechi! Prin urmare şi cei care nu s-au împărtăşit niciodată cu „schismaticii” de pe stilul nou au nevoie de curăţire, au nevoie de restabilire printr-un sinod de episcopi ortodocşi. Dar care sinod îl va restabili pe Filaret şi pe episcopii de sub ascultarea lui şi va ridica de la ei consecinţele schismei? Vezi, iubite părinte Nicodime, în ce ciclu sufocant de antinomii şi contradicţii, în ce cerc vicios au intrat iubiţii stilişti? într-acolo vrei să mergi?

- Dar atunci ce trebuie să facem? mă vei întreba, încotro vom merge? Pe cine să pomenim?

Fratele meu, cuvântul Sfântului Apostol Pavel despre cei mai mari *„...ca să facă aceasta* (pastoraţia) *cu bucurie şi nu suspinând”*[97] este valabil şi invers. Adică este valabil şi pentru păstoriţi. Dacă există cazuri când păstorul suspină pentru turma pe care o păstoreşte, tot aşa există şi cazuri în care turma suspină pentru păstorul care o păstoreşte. Lucru fericit ar fi să existe întotdeauna păstori la care ascultarea să se facă numai „cu bucurie”. Dar când acest lucru nu este posibil, atunci să ne supunem „suspinând”. Iar când spun supunere, nu înţelegem desigur - departe de aceasta - să încuviinţăm orice acţiune a lor şi să cugetăm în toate aşa cum cugetă şi ei. Nu! **Ci înţeleg să nu ne desprindem de ei, să nu rupem legătura cu ei**. Ţinând cont de aceasta, nu vom fi de acord, vom protesta şi ne vom opune. Dacă însă Biserica nu-i caterisește pe unii ca aceştia, atunci noi nu trebuie să-i lepădăm şi să încetăm să-i pomenim.

Să nu ne grăbim, fratele meu. Subiectele acestea se referă la viaţa veşnică şi au trebuinţă de multă chibzuinţă.

În anul 1934, la 22 noiembrie, patriarhul de atunci al Alexandriei, Meletie Metaxakis, a chemat în Catedrala Ortodoxă patriarhală a Sfântului Nicolae din Cairo „clerici şi mireni din zece biserici (confesiuni) diferite pentru rugăciunea comună făcută pentru al treilea mare pas - după primul şi al doilea săvârşiţi în acelaşi mod în Biserica Anglicană şi respectiv Armeană - care să ducă la dorita unire... După doxologia cântată de corul seminariştilor, diaconul grec a rostit ectenia. Apoi s-a cântat «Lumină lină», după care corul anglican a cântat o cântare ce cuprindea laudele. După citirea din amvon a Evangheliei şi a pericopei potrivită împrejurării, s-a făcut o rugăciune comună în arabă, rostită de un arhiereu copt la început şi continuată de un protestant egiptean...”[98]

[96] Este vorba de Biserica Rusă din Diaspora (n. red. rom.).
[97] Evr. 13, 17.
[98] Revista *„Hristopolitia”,* editată în Cairo, noiembrie-decembrie 1934, pag. 17.

Au trecut de atunci treizeci şi noua de ani şi nici o „unire” nu s-a săvârşit. Dacă atunci unii clerici şi mireni, în loc să-şi exprime cu putere protestul faţă de patriarh, ar fi purces la gesturi extreme şi s-ar fi despărţit de el, care ar fi fost câştigul Bisericii? Numai unul: s-ar fi creat schismă în sânurile Bisericii Alexandriei, care ar fi tulburat conştiinţe şi ar fi dus la afurisiri şi caterisiri reciproce, în timp ce acea iniţiativă a Patriarhului nu a dus la nici o unire, iar cu trecerea vremii se va uita cu desăvârşire; schisma însă ar fi existat până astăzi şi ar fi zguduit Biserica Alexandriei.

Cu patruzeci de ani în urmă[99], Patriarhul României, Miron Cristea, ajutat de prim-ministrul ţării, a silit pe episcopii României să prăznuiască Pastele împreună cu papistaşii. Cei mai mulţi episcopi s-au supus. Foarte puţini nu s-au supus şi au prăznuit Pastele ortodox. Din fericire, nu a avut loc schismă. Patriarhul, văzând împotrivirea, nu a îndrăznit să mai stăruie. Rezultatul a fost că au trecut de atunci patruzeci de ani, îndrăzneala patriarhului a avut un sfârşit neînsemnat şi a fost uitată - în timp ce schisma, dacă s-ar fi făcut, s-ar fi perpetuat, înviforând cumplit Biserica României.

Vezi astăzi diferite manifestări antiortodoxe: sau acţiunea (rugăciuni împreună cu ereticii etc.) patriarhului, sau a lui Iacov al Americii şi te întărâţi. Bine faci, iubite părinte Nicodime, căci şi eu mă întărât şi mă tulbur pentru neruşinata încălcare a Sfintelor Canoane. Dar acestea, fratele meu, nu se fac doar astăzi, ci se făceau, vai! şi mai demult.

Ca să te informezi voi cita un număr de *cazuri,* ca să vezi că aceste cutezanţe ale patriarhului au, din păcate, multe „precedente”. Ascultă, aşadar şi... înfricoşează-te.

Pe la începutul secolului al XVIII-lea în Arta se dădeau Sfintele Taine şi apusenilor de către clericii ortodocşi, cu toate că lucrul acesta pricinuia sminteală creştinilor ortodocşi.

În anul 1869, la înmormântarea mitropolitului Hrisant al Smirnei, au slujit arhiepiscopul Armeniei şi un preot anglican.

În anul 1875 arhiepiscopul ortodox al Patrei a săvârşit împreună cu un cleric anglican de acolo Taina Botezului.

În anul 1879 Sfântul Sinod al Patriarhiei de Constantinopol a hotărât că, la mare nevoie, se îngăduie împărtăşire în Taine şi cu armenii, adică săvârşirea de către un preot ortodox a Tainelor Botezului, Cununiei şi Sfintei Liturghii pentru armeni.

În anul 1898 patriarhul Gherasim al Ierusalimului a îngăduit creştinilor ortodocşi sirieni din Melbourne să primească Sfânta împărtăşanie de la clerici anglicani.

În anul 1907, în Portsmouth s-a săvârşit Liturghia comună de către preoţi ortodocşi şi anglicani.

Pe la 1910 episcopul ortodox rus Inochentie al Alaskăi Americane a făcut o înţelegere cu episcopul Bisericii Episcopale americane ROW, prin care preoţii lor să dea reciproc Tainele credincioşilor de ambe confesiuni, adică ortodocşii episcopalilor, iar episcopalii ortodocşilor.

În anul 1910 episcopul ortodox sirian Rafail din America a îngăduit ortodocşilor, printr-o enciclică oficială a sa (pe care, mai târziu a fost nevoit să şi-o retragă datorită protestelor), să primească Taina Botezului, a Sfintei împărtăşanii, a Mărturisirii şi a Căsătoriei de la clericii episcopali, protestanţi. Acelaşi episcop a participat la o vecernie a anglicanilor purtând mantie şi stând în strana arhierească.

În anul 1917 a săvârşit acelaşi lucru (adică a participat la o vecernie a anglicanilor) mitropolitul ortodox Alexandru al Rodostolului din America. Acelaşi mitropolit a participat activ la hirotonia unui cleric anglican din Pennsylvania.

În anul 1918, arhiepiscopul Antim al Ciprului şi mitropolitul Meletie al Atenei au participat în repetate rânduri la slujbele anglicanilor în Biserica Sfântului Pavel din Londra.

În anul 1919, întâi-stătătorii Bisericilor Ortodoxe din America au participat la slujbe săvârşite de clerici anglicani cu prilejul „Adunării generale a Bisericilor anglicane din America”.

[99] Adică în 1929. Pentru amănunte a se vedea Nae Ioneascu, *Teologia. Integrala publicisticii religioase*, Editura Deisis, Sibiu, 2003, 672 pagini. (Nota Apologeticum).

În anul 1920, mitropolitul Filaret al Didimotihului, aflându-se la Londra ca reprezentant al Patriarhiei ecumenice la Congresul de la Lambeth a participat la slujba ce s-a săvârşit într-o biserică anglicană.

În acelaşi an, patriarhul Damian al Ierusalimului a fost de faţă la liturghia săvârşită în biserica anglicană din Ierusalim şi a citit evanghelia în greceşte, îmbrăcat în toate veşmintele arhiereşti.

Tot în 1920 Mitropolitul Dorotei al Prussei[100], locţiitorul patriarhului ecumenic şi Sfântul Sinod al Patriarhiei au primit la Constantinopol pe Jacob Darlington, episcopul „Bisericii Episcopale Americane”. Săvârşind Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, locţiitorul a îmbrăcat pe episcopul străin cu mantie şi omofor şi l-a chemat să împartă *anafura,* lucru care s-a şi făcut.

În anul 1921 săvârşindu-se în Londra înmormântarea mitropolitului Dorotei al Prusiei, locţiitorul patriarhului ecumenic, arhiepiscopul de Canterbury a participat la slujba înmormântării, citind Evanghelia.

În anul 1922 Gherman, arhiepiscopul Tiatirelor, reprezentantul patriarhiei ecumenice la Londra, a participat purtând mantie şi cârjă la o Vecernie săvârşită în abatia Westminster.

Aş putea să mai scriu încă multe cazuri, dar mă mărginesc la acestea. Toate acestea s-au petrecut înainte de 1924, adică înainte de schimbarea calendarului. Aşadar, dacă prin aceştia Biserica s-a murdărit de erezie, deoarece nu au fost afurisiţi îndrăzneţii, atunci suntem cu toţii murdăriţi, nefăcând excepţie nici cei de pe stilul vechi, care atunci erau uniţi cu noi şi toţi împreună am pomenit pe episcopii care au fost pricinuitorii acţiunilor antiortodoxe mai sus zise. Depărtarea stiliştilor de Biserica Greciei în 1924 nu i-a folosit deloc, deoarece cu mult înainte Biserica Greciei, precum şi celelalte Biserici, se murdărise prin împărtăşirea cu cei mai sus zişi.

Ştii, oare, din ce an Biserica Ortodoxă are legături, care nu trebuiau să existe, cu aşa numitul „Consiliu Mondial al Bisericilor”? Din 1920. Atunci a fost trimis pentru prima dată de Patriarhia ecumenică, în calitate de reprezentant al ei, mitropolitul Gherman al Seleuciei, la Congresul întrunit la Battenberg, care a fost ales şi membru al „Comisiei Centrale” al Consiliului.

Mai târziu în 1922, acelaşi Gherman, acum al Tiatirelor a fost trimis ca reprezentant al Patriarhiei ecumenice la alt congres, unde a fost ales între cei patru vicepreşedinţi ai „Comisiei Executive”. În anul 1919 locţiitorul tronului ecumenic vacant, mitropolitul Nicolae al Cezareii, primind vizita unor membri ai unei comisii a Mişcării „Credinţă şi Ordine” a spus în cuvântul său că „Biserica Constantinopolului vrea să trimită la timp reprezentantul ei la Conferinţa fixată întinzând astfel mână de ajutor lucrătorilor în acelaşi ogor şi în aceeaşi vie a Domnului...” Cu alte cuvinte i-a considerat pe eterodocşi ca şi cum s-ar afla şi ar lucra înlăuntrul Viei Domnului, adică în Biserica cea una sfântă, sobornicească şi apostolească!!! Aşadar, punerea unui semn de o absolută egalitate între Ortodoxie şi înşelare.

Dacă un cleric ar şovăi astăzi să pomenească pe episcopii ce s-au împărtăşit cu patriarhul Atenagora, din pricina fricii să nu devină eretic, cum de nu se întreabă dacă nu cumva este deja eretic din 1919, când a pomenit pe episcopii ce s-au împărtăşit cu Nicolae al Cezareii, care a cugetat şi a propovăduit aceleaşi idei ca şi Atenagora? Aşadar... aşadar suntem cu toţii eretici, iubite părinte Nicodim. Cu toţii, fără excepţie. Chiar şi, repet, iubiţii stilişti. Deoarece şi ei până în 1924 au pomenit pe episcopii care s-au împărtăşit cu locţiitorul Tronului ecumenic, Nicolae al Cezareii... Oare *„a pierit judecata de pe pământ”*[101]*?* Oare s-a scufundat în adâncurile ereziei adevărata Biserică a lui Hristos, cu toate că El a spus că *„nici porţile iadului nu o vor birui”?* Să nu fie, fratele meu, să primim o astfel de hulă...

Spunând acestea nu intenţionez să justific acrobaţiile patriarhului. Departe de mine un astfel de gând. Cred că patriarhul Atenagora şi mai sus pomeniţii patriarhi, arhiepiscopi, mitropolitl episcopi etc. **sunt foarte vinovaţi faţă de Biserică** pentru grosolanele încălcări ale

[100] În alte lucrări este tradus Brusa. (Nota Apologeticum).
[101] Vezi Sfântul Vasilie cel Mare, *Epistola 92.*

Sfintelor Canoane. Orice împotrivire care nu duce la schismă este justificată. Binecuvântate sunt gurile care protestează împotriva acţiunilor anti-ortodoxe ale patriarhului şi binecuvântate sunt scrierile care înfierează acrobaţiile lui în materie de credinţă. Luptă continuă şi neîncetată împotriva patriarhului, DA! Schismă însă, NU!

Poate voi fi întrebat: Oare pentru Dumnezeu Atenagora este patriarh ortodox? Oare Dumnezeu este constrâns de hotărârile oamenilor? Dumnezeu aşteaptă hotărârea Sinodului ca să-l considere pe Atenagora căzut din credinţa ortodoxă?

Iubite părinte Nicodime, fără îndoială că Dumnezeu nu poate fi constrâns de hotărârile oamenilor. De multe ori oamenii au osândit nevinovaţi şi au dezvinovăţit vinovaţi. (Şi nu numai în Biserică). Nu încape nici o îndoială că Dumnezeu a şters din Cartea Sa persoane pe care oamenii niciodată nu le-au condamnat şi nu a şters persoane pe care oamenii le-au condamnat. Dar noi, iubitule, nu suntem heruvimi sau serafimi, ca să putem cerceta Arhivele cerului şi vedea care oameni sunt scrişi şi care şterşi, sau, mai concret, care clerici sunt recunoscuţi şi care sunt lepădaţi de Dumnezeu. Care dintre noi va putea spune cu desăvârşită certitudine şi siguranţă că aceasta sau aceasta a hotărât Dumnezeu pentru cutare sau cutare preot sau episcop? *„Cine a cunoscut mintea Domnului, sau cine s-a făcut sfetnicul Lui?”*[102] Chiar şi în privinţa ereziei, cine nu ştie că şi sfinţi ai Bisericii noastre au căzut în erezii din simplitate, dar fiindcă au avut intenţie bună, au fost povăţuiţi de Dumnezeu şi s-au dezmeticit? Cine suntem noi ca să ne însuşim judecata Bisericii? Oare credem că am ajuns la măsura să cunoaştem judecata lui Dumnezeu? Nu este de mii de ori mai sigur şi mai plin de smerenie faptul de a ne supune hotărârilor Bisericii? Fratele meu, este înşelarea cea mai de pe urmă părerea că noi suntem cunoscători siguri ai voii lui Dumnezeu. Vai şi de mii de ori vai de Biserică atunci când oamenii, şi mai ales mirenii, propovăduiesc astfel de răzmerite: „Acesta este caterisit de Dumnezeu. Ce însemnătate are dacă nu a fost caterisit de Sinod? Să ne depărtăm de acesta!... Acela este integru şi are preoţie. Ce importantă are dacă a fost caterisit de Sinod? Hotărârile oamenilor nu-L obligă pe Dumnezeu. Să mergem, aşadar, la el!”

La aceste lucruri, fără îndoială bine intenţionate, dar care sunt vădite înşelăciuni ale Luceafărului celui mândru, care îşi închipuia că va ajunge asemenea lui Dumnezeu, se potrivesc cuvintele dumnezeiescului Grigorie, care le repetă Canonul 64 al Sinodului V-VI ecumenic: *„De ce te faci pe tine pastor, oaie fiind? De ce te faci cap, picior fiind? De ce îndrăzneşti a conduce oşti, fiind pus între ostaşi?”* Cu toate acestea, unii mireni s-au făcut pe sine nu numai păstori, ci până şi sinoade ecumenice! Dumnezeu să aibă milă de noi toţi!

Cât de diferit cugetă şi făptuiesc alte persoane, clerici înţelepţi şi încercaţi, adevărate podoabe ale Bisericii Ortodoxe!... Ia pildă de chibzuinţă pe un teolog ortodox renumit şi mărturisitor contemporan, pe arhimandritul sârb Justin Popovici. Fiind profesor de Dogmatică la Universitatea din Belgrad, comuniştii atei l-au destituit, iar acum trăieşte în liniştea pustnicească a unei mănăstiri. Ai citit ultima lui carte editată: „Omul şi Dumnezeul-Om”? Dacă da, atunci vei mărturisi că poate nicăieri nu ai mai văzut astfel de pagini antipapale, scrise cu atâta putere, profunzime de spirit şi originalitate. Părintele Justin strigă că trei sunt stadiile căderii omenirii: „Adam - Iuda - Papa”. Şi cu toate acestea acest mare bărbat nu s-a gândit să se rupă de Biserica Sârbă, deşi ea se împărtăşeşte cu patriarhul Atenagora. Încă şi trei ucenici de ai lui, clerici teologi, care se află în Grecia la porunca sa, pomenesc fără teamă pe episcopii Bisericii Greciei. Chiar unul dintre ei, care a venit aici ca laic cu câteva luni mai în urmă, a primit binecuvântarea stareţului său ca să fie hirotonit în Grecia. Cine îi va putea reproşa părintelui Justin Popovici că propovăduieşte o Ortodoxie diluată? Astăzi sunt foarte puţini în întreaga lume cei care au un astfel de simt ortodox ascuţit şi o trăire ortodoxă atât de profundă. Cartea aceasta mărturiseşte despre lucrul acesta. S-ar putea spune că se teme să nu-şi piardă poziţia şi funcţiile? Dar nimic nu mai are acest mărturisitor al credinţei, căci le-a jertfit pe toate. Aşadar, este şi acesta un trădător al Ortodoxiei, de vreme ce rămâne în Biserica care s-a împărtăşit cu patriarhul Atenagora? Frate Nicodime, să luăm aminte să nu ne bată Dumnezeu!

---

[102] Is. 40, 13.

Iubite părinte Nicodime, probabil că îmi veți obiecta: Canonul 15 al Sinodului I-II de la Constantinopol nu vorbeşte oare despre încetarea pomenirii episcopului care propovăduieşte în public o învățătură eretică? Conştiinţa voastră vă spune - bine sau rău - că toate pe care le-a spus şi le-a făcut patriarhul până astăzi constituie *erezie.* Aşadar, de ce pretinzi să continuăm a-l pomeni pe patriarh şi să nu ne alipim de Gruparea fostului episcop al Florinei?

Răspunsul meu ţinteşte două aspecte:

a) Canonul este facultativ, nu obligatoriu. El nu pretinde de la clerici ca să înceteze pomenirea episcopului ce învață lucruri eretice înainte de condamnarea acestuia, ci dă două alternative. Dacă un cleric, spune canonul, se va rupe de un astfel de episcop „înainte de hotărârea sinodală”, nu face nici o greşeală pentru care să fie supus pedepsei, ci mai degrabă este vrednic de laudă. Dacă însă un oarecare alt cleric nu face aceasta, adică, fără să îmbrăţişeze învăţăturile episcopului, continuă să-l pomenească, aşteptând „hotărârea sinodală” şi osândirea lui, unul ca acesta nu cade sub osânda canonului. Citeşte canonul cu atenție şi vei vedea că el nu legiferează obligativitate, ci numai îți dă un drept, nicăieri nu spune că clericii sunt obligați să se despartă de un astfel de episcop înainte de osândirea lui, nici nu vorbeşte despre pedepsirea unora ca aceştia şi nici măcar nu îi mustră, deşi, de obicei, Sfintele Canoane spun „să se caterisească” despre clericii care nu-şi săvârşesc în întregime îndatoririle. Acest canon spune numai că clericii care s-au despărțit de un astfel de episcop nu sunt sub pedeapsă. Şi că aceasta este adevărat o arată şi faptul că deşi în decursul istoriei Bisericii au fost caterisiți nenumărați episcopi pentru erezie, niciodată nu a fost pedepsit vreun cleric sau certat prin cuvânt că nu s-a grăbit să se rupă pentru aceasta de episcopul eretic, ci a aşteptat condamnarea lui de către Sinod.

Şi b) fie că rânduieşte obligativitate, fie numai dă un drept, sigur este că acest Canon nicăieri nu spune că cel care a încetat să-l pomenească pe episcopul său, să se lipească de primul episcop pe care îl va afla. Cu atât mai mult nu spune să se lipească de episcopii împotriva cărora se ridică pline de asprime Sfintele Canoane. Clericul care nu pomeneşte pe episcopul său trebuie să se oprească aici şi să nu pomenească pe altul, ci să aştepte cu conştiinţă liniştită judecata Sinodului. Acesta şi numai acesta este înțelesul corect al canonului.

Iubite părinte Nicodime, trăim într-o vreme de înfricoşătoare *zăpăceală.* Atenție să nu fim atraşi de mulţimea curenţilor. Suntem chemați să mergem pe frânghie. Atenție să nu cădem nici la dreapta, nici la stânga. Aproape toate schismele în Biserică au fost pricinuite de încrederea în sine şi de graba nesocotită. Mâine patriarhul va pleca din lumea aceasta şi - cine ştie? - poate va urma după el un om înțelept. Atunci... se va termina cu isteria unionistă şi aiurelile filopapale... Dacă, însă, am creat schismă, cum vom cicatriza rănile Bisericii? Pe cât de uşor se creează schisma, pe atât de greu se repară. Citeşte istoria Bisericii şi te vei cutremura. Crezi că este uşor să ţinem piept curentului până la sfârşit? Este bine să nu deschidem stăvilarul, căci odată deschis, curentul va scăpa de sub controlul nostru şi va inunda totul nestăpânit. Atunci când aprindem fanatismul mulţimii - este de ajuns o singură scânteie pentru crearea şi menținerea schismelor - după aceea este cu neputință să mai punem rânduială. De multe ori în istorie necuviințele au ajuns până la profanări, până la încăierări, până la ucideri. Dacă va îndrăzni cineva din începătorii schismelor să recomande cumpătare şi împăcare, va fi considerat trădător şi va fi renegat pentru totdeauna mai mult de către incitatorii la dezbinare. De aici se pricinuiesc schisme înlăuntrul schismelor, dezbinări, împărțiri, fragmentări, nemiloase războaie lăuntrice. Priveşte la iubiții stilişti! Uniți au fost numai atunci când s-au despărțit de Biserică, dar foarte curând s-au împărțit. Astăzi în câte grupări nu sunt împărțiți? Poate în mai mult de şapte-opt. Şi deşi toți cugetă aceleaşi, fiecare grupare îi vede pe ceilalți ca pe nişte trădători ai „Luptei”. Au ieşit din Biserica Greciei şi au fondat „Biserica Adevăraților Creştini Ortodocşi”, deoarece „schimbarea calendarului a venit în contradicţie cu Sfintele Canoane”. Se aştepta de la ei respectarea cu multă evlavie a Sfintelor Canoane. Dar ei, pentru a-şi menține „Biserica”, au încălcat o mulțime de Sfinte

Canoane. (Adu-ți aminte câte am scris că au fost încălcate numai prin hirotonia lui Acachie). Să se observe numai acest paradox: deşi stiliştii şi-au fondat „biserica" numai din dorința de a respecta Sfintele Canoane, totuşi atunci când apărarea ei (a „bisericii") a cerut încălcarea Sfintelor Canoane, n-au ezitat deloc să le încalce. Aşadar, cu toate că această „biserică" a fost fondată ca un mijloc (mijloc de păzire cu acrivie a Sfintelor Canoane) a sfârşit prin a ajunge un scop. Să se păstreze „Biserica Adevăraților Creştini Ortodocşi" fie chiar şi prin jertfirea scumpătății Sfintelor Canoane! Dar toate acestea cum le justifică iubiții stilişti? Foarte simplu: prin nenorocita „iconomie". Dar ei au plecat din Biserica Greciei sub stindardul „scumpătății". Dacă ar fi fost dispuşi să primească „iconomia", mai ales într-o astfel de măsură în care o fac ei acum, nu ar fi existat motiv să plece din Biserica Greciei, ci ar fi putut rămâne în ea folosind mult mai puțină „iconomie"... Cu toate acestea, au plecat ca să nu jertfească puțin şi au fost nevoiți după aceea să jertfească mult. O, fratele meu, înfricoşează-te şi te cutremură de salturile care te scot în afara Bisericii...

Însă trebuie să isprăvesc cuvântul, care deja s-a lungit foarte mult. Închei revenind la câteva din pozițiile mele din început, deoarece este foarte necesar. Nu asculta clevetirile unora care spun că Biserica Greciei este de acord cu patriarhul Ațenagora. Dacă patriarhul va merge înainte, dacă va purcede la „uniri", atunci vei vedea ce poziție vor avea episcopii Bisericii Greciei, care astăzi tac şi suportă nu din frică, precum susțin unii „viteji apărători ai Credinței", nici din pricina unei conştiințe ortodoxe tocite, ci numai pentru că se îngrijesc de pacea Bisericii şi se gândesc cu frică la evoluțiile şi consecințele schismelor. Episcopii Bisericii Greciei, în afară de foarte puțini, nu sunt filocatolici, nu sunt unionişti, nu sunt de acelaşi cuget cu patriarhul Atenagora. NU! Nu uita că Sfântul Chiril al Alexandriei, marele apărător al Credinței Ortodoxe „iconomisea a nu se rupe de cei din Răsărit, care îl aveau în diptice pe Teodor al Mopsuestiei, eretic fiind acesta"[103]. Adică se împărtăşea, din iconomie, cu cei care aveau în diptice un episcop eretic. Nu trage concluzii despre Biserica Greciei din tăcerea ei. Tăcerea nu înseamnă numai acord sau dezacord, ci înseamnă şi suferire. De altfel, trei-patru episcopi, mai energici din fire, cum ar fi al Pireului, al Elefteropolei, al Florinei şi încă unul, precum şi notabilele ziare religioase cum ar fi: *„Lupta bisericească", „Presa Ortodoxă", „Mântuitorul", „Trei Ierarhi"* şi altele, de multe ori au amenințat că vor face acțiuni publice violente împotriva cutezanțelor patriarhului. Din tăcerea Bisericii Greciei față de aceste situații nu putem trage concluzia că ea este de acord cu aceia sau cu acțiunile patriarhului. Când a tras la judecată Biserica Greciei pe clericii potrivnici patriarhului sau ai lui Iacov al Americii pentru acțiunile împotriva lor, deşi au existat cazuri când aceste acțiuni, izvorâte din râvnă exagerată, cuprindeau şi atacuri grave la persoană? Cum de au explicat unii tăcerea Bisericii Greciei față de acțiunile patriarhului ca aprobare, iar tăcerea ei față de potrivnicii lui au explicat-o ca... dezaprobare??? Ce fel de logică este aceasta?

Consideri că arhiepiscopul Ieronim al Atenei are aceeaşi cugetare cu cea a patriarhului Atenagora. Iubite părinte Nicodim, crede-mă că voi vorbi nepărtinitor. De altfel, cu Prea Fericitul Arhiepiscop al Atenei nu am nici o legătură deosebită, nici oficială, nici neoficială. Nu neg faptul că arhiepiscopul căuta cu ochi binevoitori spre smerenia mea şi se gândea să mă înalte - bineînțeles că am refuzat cuviincios din pricina sănătății mele şubrezite -, însă legături deosebite şi strânse niciodată nu au existat între noi. De la alegerea sa până astăzi nu am avut cu el mai mult de cinci sau şase întâlniri, dintre care cele mai multe nu au durat mai mult de câteva minute. Dacă la acestea se mai adaugă cinci-şase epistole având diferite teme, pe care i le-am trimis din proprie inițiativă, ai toate legăturile mele cu Prea Fericitul Arhiepiscop al Atenei. Aşa stând lucrurile, nu trebuie să se socoată că părerea mea este influențată de factori sentimentali.

Aşadar, Arhiepiscopul Atenei, iubite părinte Nicodime, cu toată noblețea şi finețea purtărilor sale - de aici şi amabilitățile lui față de patriarh, care ar fi fost de dorit să nu fie vreodată exprimate -, niciodată nu a pus dragostea mai presus de adevărul Credinței. Niciodată nu a subestimat noțiunea de „dogmă". Dacă nu este superconservator, este totuşi

[103] Migne 99, 1085.

foarte reținut în aceste subiecte. La întronizarea Sa a spus foarte puține despre legăturile noastre cu confesiunile neortodoxe, iar drept concluzie a menționat despre „stăruința în credința şi învățătura ortodoxă”. Anul trecut când a primit scrisoarea pascală de la Papa, a răspuns într-un mod cu adevărat artistic. Răspunsul său, incolor, inodor şi fără gust din punct de vedere religios (nici vorbă despre aiurelile unioniste ale patriarhului), nu conține decât câteva cuvinte politicoase[104]. Altădată, iarăşi întrebat fiind despre sărbătorirea Paştelui de către un activist creştin de frunte, a răspuns sinodal că Bisericii Greciei îi este cu neputință să încalce chiar şi o iotă din hotărârile Sinodului I ecumenic. În timpul discuțiilor ținute acum doi ani la Constantinopol între el şi patriarh, nu a şovăit să se opună cu hotărâre la unele propuneri ale patriarhului (de pildă, cea legată la recunoaşterea căsătoriilor făcute de papistaşi etc.). Am încă motive să cred că dacă până astăzi patriarhul nu a îndrăznit să facă şi alte compromisuri mai mari, aşa cum dorea, aceasta se datorează faptului că Arhiepiscopul Atenei nu numai că nu l-a încurajat, ci a pus şi „frână”. În sfârşit, Arhiepiscopul Atenei şi-a exprimat public opinia sa despre neortodocşi, opinie cum nici cel mai fanatic stilist nu ar fi putut-o formula mai aspru. Ai citit „Scrisoarea Praznicală” oficială a lui Ieronim trimisă patriarhului Atenagora la Crăciunul trecut? Dacă da, atunci ai citit şi acestea: „Dumnezeu să ne învrednicească pe Noi şi pe toți cei ai Săi să cugetăm la fel unii față de alții şi să nu fim iubitori de întâietate, căutând a stăpâni peste turma lui Hristos sau peste ceilalți, ci întru smerenia lui Hristos să ne punem sufletul pentru oi, îngrijindu-ne pentru unirea tuturor celor ce cheamă numele Lui, ca astfel să fie strivit şarpele cel din adânc, care a sfâşiat haina cea necusută şi care pe atâția dintre cei care îl cunosc pe Dumnezeu i-a abătut de la adevăr, plecându-i să urmeze căile rătăcirii şi pierzării”[105].

Ce trebuia să spună mai mult Arhiepiscopul? După cum vezi, se roagă omul pentru unire, dar nu şovăie să propovăduiască că îi socoate pe eterodocşi îndepărtați de diavolul de la adevăr şi umblători pe calea înşelării şi pierzării!!!

Oare aceste cugetări şi declarații sunt nişte trădări? Însă cei care susțin acestea ar trebui să se teamă ca nu cumva, nedreptățind pe oameni (nu numai pe Arhiepiscop, ci şi pe ceilalți episcopi ai Bisericii) atât de cumplit şi lovindu-i fără milă în cele mai sfinte ale lor - deoarece nu există nimic mai sfânt decât credința ortodoxă -, să se afle şi ei mergând pe calea pierzării, pe care umblă nu doar ereticii, ci şi cei care nedreptățesc. Patriarhul Atenagora şi Iacov al Americii şi încă câțiva s-au dovedit a fi nişte cosmopoliți şi discipoli ai sinistrului sincretism; s-au dovedit a nu avea nici o legătură lăuntrică şi adâncă cu nestricata şi neprihănita Ortodoxie. Dar ceilalți? Dau dovadă de astfel de cugetări? De ce caracterizăm - nu voi, nici eu, ci alții oarecare - atât de uşor pe ceilalți drept trădători?

Frate Nicodime, repet: „Să stăm bine, să stăm cu frică. Să luăm aminte ca mărturisirea Sfintei noastre Credințe cu smerenie să o aducem”.

Fie ca Domnul să povățuiască Sfânta Voastră obşte, ale cărei binecuvântări le doresc.

Cu dragoste în Hristos Iisus, Slobozitorul şi Mântuitorul de obşte al tuturor.

[104] Vezi revista *„Ekklisia (Biserica)”* din 15 mai 1968.
[105] *„Ekklisia”,* foaia din l ianuarie 1966.

TRATAT EPISTOLAR
(Continuare)

I.

Atena, 11 august 1969

Iubitul meu Părinte Nicodim, bucură-te în Domnul totdeauna.

Cu multă bucurie am primit scrisoarea la care răspund următoarele:

1. Încetarea pomenirii patriarhului, la care aţi ajuns, este limita cea din urmă îngăduită de Sfintele Canoane. Nu mergeţi mai departe (adică să primiţi a pomeni pe alţi episcopi), deoarece în felul acesta veţi ajunge la schismă. De vreme ce acum v-aţi oprit aici şi continuaţi „să vă împărtăşiţi cu Biserica mamă oficială şi cu toate Bisericile Ortodoxe", precum îmi scrii, înseamnă că deocamdată staţi pe pământul tare al Bisericii. Atenţie doar să nu mai faceţi încă un pas!

2. Deoarece v-aţi oprit aici şi nu purcedeţi la lepădarea patriarhului (aşa cum au făcut alţii), adică la a declara că el este căzut, caterisit, lipsit de har, că Tainele săvârşite de el nu sunt valabile etc., nu puteţi fi acuzaţi de protestantism. Canonul 15 al Sinodului VI ecumenic îngăduie persoanelor încetarea pomenirii înainte de „hotărârea sinodală", însă nu încredinţează unor indivizi judecarea şi osândirea episcopilor eretici. Aceasta nu este lucrarea persoanelor, ci a Sinodului.

3. Despre calendarul vechi am scris mai demult un articol destul de lung, pe care ţi-l trimit şi ţie şi care cred că îţi va lămuri multe nedumeriri. Iar cele pe care nu ţi le va putea lămuri articolul, bucuros o voi face într-o nouă scrisoare, numai dacă îmi vei face cunoscute nelămuririle tale.

4. Nu există nici un motiv să părăsiţi calendarul vechi. Stiliştii sunt responsabili nu pentru că au păstrat calendarul vechi, ci pentru că au proclamat Biserica Greciei drept schismatică şi au rupt legătura canonică cu ea. Dacă ar fi ţinut calendarul vechi şi nu ar fi rupt împărtăşirea cu Biserica Greciei, ar fi fost într-o desăvârşită rânduială canonică.

Calendarele nu mântuiesc, părinte Nicodime! Numai un lucru îţi spun: Pastele iudeilor a fost de la Dumnezeu şi a fost rânduit până la ultimul amănunt. După o vreme s-a înfăţişat lui Moise un grup de bărbaţi, care i-au spus: *„Noi vom fi necuraţi mai multe zile, iar atunci când se va serba Paştile, adică la data de 14 a primei luni, nu vom putea prăznui. Oare ne vom lipsi de prăznuire? Oare nu vom aduce daruri Domnului?"* Atunci Moise îl întreabă pe Dumnezeu despre aceasta, după care spune: *„Ori de câte ori un oarecare israelit nu poate prăznui Paştele la data fixată, adică la patrusprezece ale primei luni, din pricina necurăţiei sau absenţei într-o călătorie îndepărtată, să-l prăznuiască la patrusprezece ale celei de a doua luni"*. (Vezi acestea în Cartea Numerilor, cap. 9, verset 6 şi următoarele). Vezi, părinte Nicodim, câtă libertate exista în Vechiul Testament, atunci când stăpâneau litera legii şi formele prăznuirilor? Mai este nevoie de comentarii?

5. Aş vrea să mai clarific şi sensul cuvintelor „drept învăţând cuvântul adevărului", deoarece văd o oarecare confuzie în scrisoarea ta. Ei bine, „întreg", „cinstit", „sănătos", „îndelungat în zile" şi „drept învăţând" arată o dorinţă, nu o realitate. Adică spunând: „întâi pomeneşte, Doamne, pe Arhiepiscopul nostru...", nu spunem la modul afirmativ că Episcopul este „întreg", „cinstit" şi „sănătos" şi că drept învaţă adevărul. Nu. Ci îl rugăm pe Domnul să-i dăruiască episcopului cinste, sănătate, să înveţe drept cuvântul adevărului, („...pe care dăruieşte-l sfintelor Tale biserici în pace, sănătos, cinstit etc..."). Rostim o rugăciune, nu oferim certitudini. Altfel vom minţi înaintea lui Dumnezeu spunând nu numai „drept învăţând", ci şi „cinstit" şi „sănătos", căci se poate ca uneori episcopul să nu fie „cinstit", ci

chiar evident necinstit, sau se poate să nu fie sănătos, ci chiar grav bolnav şi la pat. Aşadar ne rugăm, nu certificăm.

Sunt iarăşi gata să ofer smeritul meu ajutor şi pentru lămurirea oricărui alt subiect.

Invocând rugăciunile tuturor, rămân al vostru rugător către Domnul.

Cu smerită dragoste în Domnul Iisus Hristos.

II.

Atena, 22 iulie 1971

Cuviosului monah Nicodim din obştea ieromonahului Efrem de la Provata. Sfântul Munte.

Prea iubite părinte Nicodime, bucură-te întotdeauna în Hristos Iisus, Domnul nostru.

A trecut mai mult de o lună de când am primit scrisoarea ta. Am întârziat să-ți răspund din pricina mulțimii preocupărilor mele. Te rog să mă ierți.

Îți răspund oarecum pe scurt, urmând să revin dacă Cuvioşia Ta va vrea şi alte lămuriri.

Mai întâi, iubite părinte Nicodim, sunt dator să-ți spun un adevăr amar, care ți se va părea ciudat şi te va surprinde. Până astăzi am evitat - folosind iconomia - să-mi exprim această poziție sau o formulam acoperit, dar când lucrurile au ajuns la culme şi nişte persoane distinse, având conştiința speriată, au trecut din nefericire la stilişti, căzând astfel victime unei propagande neruşinate împotriva Bisericii, a venit timpul să se spună adevărul fără ocolişuri şi fără rezerve.

Aşadar, părinte Nicodim, toți cei care, înfricoşați de ecumenişm, au trecut la stilişti nu au făcut altceva decât să fugă de o erezie şi să cadă în alta. Desigur, unii ca aceştia nu îşi dau seama că au căzut în erezie, dar aceasta nu schimbă deloc lucrurile.

Să nu crezi că sunt nedrept sau exagerat. Voi dovedi că afirmația mea este absolut adevărată.

Ce este erezia, iubite părinte Nicodim? Falsificarea Credinței. Dar ce este falsificarea Credinței? Încălcarea dogmelor? Desigur, şi aceasta este falsificare a credinței, dar nu numai aceasta. Falsificare a credinței este şi transformarea în dogme de credință a unor lucruri care de fapt nu sunt aşa. Dacă, de pildă cineva vrea să transforme în dogmă de credință, în condiție absolut obligatorie pentru mântuire, un lucru secundar, chiar bun de ar fi el, atunci unul ca acesta devine automat eretic. Vrei un exemplu? Iată: renumiții eustatieni. Ce au făcut aceştia? S-au atins de dogmele Credinței? De care? Oare de cea a Sfintei Treimi? Oare de cea a celor două firi ale Domnului? Oare de cea despre îngeri? Oare de cea despre diavolul? Nu. Nu s-au atins de nici o dogmă. Dar atunci ce au făcut? Au transformat în dogme de credință, în condiții absolut necesare pentru mântuire, lucruri secundare. Adică necăsătorirea şi abținerea de la consumul de carne. Biserica spunea: „Aceste lucruri sunt bune şi sfinte şi plăcute lui Dumnezeu şi vrednice de recomandat, dar nu sunt condiții de mântuire, nu sunt dogme de credință”. - „NU! cârteau eustatienii. Cel care nu se depărtează de căsătorie şi de mâncarea de carne nu se va mântui!” Ce s-a întâmplat atunci? Biserica, prin Sinodul din Gangra, i-a proclamat pe aceştia eretici şi a rostit împotriva lor un şir de anateme.

Bună şi sfântă este, părinte Nicodime, uniformitatea calendaristică (care de fapt nu a existat niciodată în toată Biserica), dar ea nu este o dogmă de credință, nu este o condiție de mântuire. „Nu!” strigă stiliştii. „Ruptura uniformității calendaristice (când, oare, a cunoscut Biserica o desăvârşită uniformitate calendaristică?) a lipsit Biserica de har, a făcut (auzi şi te înfricoşează!) ca Tainele ei să nu fie valabile şi, prin urmare, cei de pe stilul nou sunt lipsiți de har, adică în afara mântuirii”.

Acest argument groaznic, frate Nicodime, constituie o înfricoşătoare *erezie* şi hulă împotriva Sfântului Duh. Transformă nenorocitii în dogme de credință, în condiții de

mântuire, elemente... calendaristice.

Desigur, nimeni nu consideră un lucru bun existenţa a două calendare în cadrul Bisericii Ortodoxe Soborniceşti. **Rău, foarte rău că s-a făcut schimbarea calendarului. Dar de la acest punct până la punctul de a vedea calendarele ca dogme de credinţă şi să legăm de ele validitatea Tainelor şi dobândirea mântuirii distanta este abisală**.

Să ţină stiliştii vechiul calendar, dar să păstreze şi împărtăşirea cu Biserica. Atunci nu va exista nici o primejdie. Aceştia, însă, au ajuns să se rupă de Biserică ca să nu... „piardă harul şi mântuirea".

Nu neg faptul că există stilişti ce nu primesc aceste hule, dar care este câştigul de vreme ce există alţii - şi mai ales conducerea lor - care susţin aceste poziţii eretice?

Ascultă un dialog pe care l-am avut mai demult cu un tânăr distins care a trecut la stilişti:

- De ce ai plecat din Biserica Greacă? l-am întrebat eu.

- Ca să nu mă împărtăşesc cu ecumeniştii eretici.

- Toţi episcopii Greciei sunt ecumenişti?

- Nu! Dar s-au împărtăşit cu patriarhul ecumenist. Aşadar, nu vreau să am împărtăşire cu persoane care s-au împărtăşit cu ecumeniştii eretici.

- Crezi că este o dogmă de credinţă calendarul şi că cei de pe stilul nou sunt lipsiţi de har şi au trebuinţă de miruire, ca şi cei care se întorc din erezie?

- Doamne fereşte! Eu nu cred deloc în aceste prostii ale stiliştilor, ci am trecut la ei numai şi numai să evit, fie şi indirect, împărtăşirea cu ecumeniştii eretici.

- Dar nu ai evitat deloc împărtăşirea cu cealaltă erezie. Argumentul stiliştilor că schimbarea calendarului a lipsit Biserica de har nu este numai simplu o prostie, cum ai caracterizat-o tu, ci ea este o hulă foarte grea şi o erezie.

- Dar eu nu cred în aceste lucruri.

- Însă te împărtăşeşti cu cei care le cred pe acestea.

- Dar ce să fac? Sunt nevoit să-i suport pe ei din iconomie.

- Dar de ce nu i-ai suportat, fie şi din iconomie, pe episcopii Greciei care s-au împărtăşit cu patriarhul?

- …

- Vezi în ce contradicţie ai intrat? Recunoşti că cei mai mulţi dintre episcopii Greciei sunt ortodocşi, dar refuzi împărtăşirea cu ei, deoarece s-au împărtăşit cu patriarhul. Astfel nu primeşti nici indirect împărtăşirea cu ecumeniştii, însă primeşti direct împărtăşirea cu persoane care propovăduiesc o altă erezie. Că mântuirea depinde de calendar!!! Care este câştigul tău?

Dar să nu crezi că ai evitat împărtăşirea indirectă cu ecumeniştii.

- Cum se poate aceasta?

- Ascultă, victimă nenorocită a propagandiştilor abili: stiliştii strigă de le plesnesc plămânii că singură rugăciunea noastră făcută împreună cu patriarhul şi cu ceilalţi de un gând cu el ne face pe noi de o teapă cu aceia, deşi nici ei nu cred cele pe care le propovăduiesc. Măcar dacă ar fi fost cel puţin consecvenţi faţă de această poziţie a lor. Dar de unde consecvenţă?... Mergi, iubitule, la câteva sihăstrii ale stiliştilor, mai ales în Licourisi din Attica şi vei vedea autobuze întregi din care coboară creştini ce ţin calendarul nou, pentru a participa acolo la Sfânta Liturghie. (Am auzit că cei ce ţin calendarul nou sunt mult mai mulţi decât stiliştii în duminici la Sfânta Liturghie). Revista pe care o scoate această sihăstrie face, în răstimpuri, apeluri la „închinătorii" care doresc să vină la ei la Sfânta Liturghie, recomandându-le să vină cuviincios îmbrăcaţi, atât bărbaţii, cât şi femeile şi copiii, însă nu spune să nu vină cei ce ţin calendarul nou. Nu! Ci singurul lucru pe care îl subliniază şi la care se rezumă este evitarea îmbrăcămintii necuviincioase. Dacă există aceasta, nimic altceva nu se mai cercetează. Existând aceasta, cei care ţin calendarul nou sunt bine primiţi în biserică şi la rugăciune. Cunosc chiar câteva cazuri de preoţi stilişti care primesc fără condiţii la Taina Spovedaniei şi chiar a Sfintei împărtăşanii pe cei de pe stilul nou. Adică se oferă Tainele unor

persoane care în alte momente sunt caracterizate de mai marii stiliştilor ca fiind departe de adevăr şi de mântuire, deoarece se află în Biserica Greacă care se împărtăşeşte cu patriarhul. Adică confuzie şi ciudățenie.

Aşadar, de vreme ce aceia care cugetă asemenea fie se roagă şi se împărtăşesc cu noi, care ne rugăm şi ne împărtăşim cu patriarhul, te împărtăşeşti şi tu indirect cu patriarhul. Deci, ce ai câştigat? Astfel nu numai că nu ai evitat împărtăşirea indirectă cu ecumeniştii, ci ai trecut şi la împărtăşirea DIRECTĂ cu persoane care propovăduiesc o altă erezie.

Acestea le-am discutat atunci cu tânărul acela, iar acum le-am scris, iubite părinte Nicodim, ca să tragi anumite concluzii.

Dar iată câteva răspunsuri scurte la întrebările tale:

1. Recunoaşterea stiliştilor din Grecia a fost o mare gafă a lui Filaret, care se vede că a căzut victimă sfaturilor rele. A ajuns la urechile mele informația că după ce i-a cunoscut bine pe stiliştii din Grecia s-a pocăit pentru cele pe care le-a făcut. Timpul însă va arăta. Cred că vom vedea evoluții neaşteptate.

Pentru mine, care cred că Biserica Greciei este orice în afară de eretică, hotărârea Sinodului lui Filaret nu numai că nu are nici o autoritate, ci, fiind o intervenție anticanonică în problemele interne ale altei Biserici, face acest Sinod vinovat din punct de vedere canonic.

2. Dacă Filaret a crezut că Biserica Greciei a căzut în erezie, atunci nu trebuia să intervină în ea. Nu trebuia să-i recunoască pe stilişti, care într-adevăr nu sunt ecumenişti, dar care propovăduiesc o altă erezie, precum am spus (că mântuirea depinde de calendare), ci să hirotonească dintru început preoți (sau şi episcopi) pentru plinătatea Bisericii Greciei. Iar aceştia ar fi putut urma vechiul calendar, şi nu ar fi propovăduit cugetarea eretică de mai sus, ci ar fi primit la împărtăşire şi credincioşi care urmează noul calendar, aşa cum face şi Filaret.

3. Situația actuală a Bisericii (rugăciunile împreună cu cei de alte confesiuni şi altele) nu îndreptățeşte intervenția din afară în problemele ei. Numai căderea unei Biserici în erezie dă dreptul episcopilor din afara ei să intervină.

4. Dacă un Sinod ortodox osândeşte pe cineva, nu poate Sinodul altei Biserici locale să-l îndreptățească. Dacă se va întâmpla aşa ceva, atunci a doua hotărâre nu este valabilă. Adică: dacă un cleric din Biserica Greciei este condamnat de aceasta şi pleacă în altă Biserică, de pildă, în Biserica Serbiei şi cere să fie judecat de ea. Biserica Serbiei va respinge pretenția acestuia, declarând că ea este incompetentă, competența pentru rezolvarea problemei lui având-o numai Biserica Greciei. Iar dacă Biserica Serbiei va primi cumva cererea acestui cleric şi-l va judeca, această hotărâre nu este valabilă şi pricinuieşte vinovății canonice, deoarece s-a făcut împotriva canoanelor.

Dacă greşelile acestui cleric nu sunt opritoare de la preoție, iar mai târziu se va pocăi pentru ele, atunci singura care îl poate reabilita este tot Biserica Greciei. În nici un caz nu se îngăduie intervenția unei Biserici Ortodoxe în problemele interne ale alteia.

Se înțelege că altfel se petrec lucrurile atunci când o Biserică Ortodoxă locală cere unei biserici sau mai multora ajutorul lor pentru rezolvarea unei probleme interne ale ei. Atunci nu va fi vorba de o intervenție samavolnică, ci despre o ajutorare frățească.

Numai Sinodul ecumenic, ca autoritate supremă, poate interveni în problemele interne ale unei Biserici Ortodoxe locale. Se poate, de pildă, ca un cleric al unei Biserici locale (sau chiar întâistătătorul ei) care crede că a fost osândit de Biserica Sa pe nedrept şi împotriva Sfintelor Canoane, să scape la alte Biserici Ortodoxe locale unde, prezentându-şi situația sa şi plângându-se, să ceară să i se facă dreptate. Dacă celelalte Biserici găsesc drepte plângerile lui, pot ajunge până la convocarea Marelui Sinod, a cărei hotărâre va fi obligatorie pentru toate. Intervenția unilaterală a unei Biserici locale în treburile interne ale alteia este nejustificată.

Toate acestea se săvârşesc astfel atunci când este vorba, bineînțeles, despre Biserici Ortodoxe, nu eretice.

5. Referitor la Taine, expresia „lipsit de validitate” se referă uneori la Tainele cu desăvârşire inexistente, alteori la cele existente, dar săvârşite necanonic. Depinde de sensul pe

care îl dăm cuvântului „lipsit de validitate”.

6. Un stilist care se întoarce poate fi primit printr-o simplă spovedanie la duhovnic. Dacă este cleric, va cere de la episcop restabilirea sa printr-o procedură canonică. Schimbarea deasă a grupărilor dovedeşte în chip evident nestatornicia. Din nefericire, lucrul acesta este obişnuit la stilişti.

7. Fără îndoială, nu este cu putinţă ca cineva să fie „şi cu unii, şi cu alţii”. Alta este situaţia atunci când, folosind iconomia, îi îngăduie pe unii aşa cum sunt, cu nădejdea că îi va trage în cele din urmă la calea cea dreaptă.

8. Dacă cineva este foarte simplu şi nu pricepe anumite lucruri şi nu stăruie în poziţiile sale greşite din îngâmfare, încăpăţânare etc., ci din simplitate, unul ca acesta este cu putinţă să aibă mult har. Judecăţile lui Dumnezeu sunt neajunse.

Au existat cazuri când şi oameni înţelepţi ai Bisericii au căzut în înşelare. Dar Dumnezeu, căutând la inimă şi nu la faţă, nu i-a socotit pe unii ca aceştia nevrednici de bunăvoinţa Sa. Sfântul Grigorie, episcopul Hyssei, nu a fost fără greşeli dogmatice, şi totuşi este sfânt şi Părinte al Bisericii. Şi dumnezeiescul Dionisie al Alexandriei, teologhisind despre Fiul, nu s-a exprimat cu exactitate dogmatică, pentru care pricină a dat, fără să vrea, multe argumente arienilor, care îl socoteau de-al lor. De aceea, Marele Atanasie a fost nevoit să scrie o întreagă lucrare despre Sfântul Dionisie pentru a-i dezvinovăţi expresiile dogmatice stângace.

9. Putem avea legături cu stiliştii, însă nu este îngăduit să primim Tainele de la ei. Dacă ei au împărtăşire cu Biserica, aşa cum scrii, atunci se schimbă lucrurile - însă există oare „zeloţi” care se împărtăşesc cu Biserica noastră?

10. Din nefericire, nu este un lucru uşor revenirea la vechiul calendar în Biserica Greciei. Poate că nici nu este cu putinţă lucrul acesta. Dar şi dacă ar fi, să nu-ţi închipui vreodată că stiliştii se vor mai supune cu toţii Bisericii. Cei mai mulţi dintre clericii stilişti doresc libertate nelimitată şi niciodată nu vor consimţi să-şi pună grumazul în jug. Vor afla o mie şi una de „argumente” ca să-şi justifice stăruinţa lor în răzvrătire (vor spune, de pildă, că episcopii sunt masoni şi altele ca acestea). Cunosc bine mulţi clerici ai stiliştilor... Un oarecare conducător al stiliştilor îmi spunea cu ani în urmă: „Nu îndrăznesc să opresc nici zece zile de la slujire pe un cleric de al meu, căci îmi va spune că se va duce la ceilalţi” (adică la altă grupare). Din aceasta se poate vedea ce dispoziţie de disciplină canonică există la clericii stilişti, afară numai de unele excepţii.

11. Poziţiile „Tratatului epistolar” sunt valabile numai dacă Biserica noastră este ortodoxă şi nu eretică. Cuvântul „sănătos” este foarte cuprinzător. Nu este cu putinţă să cerem Bisericii să fie „sănătoasă” cu desăvârşire (canonic, administrativ, moral etc.), deoarece ea este formată din oameni nedesăvârşiţi şi păcătoşi. Ar fi de dorit să fie sănătoasă în toate. Dar oare lucrul acesta este cu putinţă? Este de ajuns ca Biserica să fie ortodoxă şi nu eretică. Eu sunt foarte departe de a considera eretică Biserica Greciei. Dacă alţii îşi pot asuma cu uşurinţă astfel de responsabilităţi înfricoşătoare (adică să considere eretică o Biserică locală), atunci să meargă înainte...

12. Fără îndoială ortodocşii nu trebuie să se roage, altfel spus nu trebuie să aibă împărtăşire religioasă cu ereticii (papistaşii, protestanţii etc.). (Lucru valabil şi în privinţa schismaticilor). Dacă însă cineva se roagă (sau, altfel spus, are împărtăşire) cu ereticii este numai călcător al Sfintelor Canoane, vrednic de pedepse bisericeşti, şi nu devine automat eretic. Este posibil să creadă ortodox, să dezaprobe învăţăturile străine, dar să nu considere ceva rău legăturile religioase cu eterodocşii. **Unul ca acesta este un cumplit călcător al Sfintelor Canoane, dar nu eretic**, cum am spus. Dacă însă nu se opreşte aici, ci propovăduieşte învăţături eretice, atunci se schimbă lucrurile, în acest caz este eretic. Şi este eretic deoarece propovăduieşte învăţături eretice, chiar dacă nu are nici o împărtăşire cu alţi eretici. Ereticii sunt de două feluri: cei pe care Biserica i-a osândit şi i-a tăiat de la Trupul ei şi cei care nu au fost osândiţi încă de Biserică şi nu au ieşit de bună voie din ea. Un astfel de caz este şi cel al patriarhului. **Patriarhul Atenagora a propovăduit lucruri eretice, dar nu a**

fost osândit până astăzi de Biserică şi nici el nu a renegat Biserica, nici n-a ieşit din ea. A rămas în Biserică şi lucrează în ea. Prin urmare, este încă transmitător al harului. Săvârşeşte Tainele. Atunci noi ce trebuie să facem? a) Să ne rugăm pentru dezmeticirea şi pocăinţa lui. b) Să protestăm împotriva lui şi să ne luptăm. Dacă însă conştiinţa cuiva nu suferă să-i pomenească numele, are dreptul să înceteze a-l pomeni, potrivit cu canonul 15 al Sinodului VI ecumenic. Aceasta însă este ultimul pas la care poate înainta cineva dacă vrea să nu se afle în schismă şi răzvrătire. Adică poate înceta pomenirea, dar nu va pomeni un alt episcop (numai dacă crede că toată Biserica noastră a căzut în erezie), ci va aştepta, aşa cum am scris în „Tratatul epistolar", cu conştiinţa liniştită, judecata Sinodului.

O altă problemă: cei care încetează pomenirea patriarhului cum se vor purta cu cei care au împărtăşire cu el? Cei care se împărtăşesc cu patriarhul sunt de două feluri: a) cei care cugetă asemenea ca el (cum este Iacov al Americii, Meliton al Calcedonului etc.) şi b) cei care nu sunt de acord cu el (cum sunt aproape toţi episcopii Bisericii Greciei). Faţă de primii se va comporta la fel ca faţă de patriarh, iar faţă de ceilalţi, chiar dacă aceştia se împărtăşesc cu patriarhul sau cu ceilalţi, nu trebuie să se poarte la fel. Adică nu trebuie să ajungă până la încetarea pomenirii acestora. Nu se îngăduie, după Sfintele Canoane, evitarea împărtăşirii cu unii ca aceştia. Sfintele Canoane dau dreptul încetării pomenirii unui episcop sau patriarhului care propovăduieşte învăţături eretice, însă nu dau dreptul încetării pomenirii acelora care, ortodocşi fiind, îl suferă pe unul ca acesta. Este trebuinţă de mare atenţie aici. Suntem datori să distingem bine două situaţii: Altceva este cel care cugetă şi învaţă ortodox, dar, din iconomie, îl suportă pe primul şi se împărtăşeşte cu el. De asemenea: una este cel care propovăduieşte învăţături eretice, dar nu a ieşit din Biserică şi nu s-a rupt de ea, şi alta cel care a ieşit de bunăvoie din ea (şi şi-a fondat propria „biserică" ori s-a alipit de alta eretică sau schismatică) sau s-a rupt de Biserică după judecarea şi condamnarea sa. Cu cel de al doilea nici un ortodox nu trebuie să aibă vreo împărtăşire. Împărtăşirea cu primul (până la condamnarea acestuia) este lăsată de Sfintele Canoane la libera judecată a fiecărui credincios ortodox. Adică avem dreptul, îngăduit de Sfintele Canoane, să încetăm pomenirea aceluia, însă nu suntem obligaţi să facem aceasta, în continuare, dacă cineva, folosind acest drept, încetează pomenirea, bine face, şi nu trebuie să fie mustrat pentru aceasta de ceilalţi. Dacă un altul, cumpănind anumiţi factori, judecă că nu trebuie să folosească acest drept canonic, ci să aştepte „hotărârea sinodală", nici acesta nu este vrednic de dojana şi cu atât mai mult de neîmpărtăşire. În acest caz se pot aplica, modificate oarecum, cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *„Cel ce pomeneşte să nu dispreţuiască pe cel ce nu pomeneşte; iar cel ce nu pomeneşte să nu osândească pe cel ce pomeneşte"*[106].

Atunci, mă vei întreba: „Care este câştigul nostru din evitarea pomenirii patriarhului, de vreme ce avem împărtăşire cu episcopul Driinupolei, de pildă, care îl pomeneşte pe patriarh? Nu ne molipsim de la el împărtăşindu-ne indirect cu cel care propovăduieşte învăţături eretice?"

Dar încetarea pomenirii înainte de „hotărârea sinodală" şi condamnare, nu are scopul de a evita molipsirea cu erezia propovăduită. Nu, fratele meu! Dacă ar fi avut acest scop, atunci Canoanele nu ar fi dat dreptul încetării pomenirii, din pricina ereziei, înainte de „hotărârea sinodală", ci ar fi legiferat clar obligaţia încetării pomenirii sub ameninţarea de pedepse grele.

Încetarea pomenirii pentru erezie înainte de „hotărârea sinodală" are alt scop. Ea constituie energicul şi ultimul protest al conştiinţei ortodoxe. Atunci când se creează o tulburare, ea dă o ieşire pentru cei care se smintesc, astfel încât Biserica să se grăbească spre soluţionarea problemei.

Nu există primejdia să ne... molipsim, nici de la cei care îl pomenesc pe patriarh (de vreme ce încă nu a fost încă osândit soborniceşte), nici, cu atât mai mult, de la cei care au împărtăşire cu cei care îl pomenesc. Părerile contrare sunt prostii stiliste.

Sfântul Chiril al Ierusalimului nu s-a molipsit, cu toate că a primit hirotonia întru

[106] Cf. Rom. 14, 5.

episcop de la mitropolitul Acachie al Cezareii, care era arian declarat (şi, mai mult decât atât, conducător al unei facţiuni ariene), dar încă se afla în Biserică. Şi Sfântul Anatolie a fost hirotonit episcop (şi încă patriarh al Constantinopolului) de către Dioscor, patriarhul Alexandriei, care era monofizit şi mare apărător al ereziarhului Eutihie. Şi aceasta înainte de a fi osândit de Sinodul IV ecumenic.

Aşadar, dacă nu s-a molipsit hirotonia săvârşită de episcopi, care propovăduiau învăţături eretice, dar care nu erau condamnaţi încă de sinod, ci erau în Biserică, cu atât mai mult nu se molipseşte prin pomenirea acestora şi nici prin împărtăşirea cu persoanele care din iconomie îi suferă pe aceia şi îi pomenesc.

Stiliştii, *„neînţelegând nici cele ce grăiesc, nici cele pentru care dau adeverire”*[107], susţin cele cu totul contrare (vezi cartea lui T. Mavros). Dar atunci şi aceştia, sărmanii, sunt molipsiţi. De ce? Deoarece, precum am spus, şi ei, cu toate declaraţiile lor de factură teoretică, ce vin în contradicţie izbitoare şi tragică cu crezul lor, primesc de fapt la împărtăşire şi rugăciune persoane din Biserica Greciei, care are împărtăşire cu patriarhul. Atunci? Dacă ar fi vrut să fie consecvenţi, ar fi trebuit să nu primească nici un membru al Bisericii Greciei în bisericile lor (cu atât mai mult la spovedanie şi împărtăşire) mai înainte ca acesta să declare că pleacă din Biserica Greciei şi merge la ei să se pocăiască. Ei însă iau parte fără teamă şi şovăire la slujbe, se roagă şi se împărtăşesc împreună cu mulţi dintre cei care ţin calendarul nou. Acestea sunt lucruri care arată consecvenţă morală? Sunt lucruri canonice? Sunt lucruri cinstite? S-ar putea spune că fac aceasta din iconomie. Dar atunci de ce să creeze schisme, împărţiri şi răni în Trupul Bisericii? Dacă cineva care merge la stilişti se întoarce şi se roagă iarăşi cu cei ce se împărtăşesc cu patriarhul, de ce să nu rămână în Biserica Greciei, suportând, din iconomie, atât pe patriarh, cât şi pe cei ce cugetă asemenea cu el? Astfel va suporta, din iconomie, o erezie: ecumenismul. Dacă însă va merge la stilişti va suporta două. Adică ecumenismul (de vreme ce stiliştii se roagă cu cei ce ţin calendarul nou, care au împărtăşire cu patriarhul ecumenic) şi stilismul grecesc, care propovăduieşte erezia potrivit căreia calendarul este condiţie de mântuire.

Spun „stilism grecesc” deoarece nu intenţionez să condamn calendarul vechi, pe care îl urmează atâtea Biserici Ortodoxe, ci exagerările eretice la care au ajuns stiliştii greci din nesăbuinţă. Acesta este unul din motivele pentru care mă tem şi mă cutremur de răzvrătiri şi schisme. Iar soarta celor mai mulţi stilişti aceasta este: susţinerea cu multă râvnă a poziţiilor ereticilor.

Prea iubite părinte Nicodim, acestea ţi le-am scris ţie şi obştei tale celei sfinţite şi iubitoare de Dumnezeu. Le-am scris „cu multă durere şi strângere de inimă”. Astăzi situaţia Bisericii Ortodoxe este foarte dureroasă. Poate, în cele din urmă, nu va îngădui Dumnezeu să trecem prin mari încercări. Să luăm aminte! Întru smerenie, întru rugăciune, întru postire, întru umilinţă să cerem luminare de la Domnul ca să păşim cum trebuie în vremurile care vor veni. Pericolul este îndoit pentru Biserică: dintr-o parte ecumenismul manevrat de satana, iar dintr-alta fanatismul pierzător de suflete, care, întunecând adevărul, duce în cele din urmă la înfricoşătoare hulă şi erezie. Să ne temem şi să fugim de amândouă! Să nu ne abatem nici la dreapta, nici la stânga. Să călătorim pe calea de mijloc şi împărătească. Aceasta este calea Ortodoxiei nealterate, care şi pe acrivie ştie să o păstreze şi pe iconomie să o arate.

Bucură-te, frate, şi iarăşi zic, bucură-te! Bucură-te în întristări şi în suferinţe! Iisus *„S-a dat pentru păcatele noastre şi a înviat pentru îndreptarea noastră”*[108].

Rugaţi-vă toţi cu stăruinţă şi pentru nevrednicia mea, pentru că mă aflu în focul multor războaie. Sunt cuprins de multe întristări. *„Din afară lupte, dinăuntru temeri.”*[109]

Gata întotdeauna pentru orice slujire şi invocând rugăciunile Voastre, ale tuturor, rămân al Sfinţiilor Voastre frate în Hristos Iisus, Domnul nostru.

---

[107] I Tim. l, 7.
[108] Rom. 4, 25.
[109] II Cor. 7, 5.

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE ANONIMII „PĂRINȚI AGHIORIȚI ZELOTI”

Atena, 25 noiembrie 1969

Iubiților, cu câteva zile mai înainte a ajuns în mâinile mele o broşură de treizeci şi două de pagini tipărită sub titlul „RĂSPUNS la un Tratat”.

În locul numelui scriitorului apare următoarea frază: „Părinții aghioriți zeloți”. Pe copertă se vede că este editată de „Sfânta Mănăstire a Sfintei Irina Hrisovalandu” din Leptomeri-Atica. Este de prisos un răspuns amănunțit deoarece pozițiile noastre, aproape toate, se află expuse în lunga mea epistolă adresată monahului Teodorit Mavros în data de 23 a lunii curente. La aceea vă trimit. Aici voi face numai trei observații.

1. De ce nu scrieți numele meu? Vă este frică? Vă ruşinați? Sau din smerenie? Dar a susține convingerile religioase nu este semeție, ci o datorie elementară.

2. În pagina 6 scrieți că scrisoarea mea adresată unui oarecare monah atonit „s-a răspândit prin toată Grecia şi, poate, dincolo de hotarele ei”. Iar în pagina 31 scrieți că epistola mea „s-a răspândit în cele patru părți ale lumii”. Nu, iubiților. Acea scrisoare a mea nu s-a trimis de mine nicăieri în afara Greciei. Chiar şi înăuntrul Greciei a fost trimisă unui mic număr de clerici şi la un foarte mic număr de mireni, nu la mai mulți de cincisprezece. Dacă unii din destinatarii epistolei mele nu mi-au respectat pretenția (aceea de a nu fi transcrisă) ca ea să nu fie făcută cunoscută nicăieri în afară, ci au făcut copii după ea şi au trimis-o şi altora, nu sunt vinovat eu pentru aceasta.

3. În aceeaşi pagină scrieți că, luând pricină de la epistola mea către acel atonit „am luat asupra mea osteneala aceasta nu fără o oarecare recompensă materială sau morală scriind «Tratatul» în douăzeci şi una de pagini”. Tot aici scrieți că eu şi monahul pe care îl întreb „am lucrat sigur pentru alte interese materiale sau morale”. Iar în pagina 19 scrieți că alții au fost cei care „mi-au însărcinat alcătuirea” acestei scrisori.

Iubiților, vă cer să-mi trimiteți dovezi ale celor pe care le susțineți. a) Că nu de voia mea, ci la porunca altora am alcătuit scrisoarea, şi b) că pentru ea am primit o oarecare RĂSPLATĂ materială sau morală.

Aş putea să vă trimit înaintea procurorului, ca să învățați că CLEVETIRILE nu rămân nepedepsite, însă mă rezum să vă reclam cititorilor acestei scrisori ca nişte ZELOTI AI CLEVETIRII şi nu AI ORTODOXIEI, aşa cum vă place să fiți numiți.

Vă cer, repet, să dovediți afirmațiile voastre.

Ce recompense morale am urmărit, bunii mei „zeloti”? Nu cumva funcții şi vrednicii? Dar, slavă lui Dumnezeu, multe şi nesuferite presiuni au fost făcute asupra mea pentru a urca la acestea. Membrii Sfântului Sinod precedent trăiesc. Ați întrebat despre aceasta pe vreunul din ei şi mai ales pe Dionisie al Trikkei şi Meletie al Kitirelor, care s-au luptat în adevăratul sens al cuvântului (dar din fericire pentru mine, nu au reuşit) cu smerenia mea pentru a-mi birui rezistenta şi a accepta înaintarea la rangul de mitropolit, apoi de secretar al Sfântului Sinod.

Ce recompense materiale am căutat? Sunt cleric de treisprezece ani. Dumnezeu ştie că în toată această perioadă nu am primit nici un ban de la slujirea mea. Slăvesc cu recunoştință pe Dumnezeu că pot spune împreună cu dumnezeiescul Pavel: *„Mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele şi ale celor ce erau cu mine.”*[110] Cercetați toate casieriile, atât pe cele

[110] F. Ap. 20, 30.

ale statului, cât şi pe cele ale Bisericii, ca şi pe cele ale organizațiilor religioase, şi dacă veți vedea că au dispus vreodată măcar o drahmă pentru salariul meu sau pentru vreo altă slujire a mea, primesc să fiu scuipat în față public de către voi. Nepăgubită a rămas Biserica şi credincioşii din partea mea până astăzi. Chiar şi cheltuielile care s-au făcut în anumite perioade de către mine pentru servicii bisericeşti am refuzat să le iau înapoi. Şi epistola cea criticată de voi şi cea proaspătă către monahul Teodorit Mavros, precum şi prezenta, au presupus nişte cheltuieli. Dar prefer să cheltuiesc din săraca mea pungă, deoarece cheltuiala puterilor şi banilor mei pentru arătarea convingerilor mele îmi dăruieşte o nespusă veselie. „M-am făcut ca unul fără de minte, lăudându-mă. Voi m-ați silit!” Milostiv fii mie. Doamne!

Sunteți chemați, aşadar, să dovediți afirmațiile voastre despre faptul că alții m-au pus să scriu şi că am primit plată pentru aceasta, ca să scăpați de stigmatul MINCIUMII şi CLEVETIRII.

Mă rog din tot sufletul lui Dumnezeu să vă dăruiască pocăință, deoarece mincinoşii şi clevetitorii nu vor intra în împărăția lui Dumnezeu.

Cu multă dragoste în Hristos.

COMBATERE A EXTREMISMELOR STILISTE

În Atena la 23 noiembrie 1969

Prea Cuviosului monah teolog
Teodorit Mavros Sfântul Munte

Iubite părinte Teodorite, bucură-te neîncetat în Domnul.

Am luat cunoştinţă de epistola Sfinţiei Tale de cincizeci de pagini din 22 septembrie 1969, adresată unui oarecare „părinte Nestor”, prin care răspunzi la o precedentă scrisoare a mea către un monah atonit.

M-am mâhnit mult pentru două lucruri: mai întâi pentru dezordinea ideilor şi apoi pentru patima pe care o ai împotriva mea. Desigur, nu o să te imit. Dar nu se poate să las fără răspuns epistola ta.

Îţi fac următoarele observaţii, urmând firul răspunsurilor tale, căzând de nevoie în anumite repetiţii:

l. Scrii că: „De unde a cules (părintele Epifanie) informaţia că în subiectele dogmatice avem perioade de aşteptare şi că nu începem imediat să reacţionăm împotrivă, ci mai amânăm îndepărtarea ereticilor prin caterisire?” (pag. 3). Mai jos scrii arătând prin multe „dovezi” că în privinţa dogmelor niciodată nu se îngăduie iconomia şi sfârşeşti: „Biserica noastră niciodată nu a îngăduit iconomia în domeniul dogmelor şi al credinţei ortodoxe” (pag. 4).

Încurci cumplit lucrurile, iubitule. Una este adoptarea de către Biserică, de dragul iconomiei, a unei oarecare învăţături străine şi includerea ei în dogmele Bisericii ca adevăr şi cu totul altceva este îngăduinţa arătată faţă de persoane rău slăvitoare şi care învaţă învăţături străine. Primul lucru este de neconceput şi niciodată nu s-a petrecut şi nici nu se va petrece, pentru că Biserica este *„stâlp şi temelie a adevărului”,* nu vistierie de rătăciri şi de erezii. Al doilea lucru însă, adică îngăduinţa arătată faţă de persoane rău slăvitoare, s-a făcut de multe ori. Întrebi de unde am cules informaţia? Din Istoria Bisericească, prea iubitule. Cerceteaz-o cu atenţie şi vei vedea dacă Biserica cunoaşte sau nu „perioade de aşteptare”. Sunt în afara adevărului cele scrise în epistola mea că Biserica, folosind iconomia, i-a suferit veacuri întregi pe rău slăvitorii latini? Au existat chiar cazuri în care îngăduinţa nu a fost temporară, ci permanentă. Biserica, părinte Teodorite, este împărăţia harului, nu tribunal corecţional, nici Curte marţială. Ca atare, ea priveşte foarte departe şi cercetează mulţi factori înainte de a hotărî. Vrei un exemplu? Nu ştii cazul Fericitului Augustin? Învăţătura lui despre „predestinaţia absolută” este pe de-a-ntregul rău slăvitoare, iar aceasta nu este singura lui greşeală. Şi cu toate acestea Biserica, luând în considerare mulţi factori, niciodată nu l-a condamnat, deşi au trecut de atunci cincisprezece veacuri. Dacă ai fi trăit atunci şi ai fi văzut îngăduinţa Bisericii faţă de învăţăturile greşite ale lui Augustin, ai fi renegat-o şi ai fi ieşit din ea. Astăzi vei găsi şi vei înşira multe îndreptăţiri pentru această poziţie a Bisericii, dar să fi trăit atunci...

Vrei să afli şi un alt caz minunat de iconomie pe care îl citează Sfântul Atanasie cel Mare în epistola sa către Rufinian? Ascultă şi te înfricoşează de nespusa îndelungă răbdare şi îngăduinţă a ei. După încetarea silniciei ariene s-au întrunit multe sinoade de episcopi ortodocşi, înaintea acestora s-au prezentat episcopi şi clerici acuzaţi, care mai înainte se alipiseră de erezia lui Arie. Unii dintre ei şi-au dezvinovăţit purtarea zicând: „Noi nu am fost de acelaşi cuget cu Arie. Nu! Ci ne-am gândit că dacă vom sta împotrivă, vom fi surghiuniţi, iar pe scaunele noastre vor veni alţii, cu adevărat arieni, care ar fi adus nenorociri Bisericii. De aceea am hotărât să primim erezia şi să ne făţărnicim că şi noi cugetăm cele ale lui Arie,

până ce se va depărta primejdia”. Cu adevărat, o uriaşă iconomie, iubite părinte Teodorite. Ascultă însă şi continuarea. Sinoadele, folosind iconomia, nu au dezaprobat această uriaşă iconomie. Iar acei episcopi care nu au fost conducători în erezie, ci numai au semnat o mărturisire eretică, nu numai că au fost primiţi iarăşi în sânul Bisericii, ci chiar au fost aşezaţi în episcopii. Unele ca acestea au săvârşit Sinoadele, părinte Teodorite. Sfântul Atanasie cel Mare este de acord cu acestea şi le adoptă, îndemnând pe fiul duhovnicesc şi împreună-slujitorul său Rufinian ca să le primească şi el şi să pună în aplicare cele hotărâte, fără a învinui Sinoadele de prea multă îngăduinţă. Îl îndeamnă de asemenea să facă cunoscute hotărârile clerului şi poporului de sub povăţuirea sa, aşa încât şi ei să afle cum stau lucrurile şi să nu arunce împotriva lui (a lui Rufinian) acuzaţii cum că ar fi prea îngăduitor cu ereticii. (Precum vezi, fraţii tăi superzeloţi şi superortodocşi nu au lipsit din nici o epocă...) Dar iată textul:

„...Când a încetat silnicia ce se făcuse, s-a adunat sobor, de faţă fiind episcopi şi din alte părţi. S-a făcut, aşadar, sobor şi de către episcopii care locuiau în Ellada, precum şi de cei care locuiau în Spania şi în Galia. Iar lucrul acesta a plăcut (părinţilor sobornniceşti) pretutindeni, ca şi aici: ca acei întâi-stătători ai necredinţei care s-au pocăit să fie iertaţi, dar să nu li se dea loc de clerici, iar celor ce nu au fost fruntaşi în erezie, ci au fost traşi cu sila, s-a hotărât să li se dea iertare şi să aibă şi loc de clerici, mai ales că s-au dezvinovăţit în chip vrednic de crezare, şi soborul a fost de părere că purtarea lor s-a întemeiat pe oarecare iconomie, deoarece aceia au dat încredinţare că nu căzuseră în păgânătate, ci, ca nu cumva să fie numiţi alţii, care să strice Bisericile, au ales să se plece în faţa silei şi să poarte povara decât să piară noroadele. Şi spunând acestea, ni s-a părut că vorbele lor sunt vrednice de crezare, pentru că şi Aaron, fratele lui Moise, în pustie a îngăduit călcarea de lege a poporului, ca nu cumva, întorcându-se în Egipt, să rămână în idolatrie. Şi, într-adevăr, la arătare bun temei avea: că rămânând poporul în pustie era cu putinţă să înceteze cu necredinţa, în timp ce întorcându-se în Egipt şi-ar fi aţâţat şi mărit necredinţa. Din această pricină a fost cu putinţă să se ierte şi ceea ce s-a făcut de către cler. Şi s-a dat iertare celor care au fost înşelaţi şi au suferit silnicie. Acestea le spun Evlaviei Tale deoarece am îndrăznire să cred că cele care s-au hotărât le va primi sufletul tău cel iubitor de Dumnezeu şi nu va osândi cumpătarea cu care au hotărât pedepsele cei ce au făcut soborul în acest fel. Fă să se citească acestea clericilor şi poporului care se află sub cârmuirea ta, ca astfel şi ei să cunoască şi să nu te clevetească că te porţi aşa faţă de aceia”[111].

2... [112]

3...

4... [113]

5. Scrii că „părintele (Epifanie), abordând problema Bisericii, lasă să se creadă că ea este formată numai din episcopi!!!”, în timp ce, precum scrii, „toate în Biserică sunt judecate de Conştiinţa Poporului, care constituie păzitorul şi străjerul Ortodoxiei” (Sublinierile sunt ale noastre).

Nu voi intra în polemică cu tine asupra acestei poziţii a ta, ca să nu deschid alt subiect şi să mă întind fără măsură. Mă voi rezuma numai la două observaţii:

a) niciodată şi nicăieri nu am spus că Biserica „este constituită numai din episcopi”. Am spus doar că episcopii sunt ofiţeri. Aşadar, de credem că episcopii Bisericii Greciei sunt ortodocşi (iar eu cred aceasta fără să mă îndoiesc), nu trebuie să-i dăm jos şi să aţâţăm răzvrătiri. Dacă însă îi considerăm trădători, atunci să-i lepădăm şi să rânduim noi ceea ce este de făcut. Atât şi doar atât am scris.

---

[111] V.E.P.E.S., vol. 55, pp. 86-87.

[112] Lipseşte articolul lung al episcopului, deoarece nu are o importanţă deosebită.

[113] Lipsesc paragrafele 3 şi 4, deoarece conţinutul lor (Despre Fotie şi Papa Ioan al VIII-lea) se repetă în răspunsurile către Alex. Kalomiros, care sunt publicate (fragmentar în ed. rom.) mai departe. [Pentru mai multe amănunte despre Sf. Fotie cel Mare a se vedea lucrarea Esterios Gerostergios, *Sf. Fotie cel Mare*, Editura Sofia, Bucureşti, 2005 sau ediţia electronică de pe siteul Biblioteca teologică digitală, a http://apologeticum.net (Nota Apologeticum)]

b) Cugeți că „toate în Biserică se judecă de Conştiința Poporului (însemnare: Clericii de cine aparțin?), care şi constituie păzitorul şi străjerul Ortodoxiei". Dar din aceasta ce reiese, iubite părinte T.? Că se îndreptăţeşte îndrăzneala ta de a te rupe de Biserica Greciei? Altfel ar fi stat lucrurile dacă ai fi spus „am făcut aceasta deoarece astfel mi-a dictat conştiinţa MEA". De ce cauţi sprijin în „Conştiinţa Poporului"? „Conştiinţa" cărui „Popor" a judecat şi te-a îndrumat să faci astfel? Conştiinţa celor care cugetă asemenea ţie? Dar oare noi nu avem „Popor", părinte T.? La noi nu există oare o mulţime de credincioşi care îşi lucrează *„cu frică şi cutremur"* mântuirea lor? Numai episcopii constituie Biserica Greciei? Nu şi „Poporul"? Dar „Conştiinţa acestui Popor" nu-i consideră trădători pe episcopii Bisericii Greciei. Ce vrei să facem? Să ignorăm Biserica şi să dăm atenţie „Conştiinţei Poporului", adică următorilor tăi? Dar de ce? Sunt mai mulţi ai voştri? Nu! Sunt mai înţelepţi? Nu! Sunt mai duhovniceşti? Nu! Sunt mai sfinţi? Nu! Atunci de ce???

Fraţii tăi, „Părinţii aghioriţi zeloţi" în pagina 20 a broşurii lor pe care am citat-o mai sus, referindu-se cu laude la schisma care s-a făcut de către partizanii Sfântului Ioan Gură de Aur după caterisirea şi surghiunirea lui nedreaptă şi înscăunarea lui Arsachie pe tronul patriarhal, scriu: „Nu au aşteptat sfinţii aceia (însemnare: adică următorii dumnezeiescului Părinte) hotărârea sinodală care să-l caterisească pe Arsachie, **nici episcopi ca să se pună în capul mişcării**". (Sublinierile ne aparţin).

Tu te fereşti să scrii unele ca acestea, deoarece, fiind mai învăţat decât aceia, ştiai două lucruri: a) Că mai marii schismei amintite mai sus au fost **patruzeci de episcopi**, numiţi „ioaniţi", care au rămas credincioşi Sfântului Ioan Gură de Aur şi au refuzat să se împărtăşească cu urmaşul aceluia, şi b) că acea schismă s-a făcut împotriva poruncii limpezi a dumnezeiescului Părinte, prin care cerea ca prietenii lui, episcopii care nu au semnat condamnarea sa, să se împărtăşească cu urmaşul său SPRE EVITAREA SCHISMEI. Iată ce spune textul: „Stăteam şi noi, cei patruzeci de episcopi împreună cu Ioan în trapeza episcopiei... Şi aflându-ne noi în nedumerire, Ioan, insuflat de Duhul, ne spune tuturor: «Rugaţi-vă, fraţii mei, şi, dacă îl iubiţi pe Hristos, nu cumva cineva să părăsească Biserica sa din pricina mea»... Cuprinşi de negrăită mâhnire, unii plângeam, iar alţii ieşeau afară din sală cu lacrimi în ochi, sărutând pe Ioan pe ochi şi pe capul lui cel sfinţit, precum şi pe iscusita şi fericita sa gură. După ce ne-a rugat să ne întoarcem în sală - pentru că umblam încolo şi încoace precum albinele ce zumzăie în jurul stupului - ne-a spus: «Luaţi loc, fraţii mei, şi nu mai plângeţi, pentru că astfel mă mâhniţi şi mai mult. Pentru mine viaţa este Hristos, iar a muri câştig», fiindcă se răspândise vestea că i se va tăia capul din pricina curajului său peste măsură... Unul din cei de faţă a grăit tânguindu-se: «Plângem pentru că am rămas orfani, pentru că Biserica a rămas văduvă şi rânduielile ei au fost încălcate...» După ce (Ioan) a lovit cu degetul arătător în palma mâinii stângi, i-a spus celui care vorbise: «De ajuns, frate! Gata cu vorba multă! Precum v-am zis, să nu vă părăsiţi Bisericile, fiindcă lucrarea învăţătorească nu a început de la mine şi nici nu va lua sfârşit cu mine»... După aceste cuvinte, Evlisie, episcopul Apamiei Bithyniei, a spus: «Este de neocolit intrarea noastră, care avem Biserici, în împărtăşire silită (cu potrivnicii Sfântului Ioan - n.tr.) şi semnarea osândirii tale». A spus Sfântul Ioan: «SĂ AVEŢI ÎMPĂRTĂŞIRE, CA SĂ NU SFÂŞIAŢI BISERICA, dar să nu semnaţi, pentru că nici un lucru vrednic de caterisire nu aflu în mine»"[114].

Astfel au făcut, iubite părinte T., adevăraţii Părinţi ai Bisericii. Se cutremurau de despărţiri şi schisme şi făceau tot ce le stătea în puteri ca să le evite.

Dacă după aceea partizanii lui Gură de Aur n-au ascultat de el şi, neîmpărtăşindu-se cu urmaşii lui, au suferit mucenicii cu adevărat diocletianice de la stăpânire, aceasta (adică neascultarea) nu a fost un motiv ca el să nu-i privească cu mare simpatie şi să nu-i socoată mucenici ai conştiinţei. Cu toate acestea, poziţia sfântului Părinte a fost clară: FĂRĂ SCHISME!

6. Mă întrebi: „Care sinod a hotărât schimbarea calendarului? Care sinod a condamnat pe cei care s-au împotrivit schimbării calendarului, adică pe cei care ţin calendarul vechi? Prin

---

[114] *„Dialogul istoric al lui Paladie, episcopul Elenupolei",* cap. 8, Migne 47, 27-28.

urmare, deoarece nu s-a adunat sinod de către Biserica ecumenică ca să consfinţească schimbarea calendarului, care dintre cele două părţi se află în armonie cu duhul Bisericii, cea care a primit schimbarea sau cea care s-a opus ei?”

Iubite părinte T., de ce strâmbi sensul discuţiei? Chestiunea nu este dacă bine sau rău s-a făcut schimbarea calendarului (rău s-a făcut), ci dacă se îngăduie ruperea de Biserica Greciei pentru calendar, de vreme ce Biserica Ortodoxă Universală (folosesc cuvintele tale) nu a lepădat Biserica Greciei datorită schimbării făcute, ci a continuat să se împărtăşească frăţeşte cu ea. Nimeni nu s-a gândit să-i condamne pe stilişti pentru faptul că ţin calendarul vechi. Atunci ar fi trebuit să condamne atâtea şi atâtea Biserici locale, care urmează acest calendar. Greşeala iubiţilor stilişti nu a fost stăruinţa de a păstra vechiul calendar - şi ar fi putut să şi-l păstreze urmând exemplul celorlalte Biserici - ci greşeala lor este că ignorând şi dispreţuind poziţia Bisericii Greciei în Biserica Universală, ei au proclamat drept schismatică Biserica Greciei şi rupându-se de ea s-au făcut pe ei înşişi super-Biserică. Şi întreb: de vreme ce întreaga Biserică Ortodoxă nu a rupt din Trupul ei Biserica Greciei în ciuda schimbării făcute, „care dintre cele două părţi se află în armonie cu duhul Bisericii” (folosesc din nou cuvintele tale), cea care continuă împărtăşirea cu Biserica Greciei sau cea care s-a rupt de ea?

Adu-mi condamnarea Bisericii Greciei de către celelalte Biserici (fie şi indirectă, adică întreruperea împărtăşirii) pentru schimbarea calendarului, şi atunci voi deveni şi eu stilist. Nu puteţi face acest lucru? Atunci dovediţi-vă următori ai practicii Bisericii Ortodoxe de pretutindeni, ai împărtăşirii canonice cu Biserica Greciei şi atunci iarăşi mă fac stilist. Nesăvârşindu-se aceasta, cum este cu putinţă să întrerup împărtăşirea cu Biserica Greciei, rupându-mă astfel de Biserica Ortodoxă de pretutindeni, care are împărtăşire cu Biserica Greciei? Nu, frate! Mie nu mi-a trecut prin cap să substitui Biserica Ortodoxă Sobornicească. Şi nici nu am crezut vreodată că Biserica Ortodoxă Sobornicească s-a înecat în rătăcire, aşa încât să pot să nu îmi pese de cele pe care le face ea şi de cei cu care se împărtăşeşte...

7. La întrebarea mea: „Care Sinod a slobozit pe cei doi arhierei ai stiliştilor de vinovăţia schismei (de vreme ce până în anul 1935 au fost în Biserica Greciei, adică în «schismă») şi apoi de caterisirea lor?”, răspunzi următoarele: „Recunoaşterea lor de către Sinod nu se putea face, deoarece *de facto* nu a existat Sinod adevărat în Grecia, care să lucreze în duhul scumpătăţii şi astfel să-i primească. A fost un caz de forţă majoră”.

Dacă „nu a existat Sinod adevărat în Grecia”, a existat însă un astfel de Sinod în altă parte, în Ierusalim, de pildă, sau în Antiohia. Ştii însă bine că nici o Biserică care urmează vechiul calendar nu a vrut să intre în legături canonice cu stiliştii din Grecia sau, cu atât mai mult, să anuleze caterisirile celor doi arhierei mai sus amintiţi. Este de mirare faptul că în timp ce acei arhierei au încercat în numeroase rânduri să obţină recunoaşterea lor, fie şi indirect, de către celelalte Biserici Ortodoxe, niciodată nu au izbutit aceasta, în ciuda schimbării calendarului, toate Bisericile Ortodoxe şi-au păstrat legăturile canonice cu Biserica Greciei şi nu au dorit să intre în împărtăşire cu stiliştii din Grecia. Concluzia este evidentă: sau Biserica Greciei nu este schismatică (de vreme ce nu a fost renegată de celelalte Biserici Ortodoxe), şi atunci rău au procedat stiliştii că s-au rupt de ea, sau este schismatică (dar de unde s-a rupt?) şi atunci schismatice sunt toate Bisericile Ortodoxe, care au împărtăşire cu ea. În zadar te strădui, iubitule, să împaci cele care nu se pot împăca şi să afli ieşire. Ieşire nu există. Sau toate Bisericile sunt schismatice, pentru că se împărtăşesc cu o Biserică schismatică, sau Biserica Greciei nu este schismatică.

8. Voind să justifici cele de nejustificat, pui înainte un argument cu desăvârşire nepotrivit: că Patriarhia ecumenică, care „făcând iconomie s-a abătut de la scumpătatea canonică”, a hotărât în trecut ca să fie primiţi prin miruire cei care se întorc de la nestorianism, în timp ce Canonul 95 de la Sinodul 6 ecumenic hotărăşte ca unii ca aceştia să fie primiţi numai prin „libellus”. Aşadar, şi stiliştii „iconomisesc cu scumpătate”, aşa cum scrii, evitarea împărtăşirii cu Biserica Greciei.

Totuşi, nu vezi aceasta, iubitule: Patriarhia ecumenică, abătându-se de la Canonul mai

sus zis, a pretins miruirea celor care veniseră de la nestorianism, dar nu a întrerupt împărtăşirea cu toate celelalte Biserici Ortodoxe, nici nu a fost lepădată de ele din pricina acestei abateri, ci a rămas înăuntrul Trupului Bisericii Ortodoxe Soborniceşti. Stiliştii însă, neîmpărtăşindu-se nici cu Biserica Greciei, nici cu celelalte Biserici, în ce situaţie bisericească se află? Concluzia se impune de la sine. Sau numai stiliştii din Grecia constituie Biserica Ortodoxă a lui Hristos, iar celelalte Biserici locale au căzut, sau celelalte Biserici locale sunt cu adevărat Biserici Ortodoxe şi atunci stiliştii în mod greşit s-au constituit ca Super-sinod şi super-Biserică şi au renegat o întreagă Biserică locală, pe care o primeşte toată Biserica Ortodoxă Sobornicească.

9. Întrebi de ce nu pomenesc „despre protestele (împotriva schimbării calendarului) mitropoliţilor Halkidei, Patrelor, Dimitriadei, Sirului, Thirei la început şi apoi şi cele ale mitropolitilor Driinupolei, Kasandriei, Dimitriadei şi Dramei”.

Dar problema nu este aceasta, părinte T. Şi eu, dacă aş fi trăit atunci, aş fi protestat împotriva schimbării. Există o lucrare epistolară a mea ce cuprinde multe pagini, trimisă acum optsprezece ani pururea pomenitului Panteleimon, mitropolitul Hiului, care a circulat în copii şi în care critic schimbarea ca pe o mare nereuşită şi susţin cu toată puterea evitarea măsurilor poliţieneşti împotriva stiliştilor. Aceleaşi lucruri am scris şi în articolele mele din periodicele religioase. Cred împreună cu pururea pomenitul Hristos Andruţos că schimbarea calendarului, „nefăcându-se aşa cum trebuie de către conducerea obştească a Bisericilor, a adus extrem de întristătorul fenomen al despărţirii, unii prăznuind într-o zi, iar alţii nu, şi care s-a făcut izvor de sminteală şi dezbinare între credincioşi”[115]. În anul 1959 s-a scris într-o revistă că schimbarea calendarului, care a adus divizarea calendaristică, „ar fi putut aduce şi dezbinare canonică a Bisericii Ortodoxe Soborniceşti, deoarece toate Bisericile Ortodoxe care au rămas cu vechiul calendar, ar fi putut, dacă ar fi vrut, să întrerupă orice împărtăşire cu Biserica Greciei şi s-o declare schismatică pentru îndrăzneaţă schimbare unilaterală. DAR ACEASTA NU S-A FĂCUT. Celelalte Biserici au tăcut la cele care s-au săvârşit şi astfel au continuat împărtăşirea canonică cu Biserica Greciei. Şi, prin urmare, ea a rămas, în ciuda acestei schimbări iraţionale şi nefolositoare, o parte[116] sănătoasă din punct de vedere canonic a Bisericii Ortodoxe de pretutindeni”.

Schisma, iubiţi fraţi, nu au pricinuit-o abaterile de la linia exactă a Sfintelor Canoane, ci întreruperea împărtăşirii şi a legăturii cu celelalte Biserici Ortodoxe şi renegarea de către acelea.

Aşadar, problema este următoarea: Este îngăduit ca noi să renegăm o întreagă Biserică locală, atunci când Biserica Ortodoxă Sobornicească evită să facă aceasta? Nu ne facem noi în felul acesta Super-Biserică? Una este dezacordul şi protestul şi altceva este renegarea unei Biserici care are împărtăşire cu toate Bisericile Ortodoxe.

10. Este sau nu este adevărat că dintre cei doi arhierei din America care l-au hirotonit pe Acachie unul a fost şi atunci şi este până astăzi NOU-CALENDARIST? Nu ştiu, dar aştept de la tine să-mi spui. Eu am auzit numai că celălalt episcop care l-a hirotonit pe Acachie a fost NOU-CALEMDAR1STUL episcop român Teofil Ionescu. Faptul că arhiepiscopul rus de Chicago, Serafim, evită să numească în actul de hirotonie al lui Acachie pe celălalt episcop şi se limitează să scrie numai că l-a hirotonit pe Acachie „împreună cu încă un episcop canonic al Bisericii noastre Ruse din străinătate”, întăresc cele ce se zvonesc. Ca şi cum nu ar fi destule acestea, a venit să adeverească zvonul despre care am spus şi o scrisoare-răspuns către mine a unui preot stilist, Vasile Sakkas, din Geneva. Scrisoarea despre care este vorba combate (ca şi epistola Cuvioşiei Voastre) cunoscutul meu tratat epistolar. Aşadar, în aceasta citesc că celălalt episcop care l-a hirotonit pe Acachie a fost într-adevăr episcopul român Teofil Ionescu. Se înţelege că cel care a scris epistola vede „cu mult pogorământ (!!!) această problemă” (pag. 28 a epistolei), cu toate că puţin mai înainte (pag. 15) s-a arătat că noi (adică Biserica Greciei) „în 1924 nu am practicat iconomia (n.a. prin schimbarea calendarului), ci

[115] *„Simbolica”,* p. 418.
[116] Vezi nota 84.

AM SĂVÂRŞIT FURT DE CELE SFINTE, HULIND DUHUL SFÂNT...” Aşadar şi Teofil Ionescu, nou calendarist fiind, a săvârşit şi el... ierosilie şi a hulit împotriva Duhului Sfânt. De la un astfel de episcop au luat stiliştii arhieria? De la un apostat, schismatic, de la un FUR DE CELE SFINTE şi HULITOR AL DUHULUI SFÂNT???!!!

Dar atunci ce nevoie a fost să străbatem tot oceanul şi să ajungem în cealaltă emisferă pentru a găsi un episcop nou calendarist şi a primi de la el Tainele?

Slavă lui Dumnezeu, Grecia este plină de episcopi şi am fi putut uşor şi fără călătorii ostenitoare şi primejdioase să primim de la ei orice Taină am fi vrut...

Am scris în epistola mea cea criticată de către tine că stiliştii, prin enciclica oficială editată în anul 1950, au proclamat nevalide Tainele Bisericii Greciei şi au impus remiruirea nou-calendariştilor ce se întorceau la ei. La acestea răspunzi următoarele: „în primul rând, NICĂIERI (sublinierea este a noastră) nu s-a aplicat în practică, ci doar s-a exprimat în cuvinte ca reacţie împotriva rehirotonirilor şi a altor feluri de silnicii pe care le-a practicat Biserica oficială”.

O, iubite părinte T.! Dacă iubiţii stilişti „au astfel de prieteni, ce le mai trebuie duşmani”? Aşadar acea Enciclică, ce impune remiruirea, după spusele tale nu a fost pusă NICIODATĂ în practică, nici măcar în primele zile! Adică s-a elaborat în cunoştinţa faptului că nu se va aplica! Dar această poziţie a ta constituie cea mai mare înjosire a iubiţilor stilişti, îi iei drept - nici mai mult, nici mai puţin - nişte vicleni, mincinoşi şi înşelători şi mai ales în cele mai sfinte chestiuni... După spusele tale, una cred ei, alta propovăduiesc şi alta fac. Cred că Tainele Bisericii oficiale sunt valabile, dar propovăduiesc, din cauză de... reacţie, că nu sunt valabile şi impun remiruirea. Dar fiindcă cred că Tainele sunt valabile, nu săvârşesc remiruirea!... Fără îndoială, din 1924 până astăzi iubiţii stilişti niciodată nu s-au învrednicit de un astfel de strălucit avocat!... Sunt sigur că mulţi dintre ei, văzând poziţiile tale, vor spune: „Avocatul nostru ne-a distrus în adevăratul înţeles al cuvântului”.

Este adevărat argumentul tău că „niciodată nu s-a aplicat în practică” remiruirea? Citeşte *„Orthodoxos Paratiritis (Observatorul ortodox)”* (ziarul stiliştilor) din octombrie 1969 şi acolo vei vedea următoarele: „Cât priveşte remiruirea, O SĂVÂRŞIM potrivit Canonului 1 al Marelui Vasile”. Auzi, iubite? Aşadar nu mai scrie că „NICIODATĂ nu s-a aplicat în practică”, pentru că cei apăraţi de tine te vor dezminţi în chip dureros.

11. Spui pe şleau că „NU EŞTI DE ACORD cu crezul” Enciclicei pomenite mai sus, care consideră nevalabile Tainele celor ce ţin calendarul nou. Prin urmare, după spusele tale, ele sunt (sau au fost până la o vreme) valabile. Consemnez aceasta pentru pricini lesne de înţeles. Nu necesită comentarii.

12. Vorbeşti despre „rehirotonirea” clericilor stilişti de către Biserica Greciei. Dar dacă deschizi, iubite, orice scriere de Dogmatică Ortodoxă sau de Drept canonic vei vedea că din capul locului Biserica nu recunoaşte ca validă nici o lucrare săvârşită în afara ei, adică în erezii, schisme şi comunităţi parabisericeşti. Dar este cu putinţă, în cazul întoarcerii unor persoane în sânurile ei, ca, punând în lucrare iconomia, să recunoască ceea ce s-a săvârşit în afara ei (de pildă hirotonia) dăruindu-i astfel validitatea care-i lipseşte, sau, punând în lucrare scumpătatea, să nu recunoască ceea ce s-a săvârşit şi să poruncească repetarea acelei lucrări, îţi aminteşti de schisma bulgară? Patriarhia Ecumenică, în consens cu celelalte Biserici, a afurisit Biserica Bulgariei timp de o sută de ani şi a caterisit episcopii ei. După trecerea a şaptezeci de ani s-a ridicat Schisma, iar Biserica ecumenică, aplicând iconomia, a recunoscut şi a primit toate cele care s-au săvârşit în perioada Schismei. Oare aceasta înseamnă că toate cele ce s-au făcut câtă vreme a durat schisma sunt în regulă? De multe ori Biserica a recunoscut drept clerici, fără repetarea hirotoniei, şi persoane hirotonite de eretici. „După predania Sfinţilor Părinţi, sunt primite de ortodocşi atât hirotoniile ereticilor, cât şi cele ale ortodocşilor”[117]. Dar oare aceasta înseamnă că harul preoţiei este valid la eretici? Despre aceasta scrie limpede profesorul Am. Alivizatos în lucrarea sa „Iconomia” la pag. 76: „Desigur, Biserica are putere, dacă vrea, să refuze recunoaşterea validităţii Tainelor altei

[117] Vezi Rallis-Potlis *„Colecţia sfintelor şi dumnezeieştilor canoane”,* vol. 5, pp. 433-434.

Biserici (în mod deosebit a validității hirotoniei) sau celor în chip rău şi anticanonic săvârşite de ea, atâta timp cât, după părerea ei, nevoile bisericeşti nu îi impun lucrul acesta”. Aşadar, rămâne întotdeauna la judecata Bisericii atât să primească cele săvârşite în afara ei (sau înăuntrul ei, dar împotriva rânduielilor ei), cât să le şi lepede. Primul lucru se face în numele iconomiei, iar al doilea în numele scumpătătii. Să audă acestea frații tăi „Părinți zeloți aghioriți”, care în pagina 11 a revistei mai sus amintite se întreabă de ce Biserica Greciei a primit fără hirotonie clerici proveniți din rândurile stiliştilor, de vreme ce mai demult a caterisit pe arhiereii care i-au hirotonit pe aceia.

13. Scrii că sunt „un oponent conciliant, care la următorul pas va neguțători sigur cele sfinte în fața unor amabilități din partea mai marilor zilei”.

Nu am ştiut că după tunderea ta în monahism ai dobândit harisma prorociei (sau cel puțin a mai înainte-vederii). Altfel cum ai putea considera drept SIGUR următorul pas al meu?

Iubite Teodorite, ca unul mai bătrân decât tine şi ca preot (nevrednic, dar preot) al Domnului îți dau un sfat: Ia aminte de sineți! Dacă eu sau oricare altul vom ajunge mâine „neguțători de cele sfinte” sau mucenici ai Credinței, numai Domnul, Cel ce le vede pe toate, poate cunoaşte. Nu mă supăr pentru aceste jigniri ale tale, ci mă tem de încrederea în sine pe care am descoperit-o la tine. „Nu cugeta înalt, ci teme-te!” Teme-te ca nu cumva să-ți fie smerită semeția la fel ca a lui Petru. Lasă de o parte prorocirile despre paşii siguri ai lui cutare sau cutare, îndreptați către trădare, şi agoniseşte-ți cugetare smerită. Dacă mă va părăsi harul lui Dumnezeu pentru păcatele mele, poate că mă voi îndrepta nu numai către papism, ci chiar spre idolatrie,. Îmi amintesc de pilda celui care a căzut din ceata celor patruzeci de Mucenici şi mă înfricoşez. Dar pe tine cine te-a asigurat împotriva căderii? Teodorite, lasă prorocirile despre viitorul celorlalți şi ia aminte de sineți!

REPLICI CĂTRE DL. KALOMIROS[118]

Citind sus-pomenitele texte ale d-lui Kalomiros, putem depista nişte teze ecleziologice cu totul inovatoare. Iată ce gândeşte dl. Kalomiros despre episcopii care propovăduiesc idei eretice, dar n-au fost condamnaţi încă de Biserică: „Un episcop eretic încetează să mai fie episcop, pierde preoţia, este în afara Bisericii. Câţi urmează lui prin faptul că-l pomenesc, nu mai urmează unui episcop, ci unui om căzut din Harul arhieresc. Când episcopul cade din Har, cum este cu putinţă să nu cadă şi turma lui? De unde să ia porunca preoţiei presbiterii? Este arhiereul căzut în poziţia de a da turmei sale Trupul şi Sângele lui Hristos? Canonul 15 al Sinodului 1-2 scrie clar că episcopul eretic nu este episcop, ci episcop mincinos, deci şi preot mincinos. Liturghiile lui sunt liturghii mincinoase, hirotoniile lui - hirotonii mincinoase. Mirul lui nu este Sfânt Mir, toate tainele lui sunt lipsite de conţinut sfintitor...”[119]

Aşadar, de vreme ce după marele ecleziolog nou-apărut, dl. Alexandru Kalomiros, episcopul căzut în erezie pierde automat Harul dumnezeiesc şi nu mai poate săvârşi Tainele, chiar dacă nu a fost osândit încă de Biserică şi nu a fost tăiat soborniceşte din Trupul ei, nici n-a încetat din proprie iniţiativă împărtăşirea cu ea, rugăm să ni se dea răspuns la cele două întrebări de mai jos:

1. Patriarhul Atenagora are sinceritatea să nu ascundă ideile sale eretice, ci să le propovăduiască în public şi făţiş (mai ales în ultimele săptămâni). După dl. Kalomiros, este deja mort din punct de vedere bisericesc, lipsit de arhierie, a încetat să mai aducă credincioşilor Harul dumnezeiesc. Bun! Să zicem că un alt Patriarh, mare eretic, care primeşte fără rezerve erezia lui Arie, dar se teme s-o propovăduiască în public şi făţiş, temându-se de caterisire şi afurisire, face altceva: cheamă în particular diferiţi episcopi şi preoţi dintre cei aflaţi sub ocârmuirea sa şi discută - imparţial pasămite - probleme teologice, între care şi învăţătura lui Arie. În cadrul acestor discuţii se exprimă la început cu oarecare simpatie, de-abia întrezărită, faţă de Arie, mai târziu cu apreciere ş.a.m.d. Astfel sondează cu abilitate dispoziţia celor cu care discută. Când vede împotrivire puternică, dă înapoi cu multă măiestrie, şi partenerul de discuţie nici nu-şi dă seama de ideile Patriarhului. Văzând totuşi la alţii o rezistentă mică şi neputincioasă, continuă - întotdeauna cu foarte multă inteligentă - „cateheza”, şi cu timpul va convinge un număr îndestulător de clerici şi de mireni că Arie avea dreptate. Totuşi, temându-se de urmări, nici unul dintre ei nu-şi propovăduieşte făţiş ideile, ci recrutează adepţi în mod secret şi conspirativ. Iar celorlalţi clerici, cei ortodocşi cu adevărat, nici nu le trece prin cap că Patriarhul lor şi o parte dintre episcopi sunt eretici, şi ca atare continuă, nebănuind nimic, să se împărtăşească cu ei în cea mai bună înţelegere...

Aşadar, i se pune d-lui Kalomiros întrebarea: Patriarhul acela este viu sau mort din punct de vedere bisericesc? Are arhierie sau a fost lipsit de ea în mod automat? Săvârşeşte Taine şi transmite harul dumnezeiesc sau nu? De va răspunde „nu”, îl vom întreba din nou: deci totul este problemă de făţărnicie şi viclenie? Să explicăm: se poate ca un Patriarh sau episcop al Bisericii Ortodoxe să creadă în toate ereziile ori să fie cu totul necredincios. Se poate chiar să propovăduiască ereziile sau necredinţa sa, căutând să-şi facă prozeliţi. Ajunge să aibă inteligenţa - mai bine zis satanica viclenie - de a nu se da de gol. Ajunge să lucreze cu abilitate, în mod secret şi conspirativ. Atunci este „cap viu”, are arhierie, este săvârşitor al Tainelor, este izvor al harului dumnezeiesc!.. Dacă totuşi face imprudenta sau prostia să se

---

[118] Acest capitol nu a fost tradus decât în parte, în măsura în care textul priveşte chestiuni de interes general pentru toată Biserica Ortodoxă, iar nu lucruri ce ţin de situaţia particulară a stilismului în Grecia sau inconsecvenţele ce caracterizează poziţia teologică a lui Alexandru Kalomiros (n. red. rom.).

[119] Argumentaţia lui Kalomiros este corectă cu condiţia să fie înţeleasă ortodox. Trebuie să cunoaştem, din punct de vedere ortodox, ce înseamnă “a cădea în erezie” şi “a cădea din har”. Să-l ascultăm în continuare pe părintele Epifanie. (Nota Apologeticum).

dea de gol, arătându-şi făţiş concepţiile sale, atunci, vai, se schimbă totul! Dumnezeu îl despoaie îndată pe nechibzuit de tot harul, şi acesta devine de acum înainte un „cap mort", nici Taină săvârşind şi nici har aducând...

Dl. Kalomiros crede că este cu putinţă să afirme în mod serios unele ca acestea? Desigur, canonul 15 al Sinodului I-II vorbeşte despre *erezia* propovăduită făţiş, dar o face definind situaţia în care preotul poate să înceteze pomenirea episcopului eretic, nu poziţia episcopului eretic înaintea lui Dumnezeu. Pentru Dumnezeu, episcopul eretic este eretic, fie că propovăduieşte *erezia* sa în public şi pe faţă, fie că o face în particular şi pe ascuns, fie că pur şi simplu o are ascunsă în adâncul inimii sale. Este cu putinţă să creadă cineva că Dumnezeu îl despoaie pe episcop de har numai în primul caz, iar în al doilea şi în al treilea continuă, ca şi cum ar premia laşitatea şi viclenia ereticului, să îl îmbrace cu Harul dumnezeiesc?

2. Au existat uneori episcopi, ba chiar şi Patriarhi, care cu toate că au căzut în *erezii,* pe care le propovăduiau şi în public, nu au fost totuşi osândiţi până la moartea lor, ci au răposat în scaunul episcopal, respectiv patriarhal!., Întrucât, potrivit d-lui Kalomiros, *erezia* alungă automat şi îndată Harul, întrucât, tot potrivit lui, liturghiile episcopului căzut în *erezie* „sunt liturghii mincinoase, hirotoniile lui - hirotonii mincinoase, Mirul lui nu este Sfânt Mir, toate Tainele lui sunt lipsite de conţinut sfinţitor", ce mai rămâne în picioare în Biserică? Pentru că Patriarhii cu pricina au hirotonit episcopi, aceia pe alţii ş.a.m.d... De câte ori nu s-a întrerupt succesiunea apostolică, de vreme ce „hirotoniile lor sunt hirotonii mincinoase"? N-a fost alterată fără putinţă de îndreptare preoţia? Poate va spune dl. Kalomiros că, deşi mai târziu, totuşi, Biserica „a pus la punct" problemele acestea. Dar credincioşii care au murit înaintea „punerii la punct" ce s-au făcut? Pentru că Tainele pe care le-au primit cât au fost în viaţă erau „fără conţinut sfinţitor"...

Mai rămâne o problemă de cercetat: dacă episcopul (sau preotul) căzut în erezie săvârşeşte Taine valide până când este caterisit soborniceşte şi tăiat din Trupul Bisericii sau întrerupe singur împărtăşirea cu ea, cum de Canonul 15 al Sinodului I-II îi numeşte ca „episcopi mincinoşi" pe unii ca aceştia mai înainte de osândirea lor sobornicească? Foarte simplu: pentru că orice episcop care cade în erezie devine automat un episcop mincinos. Prin căderea lui în erezie a creat şi premizele pentru a fi caterisit şi tăiat din Trupul Bisericii. Şi nu rămâne decât Actul de osândire al Bisericii ca el să devină şi EFECTIV „conductor" mort şi bun de nimic. Totuşi, până ce se întâmplă asta, adică până la osândirea de către Biserică, episcopul (sau preotul) căzut în erezie continuă, prin oarecare iconomie dumnezeiască, să transmită Harul dumnezeiesc. Fără îndoială, Dumnezeu face aceasta nu de hatârul episcopului (sau preotului) eretic, ci de hatârul plinătăţii Bisericii. Nu cumva şi când Dumnezeu lucrează prin clerici hoţi, curvari, preacurvari, hulitori ş.a.m.d. o face de hatârul lor? Bineînţeles că nu! O face pentru Plinătatea Bisericii![120]

Desigur, dacă un oarecare episcop, căzând în erezie, taie legăturile sale cu Biserica, adică încetează împărtăşirea cu Biserica, iese din ea şi îşi alcătuieşte propria „Biserică" ori se lipeşte de altă „Biserică", de una eretică, atunci devine mădular mort, chiar dacă n-a fost încă scos din Trupul Bisericii prin hotărâre sobornicească. Biserica este Vistieria Harului, şi episcopul ce curmă împărtăşirea cu ea devine „conductor" deşert. De unde să ia Harul ca să-l transmită altora? Totuşi, episcopul care lucrează cele arhiereşti înlăuntrul Bisericii săvârşeşte, chiar dacă a căzut în erezie. Taine reale până ce este osândit soborniceşte.

Hirotoniile clericilor ortodocşi făcute de episcopi eretici, dar lucrători înlăuntrul Bisericii, nu au fost niciodată puse la îndoială de Biserică, nici nu s-a aplicat vreo „iconomie" pentru ele. Iată numai două exemple: Sfântul Chiril al Ierusalimului a fost hirotonit episcop de către Acachie, mitropolitul arian al Cezareii, care pe atunci petrecea şi lucra înlăuntrul Bisericii. Sfântul Anatolie a fost hirotonit Patriarh al Constantinopolului de monofizitul Dioscor al Alexandriei, înainte ca acesta să fie caterisit şi lepădat din Biserică de al IV-lea Sinod Ecumenic. Este vrednic de multă luare-aminte şi faptul că ori de câte ori episcopi sau

[120] Observaţia părintelui Epifanie este corectă.

Patriarhi, propovăduind idei eretice, au fost chemaţi de sfintele Sinoade să se îndreptăţească, au fost chemaţi cu toată rânduiala bisericească, ca nişte episcopi, respectiv Patriarhi efectivi! Iar caterisiţi fiind, erau caterisiţi - citām - „din Harul arhieriei”, din „vrednicia de Patriarh”, respectiv „de episcop”, erau „despuiaţi de Harul arhieriei” ş.a.m.d. Adică Biserica îi privea până în ultima clipă ca pe nişte arhierei efectivi! Numai după osândirea lor i-a văzut ca pe nişte oameni lipsiţi de Har, despuiaţi de arhierie.

„Nestorie a fost înlăuntrul Bisericii în tot răstimpul dinaintea anatematizării sale?” - întreabă triumfător dl. Kalomiros. Da, domnule, a fost! Adică a fost arhiereu efectiv al Bisericii lui Hristos. Dacă nu a fost pentru tine, a fost pentru Sfântul Chiril, a fost pentru Sinodul Bisericii Alexandriei, a fost pentru însuşi Sinodul al III-lea Ecumenic! Ai citit vreodată cele trei faimoase epistole ale dumnezeiescului Chiril către Nestorie, care au fost trimise după ce acesta a început să-şi propovăduiască erezia? Ai văzut cum se adresează deja ereticului Nestorie? Prima epistolă: „Preacucernicului şi de Dumnezeu iubitorului EPISCOP ÎMPREUMĂ-SLUJITOR Nestorie, Chiril episcopul: bucură-te în Domnul”. Epistola a doua: „Preacucernicului şi de Dumnezeu iubitorului ÎMPREUMĂ-SLUJITOR Nestorie, Chiril: bucură-te în Domnul”. Epistola a treia: „Preacucernicului şi de Dumnezeu iubitorului Nestorie, Chiril şi Soborul cel ce s-a adunat în Alexandria din dioceza Egiptului: bucură-te în Domnul”. Ce vrei mai mult?

Iar Sinodul al III-lea Ecumenic, care s-a întrunit la Efes sub preşedinţia Sfântului Chiril, l-a chemat pe ereziarh printr-o delegaţie de episcopi (cinstind astfel cinul episcopal al lui Nestorie) să se prezinte în faţa sa şi să fie judecat. El a refuzat să vină. Judecând învăţătura lui drept eretică, Sinodul l-a condamnat în lipsă. „...Cu multe lacrimi” - zic Părinţii Sinodului în hotărârea de osândă - „am ajuns la această hotărâre întristătoare asupra lui: Domnul nostru Iisus Hristos, Cel hulit de dânsul, a hotărât PRIM ACEST PREASFÂMT SOBOR ca Nestorie să fie străin de vrednicia episcopală şi de toată ceata cea preoţească”. Auzi, domnule Kalomiros? Aşadar, a fost sau nu a fost Nestorie arhiereu efectiv până la osândirea sa de către al III-lea Sinod Ecumenic?

Dl. Kalomiros dogmatiseşte că episcopul care propovăduieşte în public o erezie devine *ipso facto* străin de arhierie şi nu mai transmite nici un Har. Totuşi, Sinodul al III-lea Ecumenic, hotărând în mod infailibil, trâmbiţează că prin osânda sobornicească şi numai prin ea a ajuns Nestorie „străin de cinul episcopal”. Şi infailibilul Hotar de credinţă al celui de-al VII-lea Sinod Ecumenic întăreşte şi vesteşte că nu vreo altă faptă, ci hotărârea Sinodului al III-lea Ecumenic de la Efes l-a scos pe Nestorie în afara Bisericii: „...Precum şi Soborul cel din Efes a dogmatisit mai înainte, pe necredinciosul Nestorie şi pe cei de un cuget cu dânsul din Biserică scotându-i ca pe unii care aduc doime a Feţelor în Hristos”.

Asta zic Sinoadele Ecumenice. Şi atunci, ce mai doreşte dl. Kalomiros?

Suntem întrebaţi dacă înainte de Schismă Biserica Latină era Biserică vie. Da, domnule, era vie! Bolnavă, însă vie. Nu moartă! Trupul lui Hristos nu are mădulare moarte, precum nu are mădulare moarte nici organismul omenesc. Şi atâta vreme cât Biserica Romei a constituit un mădular al Bisericii celei Una, Sfinte, Soborniceşti şi Apostoleşti, fiind unită cu ea organic, A FOST VIE. Când a murit? Când s-a despărtit de Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească şi a rupt împărtăşirea cu ea! Reiau ceea ce am scris în al 3-lea răspuns al meu către dl. Kalomiros: .....Totuşi, până ce nu va avea loc aceasta, adică osândirea de către Biserică, episcopul sau preotul căzut în erezie continuă, printr-o oarecare iconomie dumnezeiască, să aducă credincioşilor harul dumnezeiesc... Desigur, dacă un oarecare episcop, căzând în erezie, taie legăturile sale cu Biserica, adică încetează împărtăşirea cu Biserica, iese din ea şi alcătuieşte o „Biserică” proprie ori se lipeşte de altă „Biserică” eretică, atunci devine organ mort, chiar dacă nu a fost caterisit soborniceşte. Biserica este Vistieria Harului, şi episcopul care rupe împărtăşirea cu ea devine „conductor” deşert. De unde să ia Harul ca să-l transmită altora?”

Cred că am fost cât se poate de clar. Prin urmare, condamnarea Bisericii Ortodoxe de către Latini a fost autocondamnare a Latinilor, nu condamnare a Bisericii Ortodoxe. Foarte

corect a scris cineva pe această temă că „Papismul s-a rupt singur de Biserică prin anatema pe care a aruncat-o pe Sfânta Masă a Sfintei Sofia". Cine a scris cele de mai sus? însuşi dl. Kalomiros!...

Dl. Kalomiros scrie că am ajuns până la punctul de a cleveti (!!!) Biserica cum că „l-a tolerat veacuri întregi pe Papa şi ereziile lui". Şi continuă: „Nimeni nu trebuie să se îndoiască de faptul că ereziile papismului au apărut cu mult înainte de 1054. Neruşinata şi vicleana minciună a preaînvăţatului scriitor al tratatului este că Biserica a tolerat ereziile... Arhimandritul Epifanie Teodoropulos se foloseşte aici de o idee eronată, care este foarte răspândită, şi anume că Schisma începe, chipurile, odată cu 1054. Realitatea este însă că 1054 a pus punctul final al Schismei. Sinodul care a condamnat papismul... nu a fost convocat la Constantinopol sub Cerularie în 1054, ci sub Fotie în 867".

Faptul că Sinodul convocat în anul 867, sub Fotie, l-a osândit pe Papa Nicolae şi ereziile lui nu este pus la îndoială de nimeni. Dl. Kalomiros uită însă esenţialul: ereziile Apusului au existat şi înainte de anul 867. Adaosul „Filioque" la Simbolul de Credinţă s-a făcut mai întâi în Spania, în anul 589, şi s-a făcut printr-un Sinod! Dl. Kalomiros va spune poate că da, Spania a făcut acestea, dar Roma era încă ortodoxă. Dar în acest caz nu avem TOLERARE a ereziei Bisericii spaniole de Biserica ORTODOXA a Romei??? şi atunci, cum să fie „minciună neruşinată şi vicleană" părerea potrivit căreia Biserica, aplicând iconomia, „a tolerat timp de veacuri" anumite erezii? Continuăm, citând din „Istoria bisericească" (ediţia I) a lui V. Stefanidu: „Din Spania, adaosul a aflat intrare în simboalele statului franc puţin după 767, iar Roma, DEŞI PRIMISE DOCTRINA RESPECTIVĂ (vezi Epistola sobornicească a lui Martin I al Romei şi a 20-a epistolă a lui Maxim Mărturisitorul († 662) către Marin (Migne, vol. 91), a respins adaosul expresiei «şi de la Fiul» în Simbol..." (pg. 316-317).

Ce reiese de aici? Biserica Ortodoxă a Răsăritului, văzând că Roma a primit învăţătura despre Filioque, deşi nu cutezase să schimbe prin adaos textul Simbolului, putea s-o tragă la răspundere, să caute clarificarea situaţiei prin mărturisire clară şi răspicată şi, în caz de stăruinţă în rătăcire, s-o scoată din Biserică. Totuşi, nu a făcut nimic în acest sens. A aşteptat, a răbdat, a tolerat! Şi când Roma, înaintând mereu pe aceeaşi cale, a ajuns la limită, s-a epuizat răbdarea Bisericii Ortodoxe a Răsăritului, şi Roma a fost scoasă din Biserică. Aşadar, este minciună părerea despre „toleranţa Bisericii"? Foarte grăitor este şi acest fapt: suindu-se în 858 pe tronul Romei, Papa Nicolae I a trimis epistole la Constantinopol împăratului Mihail şi Patriarhului Fotie. „În ele proclama solemn pretenţiile papale privitoare la primat, întemeindu-le pe locul evanghelic de la Matei 16, 18"[121]. Şi totuşi! Sfântul Fotie, măcar că după scurtă vreme (anul 861) a convocat în Constantinopol un Sinod, vestitul I-II, a trecut cu vederea pretenţiile eretice ale lui Nicolae!

Să strige dl. Kalomiros că „n-a existat NICICÂND la Fotie tolerantă faţă de erezie". Adevărul istoric este că Sfântul Fotie a evitat la început orice condamnare a ereticului Papă.[122] Dimpotrivă, i-a scris o epistolă cât se poate de împăciuitoare. A trebuit să treacă ani, să apară problema bulgară, să fie cutezată imixtiunea Papei în Biserica Bulgariei şi încercarea lui de a introduce şi acolo ereziile papiste, pentru a se epuiza toleranţa Sfântului Fotie şi a celorlalţi episcopi ortodocşi şi a se ajunge la convocarea Sinodului din 867 şi la condamnarea ce s-a făcut prin el a Papei Nicolae!... Aşadar, este „vicleană şi neruşinată" părerea despre toleranta Bisericii?

Să citĂm, ca exemplu clasic de tolerantă a Bisericii, şi cazul lui Augustin? Este atât de cunoscut! Biserica este Palat al Harului, nu tribunal penal sau curte marţială, precum am scris şi altădată. Ca atare, ea priveşte foarte departe şi cercetează numeroşi factori înainte de a hotărî... Şi având în vedere numeroşi factori, nu l-a osândit niciodată pe Augustin pentru erezia predestinaţiei absolute (şi nici pentru altele...), măcar că au trecut de atunci 15 veacuri... Aşadar, este „minciună vicleană şi neruşinată" părerea privitoare la toleranţa iconomică a Bisericii? Dar iată că toleranţa Bisericii nu este numai temporară. Uneori este permanentă...

[121] V. Stefanidu, op. cit., p. 320.
[122] Pentru amănunte vezi lucrarea Asterios Gerostergios, *Sf. Fotie cel Mare*, Editura Sofia, Bucureşti, 2005.

Să mergem şi la problema Papei Ioan al VIII-lea. Marele Fotie a scris despre acesta, de la a cărui adormire trecuseră deja trei ani: „Deci, acest Ioan al nostru, cel viteaz cu mintea, viteaz şi cu buna credinţă... Acest Arhiereu cu dar dăruit al Romei..."[123] Am citat aceste cuvinte ale Sfântului Fotie în tratatul meu epistolar, ca să arăt că Sfântul Fotie nu cu asprime, ci cu tolerantă şi cu blândeţe, întotdeauna în duhul iconomiei, l-a judecat pe Ioan şi a scris despre el cu atâta bunăvoinţă.

Dl. Kalomiros mă acuză: a) că am omis cu bună ştiinţă o porţiune din textul Sfântului Fotie şi b) că îl nedreptăţesc pe Fotie, arătându-l tolerant faţă de Papa Ioan, în timp ce adevărul este că Ioan era întru totul ortodox şi prin urmare Fotie a scris după acrivie şi dreptate ceea ce a scris despre el.

Răspundem: porţiunea de text pe care am omis-o era aceasta: „...viteaz şi în a urî şi a surpa toată nedreptatea şi necredinţa". După dl. Kalomiros, această propoziţie arată că Fotie îl considera cât se poate de ortodox pe Papa Ioan şi de aceea s-a exprimat laudativ cu privire la el. Iau martor pe Dumnezeu că această porţiune de text nu a fost omisă cu bună ştiinţă şi rea credinţă, precum afirmă dl. Kalomiros, ci doar de dragul conciziei. Desigur, dacă şi eu aş fi văzut acest fragment ca fiind de o însemnătate esenţială - precum, fără nici un temei, îl vede dl. Kalomiros - atunci, fireşte, nu era îngăduit să-l omit, pentru că ar fi schimbat duhul textului. Totuşi, eu l-am privit şi îl privesc ca pe un rod al marii dragoste şi toleranţe şi blândeţi a Sfântului Fotie, care numai când lucrurile au ajuns la extrem a lăsat toleranţa deoparte. Şi voi explica mai amănunţit. În anul 866 (sau 867), Fotie îi învinuieşte pe latini de multe erezii, dintre care cea mai mare este „Filioque": „...cu mincinoase cugetări şi cuvinte adăugate în chip strâmb şi cu obrăznicie peste măsură s-au apucat să măsluiască sfinţitul şi sfântul Simbol... venind cu învăţătura nouă că Duhul Sfânt nu numai de la Tatăl, ci şi de la Fiul purcede"[124]. Marele Fotie judecă această erezie ca fiind atât de gravă încât ea, „chiar dacă n-ar fi cutezat nimic altceva din cele zise mai înainte, e de ajuns şi singură să îi aducă sub nenumărate anateme"[125]. Acestea toate s-au întâmplat în anul 866. După douăzeci de ani întregi (în anul 885), Fotie a scris despre Papa Ioan cele pe care le-am văzut mai sus. Ce s-a întâmplat în cei douăzeci de ani care au trecut? Ioan a rupt cumva împărtăşirea cu cei care primiseră inovaţiile apusene condamnate de către Fotie şi mai ales pe „Filioque"? A afurisit cumva Biserica Spaniei, care de trei veacuri avea introdus în mod oficial şi solemn adaosul „Filioque"? Bineînţeles că nu! Toate aceste inovaţii au fost păstrate în Apus şi în zilele lui Ioan, la fel ca în zilele înaintaşului acestuia, Nicolae I, împotriva căruia a convocat Fotie Sinod, ce l-a şi osândit. Prin nici o acţiune a sa făcută în Apus Ioan nu a trecut la dezrădăcinarea lui „Filioque" ori a altor învăţături neortodoxe ale latinilor, ci şi el le primea sau cel puţin le tolera. Nu trebuie să confundăm două lucruri: adaosul la Simbolul de Credinţă şi învăţătura despre „Filioque". La Sinodul de la Constantinopol din 879, Ioan a primit (prin reprezentanţii săi) Simbolul fără adaos, dar nicidecum n-a mers mai departe, adică nu a purces la osândirea învăţăturii despre „Filioque", care era deja răspândită peste tot în Biserica Apuseană, nici n-a făcut nimic - după cum am spus - împotriva Bisericii Spaniei, care nu avea numai învăţătura despre „Filioque", ci şi adaosul la Simbolul de Credinţă. Aşa stau lucrurile cu „Filioque" (nu facem referire la o anumită epistolă a lui Ioan despre „Filioque", pentru că este vorba de un fals apărut cu veacuri întregi mai târziu). Ce să spunem totuşi despre primat? În această problemă Papa Ioan nu a rămas cu nimic mai prejos decât înaintaşii săi! Trimiţând reprezentanţi la sus-pomenitul Sinod din Constantinopol, le-a dat epistole către împărat, către Patriarhul Fotie ş.a.m.d. Prin ele „Papa rezolva problema reabilitării lui Fotie potrivit cu pretenţiile papale (cu primatul). Adică în virtutea dreptului dat lui de Hristos prin Apostolul Petru înlătura orice condamnare a lui Fotie"[126]!!! Ce mai putem spune?

Deci, având în vedere toate acestea, cum altfel am putea privi toate cele scrise de

---

[123] *„Despre Mistagogia Sfântului Duh",* cap. 89.
[124] *„Către scaunele arhiereşti ale Răsăritului",* cap. 8.
[125] Ibidem, cap. 33.
[126] V. Stefanidu, op. cit., p. 333.

Marele Fotie despre Ioan după moartea acestuia decât ca pe nişte roade ale unui suflet blând şi tolerant? Desigur, Ioan avusese o atitudine nobilă în problema personală a lui Fotie şi îl recunoscuse ca Patriarh canonic al Constantinopolului, în general purtându-se prieteneşte faţă de el. Totuşi, de aici până la a-l vedea ca pe un tăgăduitor şi vrăjmaş a toată erezia latină şi ca pe un dreptar al Ortodoxiei mai este mult...

Totuşi, vrea dl. Kalomiros contrariul? Vrea să îl arătăm pe Ioan ortodox de 24 de carate? Cedăm pentru moment! Ce câştig va avea din asta? Nici unul! Iată de ce: Ioan, deşi ortodox 100%, deşi tăgăduitor şi vrăjmaş al rătăcirilor latine, era conducător nu numai al Bisericii Romei, ci a toată Biserica Apuseană, şi ca atare primea în împărtăşire toate mădularele ei, atât pe cele ortodoxe cât şi pe cele ce îmbrăţişaseră inovaţiile latine, în special Biserica Spaniei, care de trei veacuri era eretică în mod oficial şi făţiş!... Deci? Deci pur şi simplu iconomia şi tolerarea ereziilor trece de pe umerii lui Fotie pe umerii lui Ioan! Adică în loc să spunem că episcopul ortodox al Constantinopolului, Fotie, s-a purtat cu toleranţă faţă de Papa Ioan, vom spune că episcopul ortodox al Romei, Ioan, s-a purtat cu tolerantă faţă de ereziile unei mari părţi a episcopilor şi a plinătăţii Bisericii Apusene, al cărei conducător era! Dacă soluţia aceasta îl satisface pe dl. Kalomiros, i-o admit din toată inima!...

Şi atunci, ce rămâne din acuzaţiile d-lui Kalomiros, cum că este o „minciună vicleană şi neruşinată" părerea mea, potrivit căreia uneori Biserica, folosind iconomia, arată tolerantă faţă de eretici şi faţă de ereziile lor?

Mai este vrednic de multă luare-aminte şi faptul că în 1054, când cu Schisma, Biserica Ortodoxă, prin Sinodul permanent din Constantinopol, a dat anatemei actul pus pe Sfânta Masă de reprezentanţii papali, ca şi pe alcătuitorii lui şi pe cei de un cuget cu dânşii, dar a evitat totuşi să îl afurisească şi pe Papa! De ce oare? Ce urmărea Biserica prin această iconomie? Foarte simplu: încă nutrea oarecare slabe nădejdi de întoarcere a Romei pe calea dreaptă şi nu a vrut să taie toate punţile. De aceea a lăsat „intenţionat o uşă deschisă pentru împăcarea şi reunirea celor două Biserici. Asta explică foarte bine eforturile de unire care au fost depuse ulterior de amândouă părţile şi care, din nefericire, au rămas sterpe"[127].

Aşadar, este „minciună vicleană şi neruşinată" părerea mea despre toleranta Bisericii?

În fine, nu va fi fără rost să adăugăm că Sfântul Nectarie (a cărui carte despre Schismă a primit caracterizarea de „minunată" din partea d-lui Kalomiros), mergând şi mai departe, vede toleranta Bisericii extinzându-se şi în vremurile de după 1054! Este grăitor faptul că sfântul Părinte plasează întregirea şi pecetluirea Schismei în secolul al treisprezecelea! Iată ce scrie: „Deosebirea de principii a dus, puţin câte puţin, la despărţirea celor două Biserici, pe care a întregit-o luarea Constantinopolului de către cruciaţi, în a doua jumătate a secolului al doisprezecelea, legăturile dintre cele două Biserici erau câteodată prieteneşti... Luarea Constantinopolului de către cruciaţi, sălbaticii vandali ai Apusului, a pecetluit Schisma"[128].

[127] I. Karmiris, *„Monumentele dogmatice şi simbolice ale Bisericii Ortodoxe Soborniceşti",* ed. 2, vol. 1, pg. 335.

[128]

ÎNTREBĂRI STILISTE NAIVE

„Ţineţi zile şi luni şi timpuri şi ani?
Mă tem de voi, să nu mă fi ostenit
la voi în zadar” (Gal. 4, 10-11)

Într-o revistă a stiliştilor a fost introdusă o nouă critică făcută la textele mele antistiliste ce au fost publicate de curând. Ei nu folosesc argumente noi, ci pe cele cunoscute şi de mii de ori repetate. Deoarece până astăzi nu am combătut expresia: „împreună-prăznuirea cerului şi pământului”, argumentul stiliştilor, care deşi este naiv şi neteologic, este foarte impresionant în verosimilitatea şi în seriozitatea lui aparentă[129]. Şi fiindcă este posibil să-i deruteze pe cei foarte simpli, este bine să spunem ceva şi despre acest argument.

Aşadar, mă întreabă triumfător criticul meu şi împreună cu el aproape toată ceata stiliştilor, care adeseori recurg la acest argument: „Când prăznuieşte cerul sărbătorile? Pe calendarul vechi sau pe cel nou? «Astăzi cele de sus împreună cu cele de jos prăznuiesc, iar cele de jos cu cele de sus împreună-vorbesc», spuneţi voi la 6 ianuarie, pe calendarul nou. După 13 zile, la 6 ianuarie după calendarul vechi, Ierusalimul şi atâtea alte Biserici care ţin calendarul vechi prăznuiesc din nou Bobotează şi repetă: «Astăzi cele de sus cu cele de jos împreună-prăznuiesc...» Când este valabilă aceasta? Atunci când o spuneţi voi sau atunci când o spun vechii calendarişti? Când împreună-prăznuiesc cele cereşti cu cele pământeşti Bobotează? Atunci când spuneţi voi «Astăzi» sau după 13 zile?”

O, *sancta simplicitas!...* Fraţii mei, nu pricepeţi că „astăzi” este valabil numai pe pământ şi nu şi în cer? Pământul are „ieri”, are „astăzi”, are „mâine”. Cerul însă **nu le are** pe acestea. Fraţilor, nu există timp în cer. Nu există noapte şi zi acolo, întreaga veşnicie este o zi nesfârşită. *„Căci noapte nu va fi acolo”*[130]. Soarele Ierusalimului de Sus nu răsare, nici nu apune vreodată, ci rămâne pe bolta cerului pururea. Vă închipuiţi că în împărăţia neînserată a lui Dumnezeu există calendare, sărbători şi zile de rând, că există zile şi nopţi, săptămâni, luni şi ani? Pământul are sărbători întrucât are şi zile de rând. Cerul însă nu are sărbători, deoarece nu are nici zile de rând. Întreaga veşnicie este O SĂRBĂTOARE, o sărbătoare necurmată şi nesfârşită. „Sărbătoarea celor întâi-născuţi” este unică şi „glasul cel curat al celor ce prăznuiesc şi strigă neîncetat: «Doamne, slavă Ţie!»“ niciodată nu încetează. „Neîncetate doxologii” se aud acolo şi cu „glasuri neîncetate” îngerii şi oamenii aduc cântări de laudă.

Cum înţelegeţi voi lucrurile cerului? Vă închipuiţi că acolo există timp împărţit în zile şi nopţi? Vă închipuiţi că acolo se prăznuiesc sărbătorile Tăierii împrejur şi a Botezului Domnului de la 1 şi respectiv 6 ianuarie, a întâmpinării Domnului de la 2 februarie, a Bunei-Vestiri de la 25 martie, a Adormirii Maicii Domnului de la 15 august, a Naşterii Domnului de la 25 decembrie? Vă închipuiţi că se prăznuiesc pomenirile Sfântului Antonie, Sfântului Eftimie şi a Sfinţilor Trei Ierarhi, a Sfântului Gheorghe, a Sfinţilor Apostoli, a Sfântului Dimitrie, a Sfinţilor Arhangheli, a Sfântului Ştefan etc.? Vă închipuiţi că acolo există Utrenie, Vecernie, Pavecerniţă, Miezonoptică etc.? Sau Posturi Mari cu înfrânare aspră, cu Liturghii ale celor mai înainte sfinţite, cu veşminte preoţeşti cernite etc.? Nu cumva se cântă şi acolo cu multă umilinţă „Doamne al puterilor, fii cu noi, că pe altul afară de Tine ajutor întru necazuri (!!!) nu avem” sau „Doamne, a păcătui nu încetez (!!!) şi a mă face vrednic de iubirea Ta de

---

[129] Argumentul stilist este o ducere la extremă a ceea ce observă Al. Kalomiros în lucrarea sa *Împotriva falsie uniri bisericeşti*, la capitolul 1, IX, pp. 34-39, ed. cit. Kalomiros nu foloseşte expresia „împreună-prăznuirea cerului şi pământului”, el rezumându-se a observa anormalităţile liturgice apărute în Biserica Ortodoxă după adoptarea calendarului îndreptat. (Nota Apologeticum).
[130] Apoc. 21, 25.

oameni nu pot...”? Nu cumva vă mai închipuiți că la 6 ianuarie, la Botezul Domnului, îndată ce se luminează de ziuă (!) clopotele „mitropoliei” de acolo sună vesel, iar după terminarea slujbei vin Sfinții Apostoli împreună cu Sfinții Părinți şi purtând ripide (reale sau fictive) străbat bulevardul central al Sfintei Cetăți cântând „în Iordan...” până când ajung la locul special amenajat de pe țărmul mării, de unde aruncă crucea în ape pentru a se sfinți??? Dacă da, dacă înțelegeți într-un mod atât de grosolan, de pământesc starea lucrurilor din împărăția duhovnicească a lui Dumnezeu atunci este de prisos orice cuvânt. Dacă nu, şi cu siguranță că aşa este, dacă credeți că în cer nu există nici timp, nici zi, nici noapte, nici sărbători, nici praznuiri făcute în cinstea unui eveniment sau a unui sfânt, ci numai O SINGURĂ şi NESFÂRŞITĂ sărbătoare şi prăznuire, atunci de ce întrebați cu naivitate, ca să nu spun prosteşte, „cu cine prăznuiesc cerurile? Cu cei care țin calendarul vechi, sau cu cei care țin pe cel nou?” Noi, de altfel, cunoaştem foarte puțini sfinți, de aceea putem afierosi o zi pentru fiecare sau pentru doi, trei şi chiar zece dintre ei. Cerul însă cunoaşte atâția sfinți - nenumăratele milioane de mucenici şi asceți de pildă, vechi şi noi, sunt cunoscuți pe nume de El -, încât, dacă ar vrea să cinstească în mod deosebit unu la sută dintre ei în cadrul unui an calendaristic, nu ar fi putut face aceasta chiar dacă ar fi afierosit numai o secundă în cinstea fiecăruia.

Atunci mă veți întreba la ce se referă „Astăzi cele de sus cu cele de jos împreună-prăznuiesc, iar cele de jos cu cele de sus împreună-vorbesc”? La ce se referă „Astăzi... îngerii cu oamenii împreună-prăznuiesc”? Care este sensul acestor fraze? Ascultați:

1. Biserica noastră „trăieşte” nu numai timpul limitat ci şi aşa-numitul „timp liturgic”, care este mai presus de trecut, prezent şi viitor, şi le uneşte pe toate într-un „astăzi” veşnic, într-un „prezent” neîntrerupt. De aceea cântăm „Astăzi Hristos în Betleem se naşte din Fecioara” sau „Astăzi Stăpânul se taie împrejur şi Iisus este numit” sau „Veniți să-L vedeți pe Hristos..., pe Care Simeon astăzi în templu îl tine în brațe” sau „Astăzi Stăpânul îşi pleacă capul sub mâna înainte-mergătorului” sau „Astăzi din mormânt ca dintr-o cămară strălucind Hristos...” sau „Astăzi lucruri preaslăvite au văzut toate neamurile în cetatea lui David”, deşi aceste evenimente nu s-au petrecut astăzi, ci cu douăzeci de veacuri mai înainte. Aflându-ne în acest timp liturgic, cântăm nu numai la 21 noiembrie, când prăznuim Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu, ci cu multe zile mai înainte şi chiar în fiecare zi: „Preacurata Biserică a Mântuitorului... astăzi se aduce în Casa Domnului...” Pe acest „timp liturgic” întemeindu-ne şi de acesta fiind insuflați, cântăm neîncetat de veacuri întregi: „Astăzi este începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac...” Cum şi când este valabil „astăzi”, de vreme ce l-am cântat şi ieri şi alaltăieri şi anul trecut şi acum doi ani şi acum zece ani şi acum o sută de ani şi acum o mie de ani? Când şi pentru cine a avut o adevărată însemnătate acest tropar: „Astăzi este începutul mântuirii noastre...”? Întotdeauna şi pentru toți. Aşa cum am mai spus. Biserica nu este supusă timpului curgător, deşi se mişcă înăuntrul lui ca şi înăuntrul spațiului material. Fiind pridvor şi pregustare a veşniciei. Biserica „trăieşte” un „timp mai presus de timp”, un neîntrerupt „astăzi”, un neîncetat, statornic şi nemişcat „prezent”. Biserica, prăznuind diferite evenimente ale prezenței Domnului pe pământ, nu săvârşeşte aceasta pentru o simplă amintire, în sensul psihologic al termenului, ci „trăieşte” în chip tainic aceste evenimente prăznuite. „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase, astăzi m-am sculat împreună cu Tine, înviind Tu...”, cântă fiecare mădular al Bisericii, tocmai pentru că nu numai îşi aminteşte în mod simplu de aceste evenimente, ci participă tainic atât la Patimile, cât şi la învierea Mântuitorului. Nu-l priviți pe „astăzi” cu miopie duhovnicească, cu atâta micime de suflet şi într-un mod (să mi se îngăduie expresia) atât de negustoresc. Includeți-l în „timpul liturgic” al Bisericii unde toate, „şi cele dintâi şi cele de pe urmă” sunt „astăzi”!

2. Cerul, deşi nu are zi şi noapte, calendare, sărbători şi zile de rând, participă şi el într-un mod dumnezeiesc, iar nu pământesc, la sărbătorile noastre. Biserica este UNA în cer şi pe pământ. Capul ei, Hristos, este pretutindeni prezent şi pe toate le plineşte. Sfinții îngeri, ca nişte duhuri curate, înconjoară toată zidirea, nesupunându-se legilor materiei. Prin urmare, ori

de câte ori şi oricând se slăveşte Dumnezeu pe pământ, nu numai El este „în mijlocul” nostru, ci şi îngerii împreună slavoslovesc cu noi. Cerul şi pământul se unesc în doxologie şi prin doxologie într-un mod tainic şi negrăit. De aceea, în timpul Intrării Mici de la Sfânta Liturghie, spunem către Dumnezeu: „...fă ca împreună cu intrarea noastră să fie intrarea sfinților tăi îngeri, care împreună slujesc cu noi şi împreună slăvesc bunătatea Ta...” Fie că Liturghia se săvârşeşte la 12 noaptea, fie la 10 dimineața, îngerii stau de față, împreună-liturghisesc cu noi şi împreună-cinstesc cu noi evenimentul sau persoana sfântă pe care o prăznuim. În timpul Liturghiei darurilor mai înainte sfințite, în loc de Heruvic, cântăm: „Acum puterile cereşti împreună cu noi nevăzut slujesc...” Dar oare când „slujesc împreună cu noi” puterile cereşti? Când este valabil acest „acum”? Atunci când Sfânta Liturghie mai înainte sfințită se săvârşeşte seara, precum se şi cuvine, sau atunci când se săvârşeşte, cum se întâmplă de obicei, în timpul orelor dimineții? Unii preoți săvârşesc Liturghia darurilor mai înainte sfințite la 8 seara, iar alții la 7 dimineața, adică cu 13 ore mai devreme. Aşadar, cu cine împreună-prăznuieşte Cerul? Cu cine împreună-liturghisesc îngerii şi împreună-pomenesc pe sfântul pomenit? Cu cei dintâi sau cu cei din urmă? Şi cu cei dintâi şi cu cei din urmă! Sfinții îngeri nu au ceasuri pentru a-şi stabili „programul de lucru”, nici osteneală nu simt, încât să evite „munca suplimentară”. Prin urmare, „cele de sus cu cele de jos împreună-prăznuiesc şi cele de jos cu cele de sus împreună-vorbesc” (în înțelesul pe care l-am arătat mai sus) pretutindeni şi întotdeauna! Şi cu cei care țin calendarul vechi (Biserica Ierusalimului, a Rusiei etc.) şi cu cei care țin calendarul nou, chiar dacă aceştia sunt mai înainte decât ceilalți cu 13 zile. Şi cu cei care săvârşesc Liturghia darurilor mai înainte sfințite seara şi cu cei care o săvârşesc dimineața, chiar dacă aceştia o fac cu 13 ore mai înainte. Şi cu cei care liturghisesc la miezul nopții şi cu cei care liturghisesc dimineața. Şi cu cei care săvârşesc „Utreniile” Săptămânii Mari dimineața şi cu cei care le săvârşesc seara. Şi cu ortodocşii din Grecia care prăznuiesc Naşterea Domnului în mijlocul iernii, iar Adormirea Maicii Domnului în toiul verii, şi cu ortodocşii din Australia, unde este iarnă la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului şi căldură mare la Crăciun... (Un stilist naiv, cu care discutasem cu câțiva ani mai înainte, a rămas uimit când a auzit că naşterea Domnului se prăznuieşte în Australia în mijlocul verii. Şi aceasta pentru că Australia se află în cealaltă emisferă şi are vară atunci când noi avem Iarnă, iarnă când noi avem vară. Obişnuit cu vremea de la noi, nu putea concepe Crăciunul legat de arşița verii sau Adormirea Maicii Domnului legată de ger).

Dacă, în ciuda tuturor acestora, mai stăruiți în odioasa numărătoare, dacă mai stăruiți în socoteala negustorească a lui „astăzi” şi a lui „acum”, dacă mai stăruiți în această acrivie bolnăvicioasă, atunci „vă voi întreba şi eu pe voi un cuvânt”: Când şi cu cine împreună-prăznuieşte Cerul învierea lui Hristos? Când şi cu cine cântă îngerii: „Hristos a înviat din morți...”? Sunt sigur că îmi veți răspunde: în Sfânta şi Marea Sâmbătă, la 12 noaptea împreună cu creştinii ortodocşi. Dar care 12 noaptea şi care creştini ortodocşi? Atunci când Grecia are 12 noaptea (mă refer la ora astronomică, şi nu la cea convențională, aşa-numita oră de vară) a Sâmbetei celei Mari şi grecii ortodocşi cântă împreună cu sunetele vesele de clopot „Hristos a înviat!”, Rusia (Moscova) are ora 1 şi ruşii ortodocşi se află la sfârşitul Utreniei, deoarece ei au cântat „Hristos a înviat!” cu o oră mai înainte, când noi cântam Canonul Sâmbetei celei Mari; Japonia are ora 7 dimineața şi ortodocşii Japoniei dorm, deoarece au săvârşit cu şapte ore mai înainte învierea şi Sfânta Liturghie de Paşti; Australia are ora 8 dimineața şi ortodocşii Australiei dorm şi ei, deoarece au săvârşit cu opt ore înaintea noastră învierea şi Sfânta Liturghie; Italia, Franța şi Germania au ora 11 noaptea şi ortodocşii din aceste țări vor cânta „Hristos a înviat!”, atunci când noi vom intra la Sfânta Liturghie; Anglia are ora 10 noaptea şi ortodocşii de aici vor începe învierea atunci când noi ne vom afla spre sfârşitul Sfintei Liturghii de Paşti; Brazilia şi New York-ul au ora 7 seara din Sâmbăta Mare şi ortodocşii din aceste țări vor săvârşi învierea şi Sfânta Liturghie atunci când noi vom avea ora 5 dimineață din Duminica Paştilor; Canada (unele regiuni ale ei) are ora 5 din după-amiaza Sâmbetei Mari şi ortodocşii de aici vor săvârşi învierea şi Sfânta Liturghie atunci când la noi este ora 7 dimineața din Duminica Paştilor; şi, în fine, California are ora 2 din după-amiaza

Sâmbetei Mari şi ortodocşii de acolo vor începe învierea când noi ne vom scula din somn. Este de prisos să precizez că am menţionat într-un chip grosolan, ca să spun aşa, orele anumitor ţări, cum ar fi Canada sau Rusia. Rusia, datorită marilor distanţe, cuprinde diferite fuse orare şi din această pricină nu are aceeaşi oră. Atunci când în capătul Rusiei este miezul nopţii, în celălalt capăt este ora 2 după-amiază. Chiar şi ora din mica noastră Grecie, deşi în mod oficial a fost stabilită, din motive practice, aceeaşi pentru toată tara, astronomic însă nu este aceeaşi pentru toate regiunile. Capătul cel mai de răsărit al Greciei nu ajunge la miezul nopţii în acelaşi timp cu capătul cel mai apusean al ei. Rodosul, de pildă, ajunge la miezul nopţii cu aproximativ o jumătate de oră mai devreme decât Kerkira, deşi ceasurile amândurora arată exact miezul nopţii, însă în ţările mari, cum ar fi Canada, SUA, Rusia şi altele, unde diferenţa de oră între regiunile acestora este mare (două-zece ore), nu s-a stabilit în mod oficial aceeaşi oră, ci fiecare regiune a acestor ţări are ora ei particulară, potrivit cu fusul orar pe care se află ea.

Aşadar, când şi cu cine sărbătoreşte Cerul învierea Domnului? Când şi cu cine cântă îngerii „Hristos a înviat din morţi”? La miezul nopţii din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocşii din Rusia, sau la miezul nopţii din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocşii din Grecia, sau la miezul nopţii din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocşii din Italia, Franţa şi Germania, sau la miezul nopţii din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocşii din Anglia (două ore mai târziu)? Fraţilor, Cerul prăznuieşte cu dumnezeiască cuviinţă împreună cu toţi. Ce însemnătate are dacă noi prăznuim învierea în timp ce ortodocşii din Canada şi California se află în după-amiaza Sâmbetei Mari, întristându-se şi postind? Dar de ce să ajungem până în California şi Canada, când în Grecia există regiuni în care din pricina vechilor tradiţii locale învierea şi Sfânta Liturghie se săvârşesc nu la miezul nopţii din Sâmbăta Mare, ci în dimineaţa Duminicii de Paşti. Credincioşii acestor regiuni vor afla, oare, Cerul închis din pricina „orarului de lucru”, iar pe îngeri odihnindu-se datorită „oboselii” pricinuite de slujba zilnică? Nu va lua parte Cerul la sărbătoarea lor? Nu vor liturghisi sfinţii îngeri împreună cu ei? nu cumva îngerii le vor spune acestora: „Acum v-aţi trezit? Aţi pierdut prăznuirea învierii. Aceasta s-a săvârşit împreună cu noi cu multe ore înainte. Anul următor să rânduiţi slujba învierii la miezul nopţii, şi atunci vom veni şi noi să participăm la ea. Anul acesta nu este cu putinţă, pentru că a trecut timpul săvârşirii ei”. Aşadar, nu cumva vor spune unele ca acestea îngerii şi vor refuza să participe la slujba învierii împreună cu credincioşii pomeniţi mai sus? Dar care om cu judecată sănătoasă nu va lepăda o astfel de monstruozitate? Care om va susţine că Cerul se va scârbi şi va dispretui pe aceşti credincioşi din pricina... întârzierii?!!!

Dar să aduc un exemplu impresionant, în extremitatea nord-vestică a Europei se află Laponia. Mii de laponi sunt creştini ortodocşi. Ţara aceasta, datorită poziţiei ei geografice, nu are cele patru anotimpuri, iar o zi şi o noapte nu durează în ea 24 ore. Acolo există numai iarnă, care ţine nouă luni, şi vară, care ţine trei luni. Acolo ziua în timpul verii şi noaptea în timpul iernii durează două sau trei luni. Vă puteţi închipui o zi sau o noapte nu de 12 ore, ci de două-trei luni? Ce va face Cerul pentru sărbătorile ortodocşilor laponi, care îl au pe „astăzi” atât de lung, adică de două-trei luni? Va prăznui împreună cu ei sărbătorile sau îi va lepăda şi îşi va întoarce faţa de la ei, deoarece au avut „nenorocul” de a se găsi într-o tară „ciudată”, care din motive geografice nu este supusă împărţirilor timpului existente la noi, adică nu urmează supusă neînduplecatul şi neclintitul „program” al repetării veşnice a zilei şi nopţii de 24 ore, ci are ziua şi noaptea de două-trei luni? Fără îndoială că nu-i va lepăda pe aceştia, ci va prăznui împreună cu ei nefăcând nici o deosebire între ei şi noi, de vreme ce cu toţii suntem mădulare ale Bisericii Ortodoxe. Ori de câte ori „cele de jos” prăznuiesc, tot de atâtea ori şi „cele de sus împreună prăznuiesc” cu ei. Cerul este mai presus de spaţiu şi de timp şi îmbrăţişează tot pământul participând neîncetat la închinarea „în duh şi adevăr” adusă adevăratului Dumnezeu oricând şi oriunde şi în orice condiţii geografice şi calendaristice s-ar săvârşi ea.

În încheiere spunem: **noi nu condamnăm vechiul calendar, ci despărţirile de Biserică**. Nu spunem că schimbarea calendarului a fost un lucru bun, nici că nu este bună şi

de dorit unitatea calendaristică între ortodocşi. Este un lucru frumos să prăznuiască toți ortodocşii în acelaşi timp sfintele sărbători ale Bisericii noastre, dar lipsa acestei unități nu constituie - pentru numele lui Dumnezeu! - erezie din pricina căreia să fugim din staulul Bisericii, mai ales că şi Bisericile care țin calendarul vechi au avut dintru început împărtăşire canonică cu ea. Rău este că s-a făcut schimbarea calendarului! Rău este că a fost zdruncinată uniformitatea care exista înainte în privința ciclului calendaristic - de multe ori am propovăduit asta - şi fie ca ea se restabilească în scurtă vreme. Repet, este de dorit ca noi ortodocşii să avem o uniformitate calendaristică, dar este o mare înşelare, este o insuflare diavolească, o erezie, să credem şi să propovăduim că idioritmiile şi particularitățile ce privesc cultul, cârmuirea sau organizarea etc. distrug credința şi alungă harul (!), ca şi cum lucrurile acestea (timpul prăznuirii, rânduielile tipiconale, formele de cârmuire, modurile de organizare etc.) ar fi dogme de credință, condiții de mântuire. Trebuie să înțelegem că punem în primejdie mântuirea sufletului nostru atunci când creăm schisme şi dezbinări de dragul... „scumpătății calendaristice”.

CU PRIVIRE LA POSTUL SFINȚILOR APOSTOLI

Un tânăr teolog, luînd ca prilej începutul postului Naşterii Domnului, ne-a întrebat despre scurtarea postului Sfinților Apostoli ce s-a făcut prin schimbarea Calendarului. În mod concret, întrebarea era: „Era îngăduită această scurtare, care s-a făcut prin îndreptarea Calendarului, a postului Sfinților Apostoli? Şi această scurtare, care ajunge uneori până la desființarea Postului, nu constituie cumva un temei îndreptățit pentru poziția Vechilor Calendarişti?”

Este adevărat că introducerea Calendarului Iulian îndreptat (şi nu Gregorian, precum afirmă unii neştiutori sau de rea credință) în Biserica noastră a scurtat cu treisprezece zile Postului Sfinților Apostoli, iar uneori, când Pastile cad târziu, îl desființează cu desăvârşire. Totuşi, faptul acesta este departe de a îndreptăți răscoala Vechilor Calendarişti împotriva Bisericii. Dacă ar fi voit să țină Vechiul Calendar, păstrând totodată împărtăşirea canonică cu Biserica, nimeni n-ar fi avut ce să grăiască împotrivă. Aşa a făcut, dealtfel, Sfântul Munte. Cine l-a osândit? Scurtarea postului Sfinților Apostoli (care, este de însemnat, nu a fost legiuit de vreun Sinod Ecumenic, ci pur şi simplu consfințit din vechime de practica Bisericii şi ca atare este fără îndoială vrednic de cinstire) nu a fost făcută de individul X sau Y, mirean sau cleric, ci s-a făcut în chip oficial de către Biserică prin primirea îndreptării Calendarului. Iar Bisericile care au rămas după Calendarul Vechi nu au curmat împărtăşirea cu Biserica Greciei sau cu Biserica Constantinopolului, în pofida schimbării - rău făcute, precum am scris în multe rânduri - a Calendarului şi a scurtării ce a luat naştere de aici a postului Sfinților Apostoli, ci au continuat legăturile canonice cu ele. În lumina celor de mai sus, cine are dreptul să rupă legăturile canonice cu Biserica Greciei fără să devină SUPRA-Biserică? Dar cine se face SUPRA-Biserică se pune pur şi simplu în afara Bisericii, adică devine schismatic sau eretic.

Mă mir, mai ales, cum Vechii Calendarişti, cu felul de a gândi pe care îl au, nu... dau anatemei şi pe toți Patriarhii, pe toți Episcopii, pe toți Clericii, pe toate Sinoadele, pe toate Bisericile, pe toți Sfinții, pe toți credincioşii din veacul al şaptelea şi până acum. Vom fi întrebați: „De ce?” Foarte simplu: pentru că până atunci, adică până în veacul al şaptelea, postul Sfinților Apostoli nu ținea cât tine în ziua de *astăzi,* ci mult mai mult. Voi lămuri mai amănunțit: postul acesta ținea la început o săptămână. „Fiindcă în săptămâna de după sfânta Cincizecime norodul, după ce a postit, a ieşit în cimitir să se roage”[131]. Şi „Apostoleştile Rânduieli[132] hotărăsc (E, XX, 14): „Aşadar, după ce prăznuiți Cincizecimea, să prăznuiți o săptămână şi după aceea să postiți una (săptămână)” (V.E.P.E.S. 2, 93). Indiferent de momentul începerii postului (ce potrivit primului text se întâmplă chiar în săptămâna Cincizecimii[133], adică din ziua următoare acesteia, în timp ce potrivit celui de-al doilea se întâmplă cu o săptămână mai târziu), este neîndoielnic că atunci durata postului de după Cincizecime era de o singură săptămână. (Pe atunci praznicul Sfinților Apostoli nu fusese încă statornicit pe 29 iunie. Totuşi, postul acesta era legat de Sfinții Apostoli, căci după Cincizecime au fost trimişi la propovăduire). În veacurile ce au urmat, postul acesta a devenit

[131] Atanasie cel Mare, *„Despre cei ce învinuiesc fuga lui din timpul prigoanei”,* V.E.P.E.S., 31, 36.
[132] Cunoscute în mediul academic sub numele de „Constituțiile Apostolice” (n. red. rom.).
[133] „Întâmplarea” aceasta oferă, credem, o anumită rezolvare atunci când, din pricina unui Paşte foarte târziu, între Duminica tuturor Sfinților şi praznicul Sfinților Apostoli nu intervine nici un răstimp, în acest caz să se țină o oarecare mică postire chiar în săptămâna Cincizecimii (deşi atunci este harți), după exemplul credincioşilor din epoca Marelui Atanasie.

foarte îndelungat. Ținea de la praznicul tuturor Sfinților şi se termina pe 14 august! El cuprindea adică şi toată luna iulie, ceea ce înseamnă că era cel mai lung post din an, întrecând cu mult însăşi Marea Patruzecime. În timp ce Marea Patruzecime, cu Săptămâna Mare cu tot, ajunge la 48 de zile, postul Sfinților Apostoli ajunge în cazul celui mai târziu Paşte la 55 de zile, iar în cazul celui mai timpuriu la 88 de zile! În această privință avem mărturia cât se poate de limpede a Sfântului Anastasie Sinaitul, care a trăit în veacul al 7-lea: „Iar postul de după Cincizecime, acesta este cel grăit în Rânduielile Sfinților Apostoli. În acestea se spune că «după Cincizecime să prăznuiți o săptămână şi după aceea să postiți»... Deci, postul acesta se postea (n.a. - în vremurile dinaintea Sfântului Anastasie) până la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, însă a fost tăiat de Sfinții Părinți pentru iconomie, pe de o parte fiindcă nimerea peste posturile păgâneşti,... iar pe de alta, după cum mi se pare mie, şi pentru puținătatea de suflet şi lipsa de osârdie a oamenilor - şi s-a rânduit tipic să se postească până la praznicul Sfinților Apostoli, iar după aceea să se dezlege; iar de la începutul lui august să se postească până la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, şi iarăşi să se dezlege..." Deci, toată luna iulie a fost scoasă din post!"[134]

Aşadar, ce hotărăsc dragii noştri Vechi Calendarişti, care nu suferă nici o prefacere în vechile datini şi predanii? Dacă sunt consecvenți cu ei înşişi, trebuie mai întâi să readucă postul acesta la situația pe care o avea înainte de veacul al 7-lea, aşa încât să acopere şi întreaga lună iulie, iar în al doilea rând să afurisească toate Bisericile din veacul al 7-lea şi până astăzi, fiindcă au cutezat să scurteze un post predanisit din vechime. Nu-l vor excepta de la afurisanie, se înțelege, nici pe Sfântul Anastasie, care vorbeşte cu încuviințare şi nu cu dezgust de cei care au cutezat... necuvioasa faptă a scurtării şi pe care, pe deasupra, îi mai numeşte - auzi! auzi! - şi „Sfinți Părinți"! De-ar fi vreodată cu putință ca nişte „Sfinți Părinți" să taie dintr-un post!... Stai aşa! Între cei afurisiți va fi, neîndoielnic, şi Sfântul Teodor Studitul, care: a) nu a desființat scurtarea, făcută înainte de vremea sa, a postului cu pricina, şi b) mai mult, a rânduit ca în praznicele şi în sâmbetele şi în duminicile din acest post, ca şi în cele din postul Naşterii lui Hristos, în afara dezlegării la peşte să se facă şi dezlegare la brânză şi la ouă!... Iată spusele lui: „Iar în Patruzecimea Sfinților Apostoli peşti şi brânză şi ouă nu mâncăm, fără numai în zilele întru care ceas nu cântăm... iar în cele nelucrătoare am zis să se mănânce brânză şi celelalte... Aceeaşi rânduială şi în Patruzecimea Sfântului Apostol Filip..." (P.G. Migne, 99, 1713-1716)"[135]. Deci, nu este şi acesta vrednic de... afurisanie? Cu atât mai mult este vrednic de afurisanie Teodor Valsamon, Patriarhul Antiohiei (veacul al 12-lea), care nu numai că primeşte mai vechea scurtare a postului, ci mărturiseşte că în epoca sa ea luase o asemenea întindere încât lăsase neatinse doar şapte zile, cel puțin pentru mireni. „...Iar noi, cercetând cele privitoare la acest lucru, dăm răspuns că neapărat merg postiri înaintea acestor patru praznice, adică înaintea praznicului Sfinților Apostoli, al Naşterii lui Hristos, al Schimbării la Față a lui Hristos, Dumnezeul nostru, şi înaintea Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, însă de şapte zile. Că un singur post ține patruzeci de zile, şi anume cel al Sfintelor Paşti. Iar dacă cineva, fie de voie, fie pus de tipicul ctitoricesc[136] va mânca, nu va fi ruşinat"[137].

Cu acest prilej voi spune câte ceva şi despre un alt post, care cu timpul a fost desființat de tot în practică, fără să lase în urmă tulburare sau opoziție, cu atât mai mult „rezistențe" şi schisme. Am în vedere postul dinaintea înălțării Sfintei Cruci, care era de mai multe zile. Numai mirenii posteau o zi, adică însăşi ziua praznicului Crucii. Monahii aveau şi înainte de

---

[134] Anastasie Sinaitul, *„Despre Sfintele Patruzecimi"*. G. Rallis -M. Potlis, *„Sintagma dumnezeieştilor şi sfințitelor canoane"*, vol. 4, pp. 583-584.

[135] Vorbind şi despre postul Sfintei Patruzecimi, acest sfânt Părinte învăța că se îngăduie dezlegarea la peşte nu numai în Duminica Stâlpărilor, ci şi în Sâmbăta lui Lazăr! „Iar peşte nicidecum nu mâncăm în acest sfânt post (al Sfintei Patruzecimi), fără numai în ziua Sâmbetei şi a Duminicii Stâlpărilor, întru slava Celui ce S-a pogorât de la postire şi împreună a mâncat cu prilejul învierii lui Lazăr"! (P.G. Migne, 99, 1700).

[136] Adeseori ctitorii mănăstirilor impuneau de la întemeierea lor anumite prescripții tipiconale, care urmau a fi păzite în acel sfânt locaş (n. red. rom.).

[137] Rallis-Potlis, op. cit., vol. 4, pg. 488.

praznic post, care ținea între 4 şi 14 zile! Iată ce mărturie dă în această privință Sfântul Teodor Studitul: „Aşadar, cât priveşte călugării, unii, întru slava şi lauda lemnului Crucii, păzesc paisprezece zile, alții doisprezece, alții patru; iar întreg norodul lui Hristos păzesc cu toții în curăție însăşi ziua înălțării (Sfintei Cruci), adică a paisprezecea zi din luna lui Septembrie”[138]. Unde e astăzi acest post de mai multe zile dinainte de praznicul Sfintei Cruci? În care sfântă mănăstire se ține el? Care monahi au auzit măcar de el? Nicăieri nu se ține şi nicăieri nu e cunoscut! A dispărut puțin câte puțin, fără să lase urmă...

Prin cele spuse mai înainte nu vreau nicidecum să pledez pentru desființarea sau pentru scurtarea posturilor, chiar şi atunci când ele nu au fost legiuite de către un Sinod Ecumenic (aşa cum au fost legiuite postul de miercuri şi de vineri şi din Marea Patruzecime). Cred că lucrurile trebuie să rămână aşa cum sunt şi duhovnicii, folosind cu dreaptă socotință stăpânirea care le este dată, să-i iconomisească pe credincioşi potrivit cu puterea fiecăruia. Să lase schimbările şi prefacerile. Să nu fie provocate îndoieli şi confuzii. Să domnească priceperea păstorească. Să nu fie tulburate conştiințele celor mai simpli. Păstorii noştri să nu uite cuvântul apostolesc: *„Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos; toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate zidesc”*[139]. Aşadar, nu pledez pentru nici o schimbare a posturilor aşa cum sunt ele în prezent. Pur şi simplu vreau să arăt prin cele de mai sus că noi, credincioşii, nu avem voie să facem răscoale şi schisme şi dezbinări înăuntrul Bisericii noastre pentru probleme ca acestea.

SFÂRŞIT
ŞI ÎMPĂRATULUI VECILOR,
LUI DUMNEZEU CELUI NESTRICĂCIOS,
NEVĂZUT, UNUIA ÎNȚELEPT,
CINSTE ŞI SLAVĂ ÎN VECII VECILOR. AMIN.

---

[138] P.G. Migne 99, 1696.
[139] I Cor. 10, 23.

CUPRINS